

Luka

Luka minar paladhin nabi ngulaygaw thusi Thiyopolaypa getha madhin mura kedha nungu ngulayg midh nanga

¹⁻² Thiyopolay, ina ngaw thusi ngibepa. Itha mina zapul ngath yadu mamayipa aymoeyd-hin ngalpaniya muynu. Ngalpaniya koeyma mabaygal kulay, itha thabi ngoedha thoeyayl thana purkan imadhin mura Awgadhwaw kuyku nidhayzi zagethal mina kuykoengu, a maw tharemipu mura thabi ngadha thoeyayl midh nanga. Wara mabaygan koey magaw gasamoed-hin senabi ngulayg minar paladhin thusinu muynu.

³ Wa, ngay lak kedha, ngath mura itha thabi ngoedha thoeyayl ngaw ngulaygoepa ngurpamoeydhin geth tidemidhin woergi nopa mina kuykoengu kuthoepa; wagel kay ngath minar palimoeyngu ngibepa ngi wara koey mabayg ngalpaniya, itha mura ngibepa mina balbayginga thayamoeyn. ⁴ Wa, ngibepa mina ngulaygoepa gasamoeypa koezi, pasinu ngin midh nanga ngurpadhin.

⁵ Wa, nabi ya kedha kuykaymaydhin. Wara misnare meparu Yoewdhayanu, nungu nel Zakaraya. Nungu zageth misnarew zageth kedha, nuy Abayzan doegam mabayg. Senawbi thonara thanamun Yoewdhayaw mopakuyk Erodh. Zakarayan ipiw nel Elisapetha. Na lak misnarew buwayngu Aronan buwayngu

⁶ Palamun ngara pudhamay kalmel balbayginga Awgadhaw parunu. Awgadhaw maygi ya woedhay sabil palay pathidhayginga. ⁷ Kasa kay kedha palay gar mina kazigig, kuyk Elisapetha kazigi kupa a matha kedha palay kalmel apu thathi aymoemoedhin.

*Awgadhaw angela danapa yakamiz Zakaray-
oepa*

⁸⁻⁹ Wa nabi thonara nanga Zakaraya a nu-biya nungu doegam mabaygal misnarel thanamun thonara koey yoewthapa danal pathaypa. Thanamun misnarew wara koey pawa kedha, kasa ubipa misnaren nabi mina zageth aymayinga koey yoewthanu muynu thanamun mura garwoeydhamay thonara. Thanamun kulba pawa kedha mamu kulaw aymayzi za mamaman nge. Thana ngulayg za ayman, imaypa kedha ngunu thonara nge. Ngaru nuy senawbi misnaren yoewthoepa mina muypa, maygi dhadhabuthoepa. Nabi thonara kulaw aymayzi za pudhamoedhin Zakaraniya. Nuy mina muy doegampa senawbi zagethoepa, muy aymoeyd-hin oltanu gimal, ganul thupa.

¹⁰ Wa nuy nanga muynu sensa thayar mura mabaygal adhal thana thoeythu pagemir thanamun pawa kedha. ¹¹ Nuy nanga si muynu Awgadhaw angela danapa yakamiz nubepa oltaw getha doegamoenu tharaydhin senaw ngalaga nanga ganul thu. ¹² Zakaraya nanga Angela imadhin nuyn mina koeyma madhu pamadhin a nuydh koey aka gasamoedhin.

Yoewane Papthayso ngaru bangal koesimidhe mina adhapudhay mabayg Awgadhaw parunu

¹³ Kasa kay kedha Angela nubepa kedha mulaydhin, ‘Zakaraya, ngi akan maygi Awgadh nuydh karngemidhin nginu thoeythu poegay a nginu ipin bangal thurkiyay kazi imane, a ngidh bangal nuy n nel tharane Yoewane. ¹⁴ Ngi bangal ika dhiw gasamoene kalmel koeyma mabaygal nungu kazimay thonara.

¹⁵ ‘Nuy ngaru bangal koesimidhe kadaypa mina adhapudhay koey mabayg Awgadhaw parunu. Nuy bangal woenig umal nguki a matha kedha puridhoeral umal nguki. Nungu kazimay thonarngu Maygi Mari nubiya muynu magaw poelaypa nubepa nungu zagethoenu. ¹⁶ Nuydh koey garsar Isoereylaw mabaygal bangal kuniya ruwaymaypa thanamun Kuykupa Mina Awgadh. ¹⁷ Nungu zageth bangal Awgadhaw parunu ngoedhe kedha Elayza, nuy bangal Maygi Mariw magawnu siparuy Kuykulmay yabugud buth pathan. Nuydh bangal mabaygaw ngoenakap lak balbayg poelaypa thathiw ngoenakap thanamun kazipa a matha kedha kawragi mabaygal garthil thoeyaypa balbayginga niyaypa mina mabaygiya. Nuydh mabaygal dhoeynidhaypu balbayginga Kuykulmaypa.’

¹⁸ Nuy Zakaraya kuniya mulaydhin Angeloepa kedha, ‘Ngath kay midh paru ngulayg kedha, ngalbe bangal kazi gasamoene, kedha zoengu ngay koey thathi a ngaw ipi koey mabayg ay-mayzinga.’

¹⁹ Nuy Angela kedha mulaydhin nubepa, ‘In ngay Gabriyel. Ngay mura thonara Awgad-

haw parunu kaday sipa a nuydh ngoena ngapa wayanu ngibepa nabi kapu wakayl yangukudu manin. ²⁰ Ngi kurusipagi, wa ngidh ngaw yangukudul mina yoepathamayginga; a ngidh bangal imane. Itha bangal thabi yangukudul kuykunidhamoeyne mina balbayginga sethabi thonara. Wa, ngibepa kedha, ngi bangal yagig kurusipa senabi thonar gasamoene, kuyk ngidh ngaw ya mina yoepathamayginga.'

²¹ Wa, senabi thonara mura mabaygan ugar Zakarayan, thanamulpa kakal nuy koey kuykuthalnga muynu oltanu. ²² Nuy nanga adhapadhadhin nuyn yagi paladhin. Wa, thana ngulayg asimoeyn kedha, nuydh adhapudhay za goeygiw piki iman muynu koey yoewthanu, kedha zoengu nuy ya mulayginga. Nuy thanamulpa gethan ya muliz. ²³ Nungu zagethaw thonar nanga muwasidhin muynu koey yoewthanu, nuy kuniya tidaydhin lagoepa. ²⁴ Soeyzi moegina dhadhabuth nungu ipi Elisapetha na mapunga aymaydhin. Payb moelpalalnga na matha lagoenu muynu. ²⁵ Na kedha mulaydhin, 'Ngay mina koey kuykuthalnga kasa uzaraydhin, kazigig kurusipa Kuykulmay ibupuydhan a kozan ngayapa poeyban. Ngayapa lak azirpa lawnga mabaygaw parunu.'

Yesu Kerison kazimay ya

²⁶ Elisapethana nanga siks moelpalal ay-moeydhin maythapa, Awgadhan nungu yaday woeyay Angela wayadhin Gabriyelan Galiyoepa,

moegina goegath nel Nazareth. ²⁷ Nubiya yangukudu mer muynu ngoewakazipa, Yoewsepalpa nga nanga gudapa thurayzinga. Nuy Yoewsepa Dhawithan buway mabayg. Nanu ngoewakaziw nel Mariya, kapu akasizi ngoewakaz. ²⁸ Angela ngapa nabepa kedha mulaydhin, 'Awgadh ngibeya kalmel a nungu adhapudhay koey woenab.'

²⁹ Wa, Mariya nabiya koeygarsar wakay thoe-mamay, Angelaw yangukudungu. Nadh kedha wakay thayadhin, 'Ina kow aykap gar sike midh paru.'

³⁰ Kasa kedha Angela nabepa kedha mulaydhin, 'Mariya ngi akag, Awgadhan ngin mina adhapa thamadhin. ³¹ Ngi bangal mapunga aymidhe a ngidh bangal thurkuyay kazi gasamane, ngidh bangal nungu nel tharane Yesu. ³² Nuy bangal mina adhapudhay, a nuyn bangal kedha thoeraypu Awgadhaw Kazi, nuy koey Awgadh gimal. Awgadhan nuyn bangal Mopakuyk aymoene, Dhawitha nanga midh, nungu buway apakuyk. ³³ Nuy bangal Yakubun kaziw kaziw ingaru Mopakuyk, nungu basalaya kuthaginga kuykuginga!'

³⁴ Na Mariya angeloepa kedha mulaydhin, 'Ngath bangal midh paru kazi gasamoene, ngay alaygig ngoewakaz?'

³⁵ Angela kedha mulaydhin Mariyalpa, 'Awgadhaw Maygi Mari bangal ngibiya kalmel, a Awgadhaw bibir a woenab bangal ngibiya ngidh bangal gasamoene. Kedha zoenguz nginu maygi kazi bangal kedha thoeraypu "Awgadhaw Kazi."

³⁶ ‘Wa, ngidh nginu tukuyap Elisapethana ngoenanu maypa? Thana waza kedha, “Nabepa kazipa gasamoeypa lawnga.” Kasa kay kedha na nanu geth lak mapunga lak siks moelpalal, na kasa koey apu. ³⁷ Awgadhoepa mura za aymoeypa zagethoenginga,* mura balbayginga.’

³⁸ Na Mariya kedha, ‘Ina bangal ngaybiya aymidhe nginu yangukudu ya midh nanga. Wa, ngay mina Awgadhaw zagethaw mabayg.’ Kalanu Angela nan wanadhin.

Mariya uzaraydhin Elisapethalpa

³⁹ Angelaw yangukudu kalanu nanga, Mariya wakay thoemamayn gasamadhin nanu tukuyap Elisapethana. Nadh nanu moenari rugal matha thoeray buth pathaydhin kalanu sobaginga uzaraydhin Yoewdhayoepa Elisapethana goegath muynu padaw dhadhabuthanu.

⁴⁰ Na nanga mangaydhin si, na muy araydhin Zakarayan lagiya Elisapethana alay. Mariya nan Elisapethana ikan gasamadhin. ⁴¹ Sena namuyth nanga Mariya ikan gasamadhin Elisapethana. Senawbi thonara Elisapethana mapeth ikan dhiwan soersimoeydhin muynu nabiya. Mina senabi thonara na ngulayg asidhin Maygi Mariw zageth nabiya, a Maygi Mariw woenab nabiya ngoena pudhaydhin.

⁴² Na gima gudiya mulaydhin kedha, ‘Wa, Awgadhaw woenab ngibiya, a ngin mina adhapa thamayidhin mura yoepkaziya, a Awgadhaw woenab nginu kaziya senaw ngibiya

* **1:37** *Awgadhoepe mura zapa aymoeypa zagethoenginga: wara Zenesis 18.14 geth tidi.*

nanga muynu! ⁴³ Ina minggu mina adhapudhay za ngayapa aymiz kedha, ngoezu Kuykulmay apu ngayapa ngapa imaypa mema? ⁴⁴ Sena namuyth nanga ngath karngeminu nginu ikal yangukudu nguzu mapeth muynu ngaybiya ikan dhiwan katan thoeydhadhin. ⁴⁵ Wa, ika dhiw gasamar ina mina matha ngoedhagidh ngidh mina yoepathamadhin Kuykulmay woeyayzi yangukudu ngibiya kuyku nidhane.'

Mariya na Dhiwaw Na

- ⁴⁶ Mariya kedha,
 'Ngath ngoezu ngoenakapun Kuykulnga koeyma thawmaypa;
⁴⁷ ngath koey ika gasamoedhin
 kuyk ngaw Kaludhay Mabayg, Awgadh.
⁴⁸ Nuydh ngoena ngoenanu manin
 ngay nungu parunu koey apal zagethaw mabayg.
 Koezi kayboengu pawpa mura mabaygal
 ngoena bangal kedha thoeraypu, "Koei dhiwal
 yoepkaz."
⁴⁹ Kedha zoenguz kedha adhapudhay Koei
 Awgadh
 nuydh mina kapu zageth ayman ngayapa.
 Ngalpa ngaru koeyma thawmanin nungu
 maygi nel.
⁵⁰ Nuydh nungu pawdh a gabu pawa yakaman
 ngalpalpa
 mura mabaygal ngaya nanga apasin nubepa,
 maykuyk mulupa maykuyk kadaypa.
⁵¹ Nuydh nungu koey bibiril geth woenabal-
 nga, poeraparalnga,

adhapa gud paliman gamu dhub yoewruyl
mabaygoepa mathamaypa.

Thanamun buwayl thoeyay idimoeyn mura.

52 Nuydh ngulayg Adhapudhay Mopakuykul
mulupa thayamoeyn,
thanamun kupay zagethoengu.

A mabaygal ngaya mina apal nuydh kadaypa
mamayin.

53 Aygi zagi mabaygal nuydh zapun poeybiz,
gamul dhiba mamayin,
a setha ngaya aydegal a zapulgal
thana adhapuydhan gethal aygimayl.

54 Nungu kulkubaw yawadhayzinga ngalpan
thathiw thathipa,
nuyn kuyku nidhan kayib.

Nuy ngapa Isoereylaw kaziw kazipa ibupuy-
dhaypa

55 Nuydh ngoenanu manin Abrama,
yakaman nungu sib wanan
a matha kedha mura nungu kaziw kazipa ngaru
a ngaru,
nungu kulay yangukudu midh nanga.'†

56 Mariya na sike thoeri moelpalalnga Elis-
apethaniya, wagel kay na kuniya tidaydhin nanu
lagoepa.

Yoewane Papthayson kazimay ya

57 Na na gasamadhin thonar Elisapethana kaz-
imay thonar, nadh gasamadhin thurkiyay kazi.

58 Nanu pasiw mabaygal a mura nanu buway

† 1:55 Awgadhaw yawoedhayzinga Abramalpa, wara Zenesis
17.7 geth tidi.

karngemidhin kedha, Kuykulmay mina pawa midh, nabepa. Thana mina koey ika gasaman nabiya kalmel.

⁵⁹ Urapun wiki kaliya thana mura ngapa mapethoepa motho poethaypa. Wa, thanamun ubi kedha thana nuyn Zakarayan thoeraypa, nungu thathiw nel. ⁶⁰ Kasa kay kedha nungu apu kedha, 'Maygi, nungu nel bangal Yoewane.'

⁶¹ Thana kedha nabepa, 'Buwaynu muynu kedha nelginga!'

⁶² Kalanu thana nungu thathipa geth aymayn yapu poeybemin kedha, 'Nginu ubilnga mi nel nubepa maypa?'

⁶³ Zakaraya gethan yadu palgan thusi poelay za, kalanu kedha palan, 'Nungu nel Yoewane.' Thana koeyma madhu pamemidhin.

⁶⁴ Mina senabi thonara nuy Zakaraya balbayg asidhin gudiya ya muliz a nuydh mina koeyma thawmanin Awgadh. ⁶⁵ Thanamun pasiw igalgal mina koey aka gasamoedhin sethabi zapungu. Na ya gud palaydhin adhapa nupa mura senabi padaw lagiya Yoewdhayanu muynu. ⁶⁶ Mura setha ngaya nanga karngemidhin thana ngoenanu madhin senabi zapa a yapu poeybemidhin, 'Nuy bangal senawbi mapeth mi mabayg?' Mabaygoepa kakal kedha Kuykulmay woenab nubiya muynu.

Wagel kay zapul aymoeyn, Zakaraya kulay yadu palgan

⁶⁷ Nungu mapethaw thathi Zakaraya, nubiya muynu Maygi Mari, nuydh Awgadhaw ya yadu poelgaypu kedha,

68 ‘Ngalpa koeyma thawmanin Kuykulnga Iso-ereylaw Awgadh!

Nuy ngapa ngalpalpa ibupuydhaypa
a nungu mabaygoepa gudaz puydhaypa.

69 Nuydh ngalpalpa poeybadhin
Adhapudhay Kaladhuy Mabayg Dhawithan
buwayngu ngapa,
nuy Dhawitha Awgadhaw zagethaw
mabayg.

70 Nuydh mina kulay mulaydhin, a ya wadhadhin
nungu maygi peropethaya kedha,

71 “Nuydh ngalpan gudaz puydhamoeyne mura
wati mabaygoengu,
a sethabi wati bibiringu mabaygan ngadh
ngalpan gegeyadh yawaypa.”

72 Nuy senawbi thonara thanamulpa mulaydhin
kedha,

“Nuydh bangal yakaman gabu pawa a
pawdh ngalpan thathiw thathipa.

A ngoenanu maypa nungu maygi ya woed-
hayzinga ngalpalpa.”

73-74 Ya woedhan koey ridhanga nuydh ay-
man
ngalpan muruygoepa Abramalpa.

Nungu koey ridha ya kedha,
nuydh gudaz puydhamoeyn ngalpa ngalpan wati
mabaygoengu.

Nuydh ayman ngalpa nungu zagethaw
mabaygal,
akapa lawnga mina zageth ayman.

75 Lak ngalpa balbayginga nungu adhapa
thoemayzimayl,
maygi mabaygal nungu parunu,

mura ngalpan igililmay goeyginu.

⁷⁶ Ngaw Kazi ngin bangal kedha thoeraypu,
Maygi peropetha, Mina Koey Awgadhaw.

Ngi kulay thayiz ngalpan Kuykulmaya
Buth pathan yabugud nubepa.

⁷⁷ Lak ngidh nungu mabaygal yadu thuriz kedha,
thana bangal kedha kuniya gudaz puyd-
hamoeyne,

gudwoeyamoeyn thanamun wati pawal.

⁷⁸⁻⁷⁹ Ngalpan Awgadh koey pawdhal Aw-
gadh,

nuydh ngara pudhamay ngalpan balbay tidaypa
mina yabugudiya.

Nungu bangal mina kaludhay thonar
gasamoene,

mura zapul bangal kapu ngoedhalmayl
nungu buya nanga zuru pathane na gimaz
daparngu,

kayin goeyga midh nanga miziz
inura nanga ngaya nipa,

um koey amadhan,
nuydh adhapa yoelpamoeyn mina yabugu-
doepa,

balbayginga gabu pawanu nipa.'

⁸⁰ Nuy senabi mapeth koesimipu, koey bibiril-
nga koey magawlnga nungu gamu igililnga a
nungu mari. Nuy mabaygoegi dhadhabuthanu
niparuy kurusipa nungu thonar gasamoedhin
nuy kakal aymoedhin mura Isoereylaw mabay-
goepa.

2

Yesun kazimay thonar
(*Mathayu 1.18-25*)

¹ Senabi thonara nanga, wara Romaniw adhapudhay mopakuyk meparuy, nungu nel Augustus. Nuydh ya madhin kedha, 'Mura mabaygaw nelay ngaru getha tiday mabaygoepa poeybamoeyn, mura thanamun goegathiya.'

² Senawbi thonara thanamun kuyku mabayg sey Siriyaw doegamoenu nel Koewiriniyus. Sena waza thanamun mina koeykoeayne, mabaygaw getha tiday Koewirininsan thonarnu.

³ Wa, mura mabaygal ngaru thanamun lagoepa, nelpa poeybaypa getha tiday zagethaw mabaygoepa. ⁴ A thanamuniya muynu Mariyana maku thoeyayinga Yoewsepa, nuy lak miyaydhin moegina goegathoengu, Nazarethoengu, Galilaya doegamoengu. Nuy kuniya nungu kazimay lagoepa, goegath Bethliyama Yoewdhanu. Thanamun kulkubaw mopa kuyk Dhawitha lak senawbi goegathoenu kazi madhin, a Yoewsepa nuy Dhawithan buway mabayg. Nuy kedha zoenguz Bethliyamapa miyaydhin.

⁵ Nubiya kalmel nungu maku thoeyayzi yoepkaz Mariya, palamulpa palamun nelpa mulaypa zagethaw mabaygoepa. Na sinubi thonara mapunga. ⁶ Thana sey Bethliyamanu nanga nanu kazimay thonar gasamadhin. ⁷ Nadh nanu kuykuy kazi imadhin thurkuyay kazi. Nadh nuyn dhumawakun nuradhin a powbiyaw lagoenu muynu wanadhin nuyn; kedha zoenguz

kedha, thanamulpa waza buthaginga uthuypa mura lagal.

Mamuy danal poethay mabaygal a Awgadhw angelal

⁸ Dhuray mamuy danal poethay mabaygal sey adhal bupanu. Senabi kubilu thana thanamun mamuy danal pathar. ⁹ Kedha nanga thana imadhin Awgadhw Woeyayzi Angela, thanamulpa tharaydhin, senawbi thonara Awgadhw buya a poerapar thanamuniya nagaydhin. Wa, thanamun mamuy danal poethay mabaygaw aka mina koey zapul.

¹⁰ Kasa kay kedha nuy Angela kedha mulaydhin, ‘Ngitha akan maygi, ngath kapu yangukudu oengaypa ngithamulpa a matha kedha mura mabaygoepa, ikal dhiwal yangukudu. ¹¹ In nubi goeyginu ngithamulpa ngithamun Kaludhay Mabayg dan adhanu, sey Dhawithan goegathanu. Nungu nel Keriso, ngithamun Kuykulnga, Awgadhw Mina Adhapa Thamayzinga. ¹² Ngithamulpa bangal kakal, ngitha bangal nuyn mapeth imane powbiyaw lagoenu muynu nuy dhoemawakun abayzinga. Nuyn Awgadhan kedha maku thayadhin.’

¹³ Senabi thonara koey garsar daparaw angelal danapa yakamoeydhin. Thana na puyamar Awgadhoepa thawmaypa kedha,

¹⁴ ‘Awgadh nuy ngaru woenabaw a poerapoeraw
Awgadh
sey gimal dapara,
a in apal kapu woenab, a pawdh ngithamulpa;

minguz kedha, mabaygal nanga balbayginga Awgadhaw purkapa.’

¹⁵ Thana nanga angelal kuniya tidemidhin daparpa, thana mamuy danal poethay mabaygal mulemin kidhakidhan, ‘Ngalpa ladhuypa, Bethliyamapa senabi zapa purkaw imaypa, Kuykulmaypa midh na mulaydhin ngalpalpa.’

¹⁶ Thana sobaginga ladhudhin; imadhin Mariya a Yoewsepa a mapeth muynu poebiyaw lagoenu yoewir. ¹⁷ Thana nanga mamuy danal poethay mabaygal mapeth imadhin, thana yadu thurray aymoedhin aputhathipa, Angela thanamulpa midh na umamoeyr senawbi mapeth yadu palgadhin.

¹⁸ Mura mabaygal ngadh na karngemidhin thana koeyma madhu pamemidhin mamuy danal poethay mabaygal midh na umamoeyr thanamulpa. ¹⁹ Mariya mina koeyma ngoenanu mamayidhin sethabet yaday a koeyma kuykunu wanamoeydhin. ²⁰ Thana nanga mamuy danal poethay mabaygal kuniya tidemidhin, thana koeyma thawmadhin Awgadh, thana midh na karngemidhin a imaydhin, angelal midh na umamoeyr thanamulpa.

Yesun nel tharan

²¹ Urapun wiki kaliya, thonara nanga gasamoedhin moegina mapethoepa motho poethaypa, thana nuyn nel tharadhin Yesun, angelaw poeybayzi nel. Wagel kay Mariya maythalayg, angela kulay Mariyalpa mulaydhin.

Thana Mapeth yakamoedhin koey yoewthanu

22-23 Thanamun senabi thonaraw igililnga kedha, Mosen minar poelayzimaynu muynu kedha, 'Matha kuykuy garkaz kazil ngaru Awgadhoepa kuniya poeyban a eso manin.' Mariya nanga puduya adhadhin palay Yoewsepaw kazi oengadhin Yoerusalemaw koey yoewthoepa, Awgadhoepa yadu poelgaypa, a eso maypa. ²⁴ Palay sipa aymoeypa mura sabiw yawoeydhayzinga midh nanga, ukasar moegina uruy ngaru Awgadhoepa mamaman. Sethabi moegina uruyl goeynaw ngoedhalmayl.

²⁵ Senawbi thonara Yoerusalemoenu mabayg meparu, nungu nel Simiyon, nuy mina Awgadhiya gathil thoeyayzi mabayg a Maygi Mari waza nubiya kalmel. Mura nungu thoeythu poegaynu muynu ubi kedha, kurusipa bangal nungu danal Isoereylaw buway koerkak badh bangal balbayg asine; ²⁶ kalmel nubiya Maygi Mariw ibupuydhay, kuykunidhaypa Awgadhaw Adhapa Thoemayzi Mabaygoepa imaypa, wigel nungu kuth.

²⁷ Maygi Mari yoelpadhin Simiyonan koey yoewthaw boeradharoepa muypa senabi thonarnu. Senabi thonaraw Yoewsepaw Mariyaw palay palamun kazi Yesun yoewthiya muy thayadhin mura zapa balbayg poelaypa, thanamun sabi midh nanga. ²⁸ Simiyon nuydh kazi thoeridhaydhin nungu gethan palamulngu, gamupa gasamoedhin a Awgadhoepa eso pugaydhin kedha,

²⁹ 'Kuykulnga, ngidh nginu yawoeydhayzinga kuyku nidhan,
a ngaw zageth ina apal mura muwasin;

ngidh ngoena pawoeyar mura kay balbayginga,
matha kedha nginu kulba yangukudu midh
nanga.

³⁰ Minguz kedha, ngath ngaw purkan iman
nginu Adhapa Thamayzi Gudaz Puydhay
Mabayg.

³¹⁻³² Ngidh nanga mura mabaygaw danal buth
pathadhin kedha,
nuy bangal nginu buya mekath azaz mabay-
goepa yakamoeypa,
nginu mina igililmay yabugud,
a adhapudhay woenab a poerapar
yakamoeypa Isoereylaw mabaygiya.'

³³ Palay kaziw aputhathi mina koeyma madhu
pamemoedhin Simiyonan yangu, palamun
kazipa. ³⁴ Kalanu Simiyon kuyku nidhadhin
thanamuniya a kaziw apupa kedha mulaydhin,
'In nubi kazi adhapa thamadhin Awgadhaw
koey zagethoepa aymoeypa. Nungu may dhuray
bangal Isoereylaw mabaygal mulupa idimpu
a dhuray bangal kadaypa gasamipu. Nuy
bangal ngoedhe Awgadhaw maku thoeyayzinga,
kasa kay kedha koeygarsar mabaygal nubepa
kuniya lak bangal koey dharadh umamoeypu.
³⁵ Minguz kedha, thanamuniya wara wati
wakay thamamay muynu Awgadhaw Sey
Sithamayzi Mabaygoepa. Wa, thanamun
kedha wati wakaythamamayil bangal kakal
aymidhe. Nginu koerkak badh a ngoenakap
mapu bangal adhapudhay koeyza ngoedhe
nginu ngoenakapoenu kulka yoewdhepu.'

³⁶⁻³⁷ Wa, senabi thonara lak mina koey apu peropetha meparu; nanu nel Ana na Panuwelan kazi, na Asan buway mabayg. Na 84 wathalayg a nanu alay mina kulkub um miyaydhin, palamun niyaypa yoelpay wathal matha seben mura. Kalanu nadh yoewth gamupa gasamoedhin. Kubilu goeyga na aygudoenginga matha thoeythu pagepu. ³⁸ Na balbayginga mina senabi thonara mangaydhin, Awgadhoepa eso pugaydhin Kazipa, a mulaydhin kapu ya Kaziw doegumuya mabaygan ngaya nanga ugadhin Awgadhaw thonara Yoerusalemoepa gudaz puydhaypa.

³⁹ Kalanu palay Mariyaw Yoewsepaw mina mura aymoedhin Awgadhaw poeybayzi sabiw ubilnga, kalanu thana kuniya tidemidhin thanamun lagoepa, Nazarethoepa Galilayoenu muynu. ⁴⁰ Nuy kazi si koesimadhin, koey magawlinga, a mina koey gudal ngulayg moegina kaz, a Awgadhaw woenab nubiya kalmel mura thonara.

Yesu nanga 12 wathalayg aymaydhin nuy Yoerusalemoepa miyayadhin thoeythu poegaypa muynu koey yoewthanu

⁴¹ Wa, mura woethiya Yesun apu thathi Yoerusalemoepa memampu Kaludhay Ay Aymay thonarpa. ⁴² Yesu nanga toewalob wathalayg aymoedhin thana lak memayidhin thanamun pawa midh nanga; ⁴³ Ay aymay nanga muwasidhin, thanamun mab kuyk aymaydhin lagoepa kuniya, kasa kay kedha Yesu nuy yaw pugaydhin kuniya Yoerusalemoenu. Nungu apu thathi korerawayg kedha nuy palamun mabaygiya kalmel

oesinginga. ⁴⁴ Palamun wakay thoemamaypa kedha, nuy mabaygaw mopanu kalmel, palay kedha zoengu kay woenag.

Kurusipa kutapa palay lumadhin nuyn palamun igalgoepa a tukuyypoepa yapupoeybemar. ⁴⁵ Palay nuyn yan lumar, kalanu palay kuniya tidemoedhin Yoerusalemoepa, nuyn lumadhin.

⁴⁶ Kurusipa thoeri goeygilnga nanga palay nuyn imadhin muynu koey yoewthanu. Nuy nir thanamun yoewthaw sabiw ngurpay mabaygiya, kurusipagay thanamulpa, a yapu poeybay mura moegithap sabi muynu. ⁴⁷ Mura setha ngaya nanga nungu yoepa kurusipagemir nuy kuniya midh nanga umay thanamulpa ngurpay mabaygoepa, thana mina madhu pamemidhin kedha, nungu ngulayg mina koeyza. ⁴⁸ Nungu apu thathin nanga nuyn imadhin koey yoewthanu muynu, palay mina madhu pamemidhin. Nungu apu kedha nubepa, 'Ngoezu kazi, ngidh midh paru kedha aymoenu ngalbelpa? Nginu thathi a ngay, ngidh ngalbe mina wakay thoemaypa mamamoenu imaypa lumarngu ngin.' ⁴⁹ Nuy kedha palamulpa, 'Mingu ngipel ngoena lumarngu? Ngipel nay ngulayg kedha ngay ngaru Ngaw Thathiw lagoenu muynu?'

⁵⁰ Kasa kay kedha palay tidayginga nungu ya nuy palamulpa kuniya midh nanga mulaydihin. ⁵¹ Nuy kalanu asidhin palamuniya kuniya Nazarethoepa, a koey kurusipoegayl kazi palamulpa. Nungu apuwan mura thabi zapul thabi ngoedha thoeyay nanu ngoenakapoenu muynu gasamoeypu. ⁵² Yesu koesimaydhin kalmel koey

ngulayg a gamu magaw mina balbayginga Awgadhaw parunu a mabaygaw parunu.

3

Yoewane Papatayso nungu zageth, yabugud buthpathan

(Mathayu 3.1-12; Mareko 1.1-8; Yoewane 1.19-28)

¹ Yoewanen zageth kedha kuykaymaydhin. Senabi thonara Taybiriyoos thanamun Romaniw mina mopakuy. Nuy 15 wathalnga kuyk thanamun. Nubiya apal puwa kuyku mabaygal kedha, Pontiyas Pilatho Yoewdhayalgaw kuykulnga, a Erodh nuy Galilayaw kuykulnga. Nungu tukuyap Pilip nuy kuykulnga thabi koey goegathoepa, Ithuriya a Trakonaytiz, a koey goegath Abilene thanamun mopakuy Laysaniyas.

² Thanamun Yoewdhayalgaw kuyku misnare sepaldi thonara Anas a Kayapas. Wa, palamun thonara nanga Awgadhaw yangukudu ngapa Yoewanelpa, Zakarayan kazipa, nuy mabaygoegi dhadhabuthoenu. ³ Nuy mura maw tharepu muynu Yuridhaw Koesaw dhadhabuthiya. Nuy kedha umepu, 'Adhapa ngithamun wati igililmay pawangu, adhapa garthil thayemiw a ngapa papthayso moeypa ngithamun wati pawapa mura gud woeyappa.' Mabaygal ngaru paptayso mamayin garthil thoeyappa thanamun wati pawangu, a thanamun wati pawal mura gud woeyamoeyn, a mura garwalgamoeyn; Awgadhan guythuyan senabi gegeyadh.

⁴ Mina kay paypa kulay Awgadhaw kulba peropethan, Isaya minar paladhin kedha, 'Yangu wakay poegaypa muynu bupanu mabaygoegi dhadhabuthanu,

"Buth pathaw, balbay tidaw senabi ruwayl yabugud,

Kuykulmaypa mabapa.

⁵ Mura muydhal bangal gud mathamoeyne, mura bangal moegina padal a koey padal apa thoeyamoeyne.

Ruwayl yabugudal mura bangal balbay tidamoeyne,

mura sethabi wati yabugudal ngaru bangal balbay tidamoeyne Kuykulmaypa mabapa.

⁶ Wagel kay mura mabaygan imane kedha, Awgadhaw Gudaz Puydhay Mabayg mangedhe koey poeraparoelnga." '

⁷ Nuy Yoewane adha min tidar kedha thana- mulpa setha mi mabaygaw moeyay ngapa nubepa thana mulpa paptayso moeypa, 'Ngay madhupamiz ngitha yoewthaw mabaygal ngapa ngayapa. Ngithamun mari igililnga ngitha mulpa balbayginga lawnga midh? Ngitha midh paru ngulaygal kedha, ngitha lak kedha ngaru koey poeypiyam Awgadhaw thabukiringu? Nungu thonar senaw ngapa ngitha mulpa, kasa kay kedha ngitha matha kedha mina nanga thabul muynu akan pungamoeypa! ⁸ Ngitha kedha mulayg, "Ngoey Abraman buway, Awgadhaw mina mabaygal." Sena kasa ngithamun geth wakay thamamay; Awgadhan ngulayg ngitha

adhal waniz kupayngu, a wara mabaygal muy arimoeyn, ngithamun buth manin. Awgadhoepa zagethoenginga kedha, nuydh mabayg ayman thabi kulangu, Abramalpa kazil. ⁹ Ngitha a mura mabaygal matha kedha puy midh, thurik senaw buyal woeydhaypa poethaypa sethabi puypa, apa kuykuya pathaypa sipiya; puyn nanga mina koewsan mayginga, nuyn adhapa pathan a muypa thayan.'

¹⁰ Thana mabaygal nubepa yapu poeybemir kedha, 'Wa, kedha midh, ngoey bangal midh memayine?'

¹¹ Nuydh Yoewane sakar pudhaydhin thanamulpa kedha, 'Nginu nanga ukasar koey sodh, matha ngoedhagidh ngidh poeybar urapun nubepa senaw nga nanga zagig a matha kedha ay, senaw nga nanga aygig, ngidh poeyban nubepa.' ¹² Bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal lak kedha ngapa, nubepa thanamulpa paptayso maypa. Thana kedha nubepa, 'Ngurpay mabayg, ngoey bangal midh memayine?'

¹³ Nuy kedha thanamulpa, 'Bokadhzangu garwoeydhamay nanga, kasa balbaygi bokadhza mar mabaygoengu, kuyk ngithamun sabi midh nanga. Lak wara bokadhzapul pasinu maygi.'

¹⁴ Koewbu mabaygal lak kedha yapu poeybemir, 'Wa, ngoey bangal midh memayine?' (Thanamun koewbu mabaygal matha kedha kunumay mabaygal.) Nuy kedha thanamulpa, 'Koy kuyk woelayg mabaygoepa, a thanamulngu bokadhzapul koey dharadh maygi, aka poelayg thana, kuyk ngithamun sole yaday ngithamun kuyku mabaygoepa. Ngitha moegina bokadhza

gasampa ngithamun zagethaw modhabiya, sena matha ngoedhagidh ngithamulpa.'

Mabaygan koersar wakay thoemamaydhin

¹⁵ Mura sethabi thonara mabaygan koey garsar wakay thoemamaydhin kedha, 'Yoewane sike Awgadhaw Mina Adhapa Thamayzinga, Keriso.' Kuyk thana Kerisolpa thural yawaypu, a moeydhemipu nungu moengaypa. ¹⁶ Yoewane nuy mura gudiya mulaydhin thanamulpa mura kedha, 'Ngay koey mabayg lawnga, ngath ngitha kasa ngukin paptayso mamayipa, kasa kay kedha ngaybiya nga nanga ngapa wagel, nuy ngaybiya mina adhapudhay nungu poerapar koezya. Ngay matha ngoedhagidh lawnga nungu azaz sanaw urikampa dhoerdhimaypa. Ngath nabi thonara ngitha matha ngukin papthayso mamayipa, nuydh bangal kay ngitha mina papthayso mamayipu, a nungu papthays mina wardh. Nuydh bangal Maygi Mari ngithamuniya woenaypu.

¹⁷ 'Senabi goeyga bangal na ngoedhe kedha ayboewdhaw thonar midh nanga, Mina Apaw Lagaw Mabayg bangal mangedhe, nubiya nungu zagethaw rug a nuydh bangal dhadhiya dhadh mamayine mina kunaw kapul a wati zapul, ayngu noeral. Ayngu noeral, bupal nuydh adhapa mamayin, adha mulan ingaru muypa thayan. Mina zapul ayde aymoeyn, sawalagoenu waniz.' ¹⁸ Matha ina lawnga, nuydh lu palepu thana koeygarsar sakaral yakamoeypu thanamun mina igililmaypa, a koerngaypa Awgadhaw mina yangukudu.

Yoewane Papthayson kunumay lagoenu thayadhin

¹⁹ Nuydh matha kedha thanamun kuyku mabayg Erodhalpa koey dharadh mayparuy kuyk nuy nungu tukuypaw ipi gamupa thamadhin nubepa ipi. Nanu nel Erodhiyas. Erodh nuydh pasinu wara wati zapul aymoeypu. ²⁰ Kalanu nuydh adhapudhay gegeyadh aymoedhin, Yoewanen kunumay lagoenu thayadhin.

*Yesun Papatayso thonar
(Mathayu 3.13-17; Mareko 1.9-11)*

²¹ Wagel kay Yoewanen kunumay lagoenu thayadhin nuydh kulay paptayso mamayidhin mura mabaygal. A thanamuniya kalmel Yesu lak kedha ngapa Yoewanelpa nubepa papthayso maypa. A nungu paptayso kalanu nungu thoeythu poegay. Balbayginga senawbi thonara dapar gud pudhaydhin, ²² A sizi ngapa mulupa Maygi Marin uruy gamu ngoedha madhin a nubiya gimal aymay, a matha kedha yangu wakay ngapa daparoengu kedha, 'Ina Ngaw Geth Mamal Kazi,* nuy ngayapa mina matha ngoedhagidh.'

*Yesun thathiw thathil
(Mathayu 1.1-17)*

²³ Wa, senabi kalanu Yesu nungu zageth kuyk aymoedhin nungu wathal sey kedha thoerti. Nuy midh thonara moegina mapeth mabaygoepa kedha nuy Yoewsepan kazi. Yoewsepa nuy Elin kazi.

* **3:22** *Mamal Kazi poeyban:* wara Zenesis 22.2 geth tidi.

- 24 Eli nuy Mathathan kazi,
Mathatha nuy Lebin kazi, Lebi a Melkin kazi,
Melki nuy Zanayn kazi, Zanay nuy
Yoewsepan kazi.
- 25 Yoewsepa nuy Mathathayasan kazi,
Mathathayas Aymosan kazi, Aymos a Naman
kazi,
Nama Eslin kazi,
Eslin Nagayn kazi.
- 26 Nagay Mathan kazi,
Matha Mathayasan kazi,
Mathayas Seman kazi,
Sema Zosikan kazi,
Zosika Zodan kazi,
a Zoda Yonan kazi,
a Yona Resan kazi.
- 27 Resan Zerubaybelan kazi,
Zoerababel Seyaltiyalan kazi,
a Seyaltiyal Nerin kazi.
- 28 Neriya Melkin kazi,
a Melki Adin kazi,
Adi nuy Kosaman kazi,
Kosama Elmadaman kazi,
Elmadama Eran kazi.
- 29 A Era Zosuwan kazi,
a Zosuwa Elayzan kazi,
Elayza Zoriman kazi,
Zorima Mathathan kazi,
Mathatha Lebin kazi.
- 30 Lebi Simiyonan kazi,
Simiyon Yudhan kazi,
Yudha Yoewsepan kazi,
Yoewsepa Yonaman kazi,
Yonam Elikaman kazi.

- 31 Elikam Mileyan kazi,
Mileya Menan kazi,
 Mena Mathathan kazi,
Mathatha Nathoenan kazi,
 Nathan Dhawithan kazi.
- 32 Dhawitha Zesin kazi,
Zesi Obedan Kazi,
 Oben Bowazan kazi,
Bowaz Salmonan kazi,
 Salmon Nasonan kazi.
- 33 Nason Aminoedaban kazi,
Aminoedaba Adiminan kazi,
 Adimin nuy Aronan kazi,
Aroen nuy Ezronan kazi,
 Ezron nuy Perezan kazi,
Perez nuy Yudhan kazi.
- 34 Yudha Yakubun kazi,
Yakubu Isakan kazi,
 Isaka Abraman kazi,
Abrama Teran kazi,
 Tera nuy Nayon kazi.
- 35 Nayo Serugan kazi,
Serug nuy Rewan kazi,
 Rewa nuy Pelegan kazi,
Peleg Eberan kazi,
 Eber Selan kazi.
- 36 Sela Kananan kazi,
Kanana nuy Arpakasan kazi,
 Apakas nuy Seman kazi,
Sem nuy Nowan kazi,
 Nowa Lamekon kazi.
- 37 Lameko nuy Matuselan kazi,
Matusela nuy Enokan kazi,
Enoka nuy Zaredan kazi,

Zareda Malalelan kazi,
 Malalel Kananan kazi,
³⁸ Keynana Enosan kazi,
 Enos Sethan kazi,
 Seth Adhaman kazi,
 a Adham Awgadhaw kazi.

4

Sathana Yesun nuthadhin (Mathayu 4.1-11; Mareko 1.12-13)

¹ Yesun papthayso kalanu nuydh Yuridhaw Koesangu uzaraydhin a Maygi Mari nubiya muynu magaw paladhin a nuyn yoelpadhin mabaygoegi dhadhasakarpa. ² Si Sathana Yesun nuthadhin poti goeygilnga a senawbi thonara nuy aygudagig, kutanu nungu maytha mina ayginga.

³ Wa, Sathana ngulayg, nuy ngapa Yesulpa a kedha mulaydhin, 'Ngi nanga Awgadhaw Mina Kazi, koey bibiril mabayg ngidh nabi kula kidh thoeyaypa ngibepa aypa, nginu geth yangukudun.'

⁴ Yesu nubepa kuniya buwayl thayaydhin, mamayidhin Maygi Thusiw yangukudul kedha, 'Mabayg lawnga matha ayngu igililnga.'

⁵ Kalanu Sathanan nuyn kadaypa yoelpadhin koey gimapa, danthayadhin nubepa mura nubi gugu ubidh thoeyayinga a nanu basalayal muynu. ⁶⁻⁷ Nuy kedha Yesulpa, 'Mura itha ngath kay ngibepa poeybamoeypa kalmel woenab a poerapar a ngath kay ngin aympa Kuykulnga

thanamulpa, ngidh kay ngoena nanga thaw-maypa a kulun pasoeynipa ngayapa. Kedha zoenguz kedha ngoena kuyk aymoedhin mura itha thabi adhapudhay zapul a ngay kupaylayg kedha, ngath ngulayg ngibepa poeyban ina a matha kedha wara mabaygoepa.’

⁸ Yesu kuniya mulaydhin Sathanalpa, ‘Lawnga, kedha lawnga Maygi Thusinu muynu kedha, “Ngidh matha nginu Kuykulnga Awgadh thaw-maypa a matha nubepa apa pudhemipa. Matha nuy urapun.” ’

⁹ Kalanu Sathana nuyn madhin Yoerusalemoepa koey yoewthoepa. Nuydh nuyn yoelpadhin mina koey gimanoeka thodhapa, kalanu kedha mulaydhin nubepa, ‘Ngi nanga sike Awgadhaw Kazi, katpoelag koezi mulupa. ¹⁰ Wara Minar Poelayzinga Maygi Thusinu muynu kedha, “Awgadhan kay woeyamoeypa nungu danal poethayzi angelal.

¹¹ Ngibepa kadaypa gasamoeypa thanamun gethan
nginungu kulangu panoenamoeyle nginu ngarangu.” ’

¹² Yesu kedha nubepa, ‘A, kasa kay wara mina yangukudu kedha, “Maygi ngidh nuthan nginu Kuykulnga Awgadh.” ’ ¹³ Wa, Sathana nanga nuydh mura nungu nuthay zageth muwasidhin nuydh kalanu Yesun wanadhin moegina buthapa.

Yesu nuydh gasamoedhin Maygi Mariw bibir zagethoepa

(Mathayu 4.12-17; Mareko 1.14-15)

¹⁴ Yesu nuydh gasamoedhin Maygi Mariw bibir zagethoepa; kalanu kuniya tidaydhin Galilayapa. Nungu ya mura zilmaydhin sethabi goegathiya. ¹⁵ Nungu zageth nuydh ngurpan, matha ayimpu muynu thanamun yoewthal, mura goegathiya. Mabaygan nuyn mura thawmayparuy.

Matha Nungu kuyku goegathoenu Nazarethoenu thana nuyn ngoelkay yoepathamaypu

¹⁶ Kalanu Yesu uzaraydhin Nazarethoepa, nuyn ngalaga na koesimoeydhin. Wa, sabadhaw goeyginu nuy uzaraydhin yoewthoepa amenipa, nungu pawa midh nanga. Si muynu nuy kaday tharaydhin Maygi Thusipa getha tidaypa, mabaygoepa. ¹⁷ Thana nubepa madhin Isayan Minar Poelayzinga thusi. Nuydh gud pudhadhin a imadhin ngalaga nanga Minar Poelayzinga kedha,

¹⁸ 'Kuykulmay Maygi Mari ngaybiya muynu.

Nungu ubilnga ngay,
ngath nungu kapu yangu wakaypa yadu poel-
gaypa
mabaygoepa mura.

Gamu ayginga gamu zaginga.

Nuydh ngoena wayan gud idhuypa mabay-
gal
ngaya gegeyadh nipa, yatharayzimayl;
a matha kedha maygumal lak purkaw zuru
bangal kuniya gasamoene;

a pa woeyamoeyne bangal mabaygal ngaya nanga gegeyadh gasampa.

19 A ngath bangal mina thonar yadu palgane, Kuykulnga mi thonara bangal nungu mabaygal kaludhamoeyne.'

20 Yesu tupal thayan thusi a kuniya manin zagethaw mabaygoepa. Kalanu apa thanuriz nungu mawpa, thanamun pawa midh nanga. Mura mabaygal yoewthanu matha nuyn yawayar. 21 Nuydh nungu ngurpan muyngu thusingu yadu palgan, 'In nubi minar poelayzi yangukudu kuykunidhan, ina nabi thonara. Ngitha nan kawran karngemin.'

22 Mura mabaygan madhu pamemidhin kedha, nungu yangukudul mina adhapudhay. Thanu kidhakidhan kedha mulemidhin, 'E! Nuy ngoedhe koey mabayg koey ngulayg pawdhal yangukudu mulayle. In mina nuy Yoewsepan kazi; nuy midh paru nungu geth kadaypa thamepa?'

23 Nuy thanamulpa kuniya mulaydhin kedha, 'Wa, ngayapa kakal kedha ngithamun wakay thoemamay midh. Ngitha karngemidhin mura setha zapul ngath aymoeydhin Kapoeniyamoenu a ngithamun wakay thoemamay kedha, Nubi mabayg matha ngoedhagidh mayginga kedha adhapudhay zagethoepa aymoeypa ina. Kulba yangukudu waza kedha, "Dokta, ngidh ngaru kulay nginu geth gamu balbayg tidan, a matha kedha nginu geth mabaygaw gamul." Wa, na kedha kuniya Ngitha karngemidhin mura setha zapul ngath aymoeydhin Kapoeniyamoenu a

ngithamun ubi ngath lak adhapudhay zagethal kow aymoeypa, kasa kay kedha ngitha ngoena mina yoepathamayginga aymipa. ²⁴ Ngay kedha zoenguz ngithamulpa kedha, mura mabaygal thana peropeth ayawal mayginga muynu nungu goegathoenu.

²⁵ ‘Kulba peropethal lak kedha matha moenari thanamulpa kurusipagemipu. Peropeth Elayzan thonarnu nanga, dapar mura thamudhaydhin ariginga thoeri wathalnga a sikis moelpalalnga mina aygi thonar mura ngalpan goegathiya. Ngalpan yoepkaz maykal koey garsar maythaygin memayipu senawbi thonara ina Isoereylanu, ²⁶ kasa kay kedha peropeth Elayzan thanamulpa woeyayginga. Awgadhan nuyn wayadhin maykoepa, wara goegathoepa muynu Sido-noenu, goegath nel Zarepath.

²⁷ ‘Wara peropeth Elisan thonarnu lak kedha wati goengawl kikirilgal koeygarsar Isoereylanu, kasa kay kedha wara thanamulngu mabayg dhoeynidhayginga, Siriyalayg Naman adhaw mabayg nuyn dhoey nidhadhin.’

²⁸⁻²⁹ Thana nanga Yesun thabi yangukudu karngemidhin, thana thabukirin kaday nithamadhin. Thana sobaginga adhapa wayadhin nuyn thanamun goegathangu kalanu gimal pawaw guypa. Thanamun ubi thana nuyn padoengu mulupa thayan padaw dhadhasakarpa, mina koey gudalnga. Kasa kay kedha thana yan ayman. ³⁰ Nuy mabaygaw kubinu dhadhal araydhin a uzaraydhin adhapa.

Mabayg wati mariw moelayzinga Yesu buth pathadhin

(Mareko 1.21-28)

³¹ Yesu nuy uzaraydhin Kapoeniyamoepa, na wara goegath, Galilayoenu muynu. Wara nuydh Sabadhoenu mabaygal ngurpamoeyr. ³² Thana mina madhu pamemidhin nungu ngurpayngu, kedha zoenguz kedha nuy mina akaginga nungungu maw tharepu.

³³ Wara mabayg thanamuniya yoewthanu muynu wati mariw moelayzinga muynu. Nuy mina koey gimiya ar pugay kedha, ³⁴ 'E! Ngi mipa ngoeymulpa ubin mepa, Yesu Nazarethoelayg? Ngi ngapa mipa, idimaypa ngoeymulpa? Ngay ngulayg ngi nga nanga, ngi Awgadhaw Maygi Mabayg, Mesiya!'

³⁵ Kalanu Yesu kedha puridharalnga mulaydhin, poeybiz wati maripa, 'Yagi asir! Ngapa adhpadhar mabaygoengu!' Wati marin nuy mabayg mulupa thayan boeradharoepa thanamuniya parunu, adhpadhan nungungu mabaygoengu. Wara za gegeyadh mayginga nubepa kuniya.

³⁶ Mabaygal mina koeyma madhu pamemidhin, kidhakidhan mulemin kedha, 'Setha midh paru, sethabet yangukudul nungu; nungu kupaynu, a koey bibirilnga nuy ya muliz wati maripa, a thana maril ngulayg dhanamiz mabaygoengu muynungu.' ³⁷ Senabet za Yesu aymoedhin, ya mura zilmaydhin muynu sethabet goegathiya.

Yesu koeygarsar mabaygal dhoey nidhamoey-dhin

(Mathayu 8.14-17; Mareko 1.29-34)

³⁸ Nuydh Yesu wanadhin yoewth, Simonan lagoepa uzaraydhin. Simonan yoepkaz ira si muynu koey sumaylayg. Si thana nanu kikiriw yadu thuran Yesun.

³⁹ Wa, nuy uzariz a nanu uthuy lagoenu pasinu tariz. Nuy ya muliz kedha, 'Kikir adhapa nanunguz!' Wa, nanu gamu thoew asin, kikiriw nan wanan. Na sobaginga kaday tariz a ayman zageth mabaygoepa.

⁴⁰ Goeyga na pudhiz nanga, mura ngoenu igalgal na kikirilgal, kobegadh kikirilgal thana Yesulpa ngapa mamayin; nuydh geth gimal wanar thanamuniya mura balbay tidamoeyr.

⁴¹ Wati maril lak kedha nuydh adhapa mamayir koey garsar mabaygoengu. Thana ar pugemir kedha, 'E! Ngi Awgadhaw Kazi!' Yesu mulaydhin thanamulngu ya mulayle, kedha zoenguz kedha thana ngulaygal kedha nuy Awgadhaw Woeyayzi Mabayg, Mesiya.

Yesun maw siparuy mura goegathaw yoewthiya

(Mareko 1.35-39)

⁴² Goeyga na miziz nanga Yesu nuydh senabi mudhaw lag wanan, nuy uzariz adhapa yagi doegampa, kasa kay kedha mabaygan nuyn luman. Thana nanga nuyn iman thanamun ubi kedha nuy kay sin thanamuniya, thanamun ubiginga nubepa maboepa wadgoepa. ⁴³ Yesu thanamulpa kedha, 'Lawnga, ngay ngaru maw

sipa ina nabi kapu ya Awgadhaw. Ngay ngaru wara mudhaw lagoepa, matha ina lawnga. Awgadhan ngoena kedha zagethoepa ngapa wayadhin aymoeypa.'

⁴⁴ Wa, nuy maw siparuy mura goegathaw yoewthiya war kuniya, a wara kuniya. Nuy mura Yoewdhayalgiya.

5

*Yesu Nuydh Nungu koeykoeyne niyay kazi thuremoemoedhin
(Mathayu 4.18-22; Mareko 1.16-20)*

¹ Wara goeyginu Yesu nuy malu buwadhoenu mer. Malu nel Genesareth. Nuy si sir kasa kedha mabaygaw moeyay mina koeyza mamu zug nanamoeyr nubiya mura doegamuya. Thana nungu mawpa koeyma ubin memayir, Awgadhaw yoepa koerngaypa. ² Nuydh ukasar wapi gasamay but imamoedhin thawala gimal. Thana wapiw zagethaw mabaygal kay adhal thawala; thana pingel garwalgamoeyr.

³ Wara wapiw gasamay mabayg thanamulngu nel Simona. Yesu pathaydhin Simonan butanu a nubepa muliz kedha, 'Ngidh gar moegina adhapa, guythuyaypa nan but lagaw buwadhoengu?' Wa, nuy Yesu si pathaydhin. Nuy apa thanuraydhin a nuydh ngurpay ayma thanamulpa, mura mabaygoepa, adhaz malungu. ⁴ Ngurpay na muwasin nanga Yesu kedha mulaydhin Simonalpa, 'Ngitha nan but adhapa thapar malupa, pingepa lak thoeyaypa.'

⁵ Nuy Simona kedha mulaydhin, ‘Kuyku Mabayg, ngoey mura kubilu koeyma nuthemirngu wapipa, kubil kuthal marngu kasa moegan wapiginga, kasa kay kedha, nginu ya ngath kay pinge thoeyaypa.’ ⁶ Kalanu thana thayamoeydhin pingel. Thana wapol mina koeygarsar gasamoeydhin, pingel mina amadhan pakadamay. ⁷ Thana thanamun zagethaw igalgoepa geth aymoeyn wara butangu thanamulpa ibupudaypa. Kalanu sepalbi but mura gudiya yoewdhiz wapolnga, mina amadhan dudupay.

⁸ Simon Petherulpa kakal kedha ina ngadha thoeyay mina wardh, nuy kulun pasayniz Yesuniya parunu, a kedha mulaydhin, ‘Kuykulnga, ngi ngawngu uzar, ngay kasa wati pawa mabayg, ngay ngibepa matha ngoedhagidh lawnga.’ ⁹ Nuy a nungu zagethaw igalgal, thana mina koeyma madhu pamemidhin kedha, gasamayzi wapol mina koey garsar.

¹⁰ Zemes a Yoewane ukasar kuyk kazi Zebadin, palay wara butaw mabayg. Palay a Simona mura thonara zageth kazil. Palay lak kedha mina madhu pameman. Yesu kedha mulaydhin Simonalpa, ‘Ngi akan maygi, ngitha bangal ngaw pingew thoeyay mabaygal kedha zagethoepa, ngitha bangal mabaygal garwoeydhamoeypu.’ ¹¹ Thana palbi but kadaypa yoewthemoedhin thawaliya, mura zapul wanaydhin, kalanu Yesuniya wagel asimoeydhin.

*Yesu wati kikirilayg balbay tidan
(Mathayu 8.1-4; Mareko 1.40-45)*

12 Wara thonara nuy Yesu mudhaw lagoenu; nuy mabayg si kikirin pungaypu, wati goengawl kikirilayg. Nuydh kikiril mabaygan Yesun imadhin, nuy ngapa nubiya kulun pasayneydhin. Nuy yoewdhaydhin Yesuniya kedha, 'Kuykulnga nginu ubi nanga ngibepa zagethoenginga kedha, ngidh ngoena balbayg poelaypa; a ngaw gamu bangal pudhunga aymiz.'

13 Yesu nanga nuyn imadhin nungu mina koeyma koerkak badh miyaydhin. Nuydh nungu geth luwayadhin a gasamoedhin nuyn a kedha mulaydhin, 'Wa ngaw mina ubi kedha ngath kay ngin balbayg poelaypa. Ngi balbayg asir kedha thonar nginu kikiringu.' Mina sobaginga nuy balbayg asidhin.

14 Kalanu Yesu nubepa koeyma mulaydhin kedha, 'Wara mabaygoepa mulayg, ngi balbayginga uzar misnarepa nuydh kay ngin zoey-zoeynidhepa a mina yapathamaypa kedha, ngi balbayg asin. Sew kalanu kay ngi mer koey yoewthoepa aymaypa nginu eso uruy poeyban; ina Mosen Sabi yawoedhayzinga, mura mabaygoepa imaypa kedha ngi balbayginga mabaygiya oesipa.'

15 Wa, Yesu nuyn gud wadhadhin kasa kay na ya pungaypu mabaygiya adhapa war lagiya. Mabaygal na karngemipu nanga thana ngapa nubepa koerngaypa, koey garsar mabaygal. Thana ngapa toedipu koerngaypa Yesun mina ya a nubepa thanamun kikiril mabaygoepa balbayg tidaypa. 16 Nuy ngaru adhapa thamepu yagi dhadhabuthoepa, lak nuydh mina thonara gasampu nungu Thathipa thoeythupoegaypa.

Magawgi mabayg gamu soersimayginga Yesu balbay tidan

(Mathayu 9.1-8; Mareko 2.1-12)

¹⁷ Wara goeyga Yesu ngurpay aymar mabaygoepa. Dhuray Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal lak si nir. Thana garwoeydhamoeyd-hin mura goegathoengu, Galilayoengu, a Yoewdhayangu, a matha kedha ngapa Yoerusalemoengu. Kuykulmay woenab koey bibirilnga ngaru Yesuniya senabi thonara kikiril mabaygoepa balbay tidaypa.

¹⁸ Dhadhal nanga wara mabaygal mangemidhin thana ngapa angadhin dhag kikirilayg, magawgig. Thana nuyn thoeridhar nuy uthuy lagoenu yoewir. Thana muya yoewthaypa nuthemir Yesulpa, nuyn parunu wanan. ¹⁹ Mabayg koeygarsar, thana yan nuthemin Yesulpa gasamaypa. Thana kadaypa thodhapa nuyn thoeridhan; arkath ayman lagaw thodhanu, balbayginga Yesuniya gimal. Thana nuyn senabi kikirilayg arkathiya mulupa madhin apal wakunu yoewthan Yesuniya parunu.

²⁰ Yesu na imadhin thanamun mina yoepathaman koeyza nuy dhagoepa ya mulaydhin kikiril gamupa, 'Ngaw igalayg, nginu mura wati pawal gud woeyamoeyn.'

²¹ Dhuray sabiw ngurpay mabaygal thana kalmel nir a Parasayalgal thana thanamuniya muynu kedha umamoeyr 'In mabayg nga yadu umepa, Awgadh mogo pugan! Matha Awgadhaw kupay kedha nuydh gud wayan wati pawal'

²² Yesu senabi thonara ngulayg asidhin thanamun wakay thoemamay midh nanga, nuy thanamulpa mulaydhin kedha, ‘Ngitha minga senawbi wakay thoemamipa?’ ²³ Ngitha koey ngulaygal kedha palbi ukasar zageth ngaru kalmel za, wara kedha ngay kikiril mabaygoepa muliz, ‘Nginu mura wati pawal gudwoeyamoeyn!’ lawnga ngay na kedha muliz, ‘Kaday tari a kusumar nginu uthuy rugal a mab uzar lagoepa.’ ²⁴ Ngath ngithamulpa kakal ayman kedha, Mabaygaw Kazi kupaylga ina apal gud woeyamoeyn mabaygaw wati pawal.’ Kalanu nuy dhagoepa buwayl thayadhin a mulaydhin, ‘Ngay ngibepa muliz kedha, kaday tari, nginu uthuy zapul kusumaw a lagoepa uzar!’ ²⁵ Thanamuniya parunu thana nagemir, nuy kikiril mabayg, kaday thariz, kusuman nungu uthuy rugal, uzariz lagoepa. Nuydh Awgadh mina koeyma thawmadhin.

²⁶ Mabaygan mura mina koeyma madhu pamemidhin, thanamun aka koeyza. Thana koeyma Awgadh thawmadhin kedha, ‘Ngoey kedha kapu ngoedhal za kulay imayginga, ina kayib miza nanga.’

*Yesun Lebin thuran
(Mathayu 9.9-13; Mareko 2.13-17)*

²⁷ Senabi kalanu Yesu uzaraydhin adhapa, a imadhin bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg nel Lebi, nuy muynu nungu zagethaw lagoenu. Yesu nubepa muliz, ‘Ngaybiya asir.’ ²⁸ Nuy matha koerar asin zapul mura nungu waniz, a nuy asin Yesuniya.

²⁹ Kalanu Lebi koey ay ayman nungu la-goenu Yesulpa, a nungu niyay kazil a koey garsar dhuray mabaygal kalmel, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a wara mabaygal. ³⁰ Dhuray Parasayalgal, a sabiw ngurpay mabaygal thana iman, Yesun aygudan kalmel sethabin pasipa imay mabaygal a bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal. Thana nungu niyay kazipa yapu poeybemidhin, ‘Ngitha mingku kedha wati mabaygiya kalmel ay purthaypa a ngukiw wan-imp, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a pasipa imay mabaygal?’

³¹ Yesu thanamulpa kuniya muliz kedha, ‘Mabayg nanga kikirigig, nuy doktapa ubin mayginga, mabayg nga kikirilayg, wa nuy ubin miziz. Ngay ngapa mayginga mina mabaygoepa thuraypa, ngay ngaru wati pawa mabaygoepa thanamulpa buwayl idimpa Awgadhoepa.’ ³² Ngay ngapa mayginga mina mabaygoepa thuraypa setha ngaya nanga kedha, thana matha ngoedhagidh, ngath ngaru thuran ibuypuydhan wara mabayg, wati pawa mabaygal thanamulpa garthil theyaypa.

*Mabayg mingku aygudagasin Awgadhoepa gamupathamoeypa
(Mathayu 9.14-17; Mareko 2.18-22)*

³³ Wara mabaygal Yesulpa kedha, ‘Yoewane Paphayson niyay kazil a matha kedha mura Parasayalgaw niyay kazil ngulayg aygudoe-gasimoeypu Awgadhoepa apasin, a theythu pagemipa, koey garsar thonaralnga. Midh paru nginu niyay kazil matha ay purthaypa?’

³⁴ Yesu thanamulpa kedha adha min tidan, ‘Gethaw garwoeydhamay ay nanga, koey zageth mabayg aygudoeginga garwoeydhamayzi mabaygaw parunu. Nuy niyaypa yoelpayzi garkaz, nuy nanga sena karmel mabaygan ngaru mura gasaman, aygudaginga lawnga. ³⁵ Wagel bangal koey thonar gasamoene a nuyn niyaypa yoelpayzi mabayg adhapa manin thanamulngu. Senabi thonara kay thana aygudoegasimoeyn.’

³⁶ Yesu lak wara ya matha ngoedhagidh aymoedhin thanamulpa, ‘Koey zageth mabaygan kayn sodh pakadaman, pasis gasaman nanungu a kulba sodhanu woeydhan. Lawnga na gegeyadh nuydh gegeyadh manin kayn sodh a wara kedha sena kayn dhoemawak matha ngoedhagidh lawnga kulapa sodhanu woeydhan.

³⁷ ‘A matha kedha umal ngukiw za, uruy goengaw aymayzinga. Kulba goengaw ngaru piranga, mabaygoepa matha ngoedhagidh lawnga kayn umal nguki malan kulba goengawya; kedha nanga sik waliz mina koeyma arkath dhanaman, mura idiman umal nguki a uruy goengaw.

³⁸ Kapu za kedha kayn umal nguki nanga nan ngaru kayn uruy goengawya malan. ³⁹ Nga nanga kulba umal ngukiw woenilayg nuy ngaru kayn umal nguki ubiginga. Nungu wakay thoe-mamay kedha, kulba nguki ngaru balbayginga. Ngitha sike kayn ngurpayngu ubigigal.’

*Thoeythu poegay goeyga zagethoepa balbay-
ginga lawnga midh*

(Mathayu 12.1-8; Mareko 2.23-28)

¹ Senabi thonara Yesu a nungu niyay kazil, thanamun mab woelmay kunaw apaw lagiya dhadhiya, goeyga sabadh. Thana niyay kazil puykunaw tiday kuyk ayman, a poey palemoeyr gethanu, thanamulpa aygudapa. ² Wara thana Parasayalgal yapu poeybemin, ‘Ngitha midh paru zageth ayimpa sabadhaw goeyginu? Ina ngalpan sabinu wadhan sabadhoenu mabaygan zageth ulaypa?’

³ Yesu kuniya mulaiydhin thanamulpa kedha, ‘Ngitha geth tidayginga, Maygi Thusinu muynu kedha, kay paypa kulay ngalpan buway apakuyk, Dhawitha nuydh lak kedha za aymoedhin. Wara thonara nuy a nungu mabaygal koey maytha aygi pagar. Nuy muy yoewdhaydhin Awgadhaw koey yoewthoepa, ⁴ A kusumoeydhin thanamulpa woenabal thoewa aydel sizi, kalanu purthadhin. Matha koey yoewthaw niyay kaziw aydel, sethabi thoewa aydel wara mabaygoepa lawnga, sabilnga; Awgadhoepa poeybayzimayl.’

⁵ Kalanu Yesu kuth madhin thanamulpa, ‘Mabaygaw Kazi ngay Kuykulnga, ngath mura yawaypa zapul matha kedha sabadhaw goeyga. Mabaygaw Kazi lak kedha sabadhaw kuyk.’

*Yesu balbay tidadhin mabaygaw geth umanga
(Mathayu 12.9-14; Mareko 3.1-6)*

⁶ Wara Sabadh Yesu uzaraydhin moegina yoewthoepa, nubiya kalmel nungu niyay kazil. Wara kikirilayg sey nungu getha doegam geth

muwayzinga. ⁷ Dhuray sabiw ngurpay mabaygal a wara Parasayalgal, thanamun koey ubi Yesulpa karum poelaypa thana, kedha zoenguz nuyn danal poethaypa koey amadhan, imaypa kedha nuydh mabayg dhoey nidhan sabadhoenu. Thanamun ubi nuyn kotapa maypa.

⁸ Yesu nuy ngulayg thanamun wakay thama-mayl. Nuy muliz kikiril mabaygoepa kedha, 'Kaday tari ngapa koepa uzar parupa.' Wa, nuy mabayg kaday thariz a sir si. ⁹ Kalanu Yesu buwayl thayadhin thanamulpa a yapu poeybaydhin, 'Ngay ngithamulpa kedha muliz, ngalpan sabi midh, sabadhoenu midh ayman? Matha ngoedhagidh midh mabayg ibu puydhan lawnga gegeyadh manin a? Igil palan lawnga uma mathaman mabayg?' ¹⁰ Nuy thanamulpa mura nagiz kalanu kedha mulaydhin kikiril mabaygoepa, 'Geth adhapa luwayar.' Nuy kikiril mabaygan ayman, a nungu geth balbayg asidhin senabi thonar. ¹¹ Thanamun thabukir mina koeyza, thana ya mulemin kidhakidhan, 'Ngalpa bangal Yesulpa miza aymoeyne?'

Yesu nuydh nungu toewalob niyay kazil thuremoeydhin

(Mathayu 10.1-4; Mareko 3.13-19)

¹² Senabi thonara Yesu nuy kadaypa pa-doepa walaydhin thoeythupoegaypa. Nuydh thoeythupoegay mura kubil madhin si, Awgadhoepa ¹³ Goeyga nanga miziz nuydh nungu niyay kazil thuriz nubepa, a thanamulngu nuydh toewalob mamayidhin, adhapa thamamayidhin thana nungu mabaygal. Nuydh thanamulpa

kupay zageth poeybadhin kedha, thana bangal nungu zageth oengaypu.

¹⁴ Wara nungu nel Simona (nuydh nuyn nel tharadhin Petheru) a wara Petherun tukuyap Andhoeru; Zemes a Yoewane, Pilip a Bartholemi, ¹⁵ Mathayu a Thomas, wara Zemes Alpiyasan kazi a Simona (thana nuyn kedha thoeraypu koey buway mabayg). ¹⁶ Yudha nungu thathiw nel lak Zemes a war Yudha Keriyothoelayg Yesun ngadh nanga guda aradhin yoewthaw koey mabaygoepa.

*Yesun maboenu koey garsar mabaygal nubiya ngaru kalmel puzimoeypu
(Mathayu 4.23-25)*

¹⁷ Kalanu Yesu a nungu toewalob niyay kazil kalmel mulupa pugamoeydhin padoengu. Nuy si tharaydhin. Mabaygaw moeyay mina koeyza, a koey garsar dhuray thanamulngu nungu niyay kazil ngaya nanga nubepa kurusipagemipu. Thana mura doegamoengu ngapa mura Yoewd-hayaw goegathoengu, matha kedha Yoerusalemoengu, a malu buwadhoengu goegathal Thayar a Saydon. ¹⁸ Thana ngapa nubepa nungu ngurpaypa kurusipagaypa a nubepa thanamun kikiripa dhoey nidhaypa. Matha kedha dhuray thanamuniya setha ngaya nanga wati mariw malayzimayl, nuydh thanamuniya lak kedha dhoey nidhamoeydhin.

¹⁹ Mura mabaygal yaynanob muynu kuwanu nuthemir nubiya gamu thoeraypa, kuyk thana gasamar thanamun gamunu nungu woenab

a bibir, dhoey nidhamoeyr thana, thanamun kikiringu.

*Ngaya ika a dhiw gasampa a ngaya koerkak badh gasampa
(Mathayu 5.1-12)*

²⁰ Yesu mina wadhe thulu nagaydhin nungu niyay kazipa a kedha mulaiydhin,
‘Ika dhiw gasamaw ngitha ngaya nanga zagigal,
kuyk Awgadhan ngithamulpa za matha
ngoedhagidh ayman muynu nungu basalay-
oenu.

²¹ A ngitha ngaya nanga maythaygin memayipa
ina kayib,
ika dhiw gasamaw,
kuyk ngitha bangal mina balbayg
tidamoeyne.

Ika dhiw gasamaw ngitha ngaya nanga may
maypa kayib,
kuyk ngithamuniya bangal giw guda
nithane.

²² ‘Ngitha nanga koey dharadh mamayipa
a mabaygaw ngithamulpa ngoenakapul mapu
puydhemipa a pasipa yawayipa ngoedhe wati
mabaygal, kuyk ngitha ngaw puziw mabay-
gal, ika dhiw gasamaw ngitha. ²³ Wa, kedha
ngadha thoeyay nanga aymiz ngitha ngaru ika
dhiw gasaman a mina katan thoeydhamin ikan,
kuyk ngithamun modhabiya bangal koeyza da-
paroenu gimal. Kay paypa kulay thanamun
thathin lak kedha ngoedhal pawal aymaypu
maygi peropethoepa, itha thana ngithamulpa mi
wati pawal nanga aymoeypa kayib.

24 ‘Kasa kay kedha, wati za bangal mangedhe ngithamuniya,
ngitha ngaya nanga koey aydegal zapulgal kayib.

Sena ngitha gasampa kayib ngithamun mod-habiya.

25 Ngithamun ngunu nanga maythal gimal wazi-moeypa

a gamul dhub yoerimaypa kayib,
wati za bangal ngithamuniya mangedhe
a ngitha bangal maytha aygi thoeyaypu.

A matha kedha ngitha ngaya nanga giw maypa kayib,

wati za bangal ngithamuniya mangedhe
a ngitha bangal may mayparuy.

26 ‘Midh thonara nanga mura mabaygan thaw-maypa ngin a apasimaypa ngidh ngaru koey poeypiyam senabi thonara nginungu poethingu oerayle. Nginu zageth midh, mabaygaw purkapa matha ngoedhagidh, lawnga Awgadhaw purkapa matha ngoedhagidh, nginu igililnga sike na ngoedhe ngoelkay peropetha midh nanga. Kulba mabaygan thanamulpa mina yoepathamoeypu kasa kay kedha thana mina peropethoepa kurusipoegayinga.’

Nginu mam wati igalgoepa
(*Mathayu 5.38-48; 7.12*)

27 Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Kedha ngay ngithamulpa muliz, ngitha ngayapa nanga koerngayl kawralmayl, ngitha ngaru mam pathridhan ngithamun wati igalgoepa, mina

pawa ayman mabaygan ngadh ngin adhapa iman. ²⁸ Woenabal ya muliz, mabaygoepa ngadh wati za bag thayan ngithamulpa a thoeythu pagedha thanamulpa mabaygan ngaya ngithamulpa mogo pugaypa. ²⁹ Mabayg nanga ngibepa gegeyadh, matha kedha nuydh ngibiya getha doegam dakanu wariman, matha ngoedhagidh kedha yoewdhan nubepa nginu wara doegam dak nubepa lak warimoeypa. Mabaygan nga nginu gabu sodh manin, wa nginu sodh lak kedha nubepa mar.

³⁰ ‘Mabayg nanga ngibepa yoewdhiz, matha ngoedhagidh poeybar senabi za nubepa. A mabaygan nanga nginungu za manin ngi lak mulayginga kuniya maypa, senabi zapa. ³¹ Kedha ngoedhal za nginu mi zapa ubi thana ayman ngibepa, matha ngoedhagidh kedha ngidh kedha ngoedhal pawa ayman mura mabaygoepa. ³² Midh kay paru Awgadhan ngibepa woenab poeybaypa, pud balbayg tidaypa, ngidh nanga maman maypa, matha setha ngaya nanga ngibepa koey ubilmayl; wati mabaygoepa lak kedha senabi kapu pawa ayimpa.

³³ ‘A ngidh nanga kapu pawa ayimpa matha thanamulpa mabaygal ngaya mina pawa ayman ngibepa, midh kay paru ngidh Awgadhoengu woenab gasaman? Wati mabaygal lak kedha senabi mina pawa ayimpa. ³⁴ A ngidh nanga zapul thawpay thonarpa kusuman matha nginu igalgoepa, a lak kuniya kusuman, midh kay paru ngidh Awgadhoengu woenab gasaman? Wati pawa mabayg lak kedha mina pawa ayimpa.

Minguz kedha, thanamulpa kedha thana lak kuniya gasaman thana miza nanga manin.

³⁵ ‘Lawnga ngitha ngaru wati igalgal maman maypa*, mina pawa thanamulpa ayman. Ngidh nanga za kasa thawpay thonarpa poeyban, koeyma wakay thoemamayg kedha, thana kay lak kuniya maypa ngibepa lawnga midh. Ngitha bangal kedha koey modhabiya gasamoene, ngitha bangal nungu kazil aymoeyne, koey Awgadh gimal. Ngidh mina pawa angan nanga, mina mabaygoepa, a wati mabaygoepa, wa sena balbayginga, Awgadhaw pawa midh nanga.

³⁶ Ngi ngaru mabaygoepa gabudhan mepa, koey dharadh mayginga, a ibupuydhay ayman mina mabaygoepa a matha kedha wati mabaygoepa nginu Daparaw Thati midh na koey gabunga.’

*Wara mabayg gegeyadh mulamayg
(Mathayu 7.1-5)*

³⁷ ‘Mabaygal bangal mulamayg†, Awgadhan lak ngin mulamayginga, zoeyzi noeydhayginga. Mabaygan yadu idimayg, Awgadhan lak ngin idimayginga. Wati pawal mabaygaw guythuyan, Awgadhan lak kedha guythuyan nginu wati pawal. ³⁸ Ngitha bangal koeyma zapul poeybamoeypa wara mabaygoepa, mabayg amadhan a mabayg sigal, ngidh Awgadhhoengu gasaman koey modhabiya; nungu ibupuydhay matha pungaypa, watha pathayginga daparoengu nginu gethoepa; ngidh gasaman koey gudapalam.

* **6:35** *ngitha ngaru wati igalgal maman maypa*: wara Romaniw Thusi 12.14 geth tidi. † **6:37** *Mabaygal bangal mulamayg*: wara Romaniw Thusi 2.1 geth tidi.

Ngidh midh na minampa mabaygoepa za poeyban, wa, Awgadhan bangal lak kedha ngoedhalnga ngibepa minampu, ngidh mabaygoepa midh nanga minampa.'

³⁹ Yesu muliz thanamulpa nubi adha min tidayzi ya kedha, 'Urapun maygum nubepa lak matha ngoedhagidh lawnga wara maygum yoelpa nubiya kalmel; palamun kalmel mab matha ngoedhagidh lawnga, palay kasa pudheman muydhiya mulupa. ⁴⁰ Ngurpay moegina kaz nanga gimal lawnga thanamun ngurpay mabaygiya, matha kedha mura mabaygal; thana nanga thanamun ngurpay muwasin, wa thana kedha ngoedhalnga aymoeyn, thanamun ngurpay mabayg midh nanga. ⁴¹⁻⁴² Mipa ngidh nubi pawa ayimpa nginu tukuypaw gegeyadh abaypa a nginu gegeyadh nanga mina koeyza? In nabi pawa matha kedha thoekay midh. Ngi kay midh paru tukuypoepa mulaypa adhapa maypa, kasa kay kedha ngidh imayinga kedha nginu purkanu lak kedha mina koey thoekaylga. Paru idhayg, nginu purka kulay balbay tidar, lak kay ngi pudhunga nagepa nginu tukuypoepa ibupuydhaypa, thoekay adhapa maypa nungu purkangu.'

Puy koewsa

(Mathayu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ Yesu lak adha min tidar thanamulpa kedha, 'Mina puynu wati puy koewsa puydhayinga, matha kedha puy bibirigoesiginga, mina koewsa puydhayinga. ⁴⁴ A matha kedha mura puyl thana koewsa parempa thanamun geth

koewsalmayl. Ngalpa kedha kuniya seysithaman a iman, mina puy kakal a wati puy kakal; a matha kedha mura puyl ngalpa puy koewsangu ngulaygal. Matha kedha pigal, ngidh koey zageth paran patal puyngu, a koey zageth ngidh goeraypal paran bupangu.

⁴⁵ ‘Wara kedha, mina mabayg nanga, nungu kurunu woerdhayzimayl mura mina zapul wara mabaygoepa yakamaypa. Mabayg nanga nubiya muynu mura wati wakay thamamayl nungu ngoenakapoenu, nungu gud lak kedha ngaru wati gud; mina mabayg nanga, nungu ngoenakap wakay thoemamayl mura balbayginga, wa nungu gud lak balbayginga. Gudan yadu palgan nginu, muynu nginu ngoenakap balbayginga a gegeyadh.’

*Ukasar lagaw moeydhay mabayg
(Mathayu 7.24-27)*

⁴⁶ ‘Ngitha minggu ngoena kedha thoeraypa, “Kuykulnga, Kuykulnga,” a ngitha ngaw ya aymoeyginga ngay na ngithamulpa umepa.

⁴⁷ Mabaygal ngaya ngapa ngayapa a karngemin ngaw yangukudul, a ayman sethabi yaday, wa balbayginga. Ngath ngithamulpa adha min tidan senabi mabaygaw igililnga.

⁴⁸ ‘Matha kedha mabaygan ngadh mina lag moeydhan; nuydh kulay Anaran koey mulupa kulapa, a koey ridhanga nan kulan malan. Koey bubunu nanga nan garguy mayginga, kuykul thoeyayginga, kedha zoenguz kedha na balbaygi boeradhoeranu moeydhayzinga. ⁴⁹ Kasa kay kedha mabaygal ngaya karngemipa kasa kay

thana aymoeyginga sethabi yaday, thana matha kedha senawbi mabayg, nga nanga lag moeydhan kasa boeradharoenu gimal, mamu kuyk ridh poelayginga. Koey bubu na lag gasaman nan sobaginga kuykul thayan, al mathaman.’

7

Yesu dhoey nidhadhin Romaniw koewbu kuyku mabaygaw zagethaw mabayg (Mathayu 8.5-13)

¹ Yesu nanga muwasidhin ya, mura zapul yadu palgamoeydhin mabaygoepa, nuy kalanu Kapoeniyamoepa uzaraydhin. ² Wara Romaniw koewbu kuyk si, nungu zagethaw mabayg nubepa mina kapu mabayg nungu kikir mina koeyza, amadhan um. ³ Nuydh nanga koewbu kuyku mabaygan karngemidhin Yesun ya, nuydh wayadhin wara igalgal, Yoewdhayalgaw koey mabaygal, yoewdhemidhin nubepa ngapa thuraypa, balbay tidaypa senawbi zagethaw mabayg kikirilayg.

⁴ Thana ngapa Yesulpa, koeyma apa pudhemin nubepa balbay tidaypa kikiril mabayg. Thana kedha, ‘In Romaniw kuyk mina mabayg, kapu za ngidh nuyn ibupuydhan. ⁵ Nuydh maman mamayipu mura ngalpan mabaygal a nuydh nungungu ngoeymulpa yoewth moeydhadhin.’

⁶ Yesu asidhin thanamuniya, Romaniw kuyku mabaygoepa. Thana nanga lagoepa amadhan aymoeydhin nuydh lak wayadhin igalgal, kuyku mabaygaw yaday mamayin kedha Yesulpa, ‘Kuykulnga ngidh ngingungu koeyma

zageth aymayg ngoeymulpa. Ngay matha ngoedhagidh lawnga ngi ngapa muy ariz ngaw lagiya, ⁷ A matha kedha ngaw imaypa kedha, ngay matha ngoedhagidh lawnga ngibiya kalmel thanuriz. Ngibepa matha ngoedhagidh kedha, kasa nginu yangukudu mar a ngaw zagethaw mabayg kay balbaygoesipa. ⁸ Ngay ngawngu ngulayg, kuyk ngaw zageth, ngaybiya gimal ngaw mopakuykul a ngaybiya apal koewbu mabaygal zageth ulaypa. Ngay wara mabaygoepa kedha, “Uzar!” Nuy uzariz. Ngay na kedha, “Aya.” Nuy uzariz ngapa. Ngay ngaw danal poethay zagethaw mabaygoepa kedha, “Ina aymar” nuydh ayman senabi zageth. A nginu yangukudu ngaru koey bibirilnga ngaybiya, kasa nginu yangukudu manin nanga, ngaw zagethaw mabayg kay balbaygoesipa nungu kikiringu.’

⁹ Yesu nanga karngemidhin Romaniw mabaygaw yangukudu, nuy madhu pamaydhin, kalanu buwayl thayadhin mabaygoepa setha ngaya nanga nubiya puzimoeyr. Nuy kedha thana-mulpa, ‘Wa, ngay kay ngithamulpa mina ya mulepa, nubi Romaniw mabaygaw mina yoepathamay mina adhapudhay. Ngath kedha ngoedhal mina yoepathamayzi mabayg kulay imayinga, matha kedha Isoereylaw buwaynu imayinga.’ ¹⁰ Zapa woeyay mabaygal kuniya tidemidhin koewbu kuyku mabaygaw lagoepa thana iman kedha, nungu zagethaw mabayg koey balbayginga nungu kikiringu.

Yesu nuydh maykiw garkaz kazi igil paladhin

¹¹ Moegina buth dhadhal Yesu kuniya tidaydhin wara goegathoepa, goegath nel Noeyn. Nubiya karmel nungu niyay kazil a dhuray koey garsar mabaygal. ¹² Nuy nanga goegathiya muy uthaydhin, e, nagi! Nuydh imadhin mabaygaw koey garsar angar uma mabayg. Wara yoepkaz mayk, in nanu kazi, garkaz umanga. In gar nanu poeypiyam kakur, na wara kazigig. ¹³ Nuy Kuykulnga nanga imadhin nungu koerkak badh kasa koeyza nabepa. Nuy nabepa kedha mulaydhin, ‘Ngi mayg asir.’

¹⁴ Kalanu nuy uma gamupa uzaraydhin a geth luwayadhin, gasamoedhin na ngalaga na thoekaminoenu gimal yoewir. Kalanu thana oengayzi mabaygal thuma asidhin a nuy kedha mulaydhin uma mabaygoepa, ‘Kayn mabayg, ngay ngibepa kedha muliz, kaday tari.’ ¹⁵ Kalanu nuy uma mabayg dan paliz, a nuy igi thanuraydhin, a ya muliz. Wa, ina kedha kuniya Yesu nuyn madhin nungu apupa kuniya.

¹⁶ Thanamun mura aka koey zapul, a thana Awgadh thawmadhin kedha, ‘Ina kakal kaday tariz mina koey peropeth ngalpaniya dhadhal!’ a wara thanamun yangukudu kedha, ‘In Awgadh ngapa nungu mabaygoepa gudaz puydhaypa.’ ¹⁷ Nubi za kasa koeyma yadu palgadhin mura Yoewdhayalgoepa, a dhuray koeygarsar goegathal.

*Yoewane Papatayso nungu yaday woeyay
mabaygal Kerisolpa
(Mathayu 11.2-19)*

¹⁸ Wara thonara Yoewane Papthayson niyaykazil mulemidhin nubepa, mura sethabi yaday, Yesu Kerison zageth midh nanga. Yoewane nuydh ukasar nungu niyay kazi thuremoedhin, ¹⁹ Kuykulmaypa wayamoedhin yapu poeybaypa kedha, ‘In ngi a? Awgadhaw Mina Woeyayzinga ngoeymulpa, ngath ngan nanga kulay yadu palgarngu; a lawnga war mabayg si ngapa wagel?’

²⁰ Palay nanga Yesuniya mangemidhin palay kedha, ‘Yoewane Papthayso ngalbe wayaman yapu poeybaypa kedha, in ngi a, ngoeymulpa Awgadhaw Woeyayzi Mabayg, nuydh ngan nanga yadu palgadhin, a lawnga wara sey ngapa wagel a?’ ²¹ Mina senabi thonar Yesu koey garsar mabaygal dhoey nidhamoeydhin thanamun mura kikingu, a matha kedha wati maril adhapa wayamoeyn malayzi mabaygoengu, a maygumal balbay tidamoeyr balbayginga noegaypa.

²² Nungu Yesun kuniya ya palamulpa, Yoewanen niyay kazipa kedha, ‘Kuniya uzarmariw, mulemoeriw Yoewanelpa, ngipel midh purkan iman ina, a kawran karngemin? Mayguman purkaw buya kuniya gasaman a iman balbayginga, a muwayzimayl thana mab ladhun, a setha nga wati goengawl kikirilgal thana balbayg asimoeyn, lak mina goengaw kuniya gasaman. Kawaragig nanga thana karngemin yaday; uma mabaygal thana igililnga kuniya gasaman a kaday nithaman; a Awgadhaw kapu yangu wakay na mura lagiya yadu poelgaypa zapugi mabaygoepa. ²³ Ngik kedha muli nubepa, “Nginu mina

yoepathaman midh? Ngadh nanga ngawngu gegeyadh gasamayginga, wa, nungu ika dhiw bangal koezza.” ’

²⁴ Kalanu Yoewanen yaday wayay mabayg kuniya tideman, a Yesu kuyk aymoedhin Yoewanelpa mulaypa, kedha yadu palgan mura mabaygoepa, ‘Yoewanen maw nanga, ngithamulpa mabaygoegi dhadhabuthoeni. Ngitha imaypa, adha puydhaydhin.

²⁵ Ngithamun ubilnga za miyay? Ngitha kedha lawnga muku mabaygoepa imaypa, kasa kat palgipa urapu lagoenu siyayginga, ngoedhe kedha bup guban yoewimaypa, wara kuniya a wara kuniya. Ngitha mipa kedha mi ngoedhal mabaygoepa ubin maypa imaypa, adha puydhapa? Ngitha kedha lawnga mina rugal mabaygoepa imaypa. Ngithamun na kedha ubilnga nanga, ngitha nay mopakuyku mabaygaw koez niyay lagoepa, mina dhoemawakul mabaygal si muynu.

²⁶ Ngayapa mulemiw, ngitha mi mabaygoepa imaypa ladhudhin, ngitha Awgadhaw yangu mabaygoepa a? Awgadhaw peropetha? Wa, ngay ngithamulpa kedha ngitha koez peropetha yawayarngu, nuy ngaru adhapudhay peropethaya gimal. ²⁷ Mina kulkub ngalbe Yoewanen ngaru yadu palgeman kedha muynu Minar Poelayzinga,

“Nag! Ngath ngaw yaday woeyay mabayg bangal kulay wayane ngibiya paruya, ngi ngaw mina Adhapa Thoemayzinga.

Nuydh bangal nungu yabugud buth pathane.” ’

Awgadhaw Basalayaw igililnga midh nanga

28 Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Yoewane, nungu kupay ngaru gimal mura nungu maykuykaw mabaygiya, a mabaygal ngaya nubiya kulay; kasa kay kedha mabaygal ngaya nanga muya uthemin Awgadhaw Basalaya nanga kasa mabayg midh, nuy nanga muy yoewthiz Awgadhaw Basalayoepa nungu igililnga ngaru gimal Yoewanen kulay igililnga midh nanga. Kuyk Awgadhaw Basalayoepa muya uthiz.’

29 Yesun senabi yangukudu nanga, thana kasa mabaygal, a bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal thana karngemidhin. Thanamulpa kakal kedha na mina yabugud Awgadhaw; setha mabaygal ngaya nanga ngapa Yoewanelpa, nubepa thanamulpa paptayso maypa.

30 Kasa kay kedha thana Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal, thana sethabi mina igililmaypa ubigigal, Awgadhaw ubilmaya mabaginga, minguz kedha thana Yoewanelngu paptayso maythayle ubigigal.

31 Yesu nuy adha min tidadhin kedha, ‘Thabi maykuyku mabaygal, thana mi ngoedhalmayl?’

32 Thana ngoedhe moegina kazil nge, goegathoenu dhadhal sagul sipa. Dhuray moegina kazil wal memayipa kedha wara moegina kazipa, “Ngitha minguz girel adhayginga ngoey nanga niyaypa yoelpay na puyampa nanga ngithamulpa? Ngitha sagulginga. Ngoey mamu awmaw na nge puyampa a ngitha may adhayginga?”

³³ ‘A ngitha mina koerngaygi mabaygal ngoedhe sethabi moegina kazil nge. Yoewane Papatayso nuy ngapa, nuydh amenipa ay aygudag asin, a nuy koerawayg umal ngukingu, a ngitha kedha umamoeypu, “Nubiya wati mari muynu.” ³⁴ Nubiya kalanu ngay Mabaygaw Kazi na ngapa, ngay aygudoelayg a umal nguki woenile ngulayg; a ngitha kedha, “Nagemiw senabi mabaygoepa! Nuy koey aygudoelayg a koey umal ngukiw woenilayg, wati mabayg. Nuy wati mabaygiya puzipa, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a dhuray adhapa imay mabaygal.”

³⁵ ‘Kasa kay kedha Awgadhaw mina za kakal yakaman mabaygaw igililmaynu muynu, mura ngaya koerngayl, kawralmayl.’

Wati pawa yoepkaz nadh kapu ganul wakasu suladhin Yesun siyara

³⁶ Wara thonara urapun thanamun yoewthaw koey mabayg Parasayalayg nuydh Yesun thuradhin nungu lagoepa aygudoepa. Yesu nanga apa thanuriz aypa nanga ³⁷ E! Nagi, wara wati pawa yoepkaz senabi goegathaw, ngapa miyaydhin nubepa. Nadh ya karngemidhin kedha nuy ngapa Parasayalgaw lagoepa aypa, a na kedha zoenguz nubepa ngapa a na angadhin mina kapu ganul wakasu, koey modhabil za. Kapu kulaw aymayzinga, koethilnga. ³⁸ Na kalanu thanuraydhin nungu siyara apal a mayoesir kay. Nanu ngudin gar nungu siyar garwalgamar. Kalanu nadh nanu yalbupan ngudi adhapa madhin.

Gud thapaman nungu siyar Kalanu nadh nanu wakasu gud pudhan a suladhin nungu siyara.

³⁹ Nuy senawbi yoewthaw koey mabayg, nuydh imadhin a nuy kedha mulaydhin nubiya muynu, ‘Yesu nay mina peropetha nuy ngaru nanungu ubigasin. Nubepa kakal nay na mi doegam mabayg ngadh nanga gasaman nungu siyar, a nanu wati pawa igililnga midh.’

⁴⁰ Kasa kay kedha Yesu mulaydhin nubepa kedha, ‘Simona, ngay ngibepa moegina yoepa mepa.’ Nuy kuniya mulaydhin, ‘Ngurpay Mabayg, wa, ngi muli.’

⁴¹ Yesu kedha mulaydhin, ‘Wara thonara ukasar mabayg memampu. Palay yaynanob yoewdhemadhin bokadhza bokadhzoengu mabaygoengu. Wara mabaygaw yoewdhayzinga matha pipti dolal a wara koeyza payb andred.

⁴² Thonar na gasamoedhin nanga bokadhzoepa modhabiya maypa, palamulpa koey zageth kasa kay kedha nuy bokadhzoengu mabayg kasa pawayadhin palamun umanga. Ngibepa midh, palamulngu ngunu mam koeyza nubepa bokadhzoengu mabaygoepa?’

⁴³ Simona kuniya mulaydhin kedha, ‘Ngayapa sike kedha, ngunu nanga umanga koeyza gud wayan, nungu mam ngaru koeyza.’

Yesu kuniya mulaydhin, ‘Wa ngi mina yadu umepa.’

⁴⁴ Kalanu nuy yoepkazipa buwayl thayaydhin a kedha mulaydhin Simonalpa, ‘Ngidh nan imar, senabi yoepkaz; ngay ngapa nginu la-goepa kasa kay kedha ngidh ngayapa nguki poeybayginga siyarpa garwalgaypa, senabi koey

pawa aymayginga. Nadh ngaw siyar nanu ngudin garwalgadhin a yalbupan woernu ad-hapa madhin. ⁴⁵ Ngidh ngoena gud thapamayginga ayawal maypa, nadh senabi koey pawa ngayapa aymadhin. Kuykuthalnga ngaw siyar gud thapamar. ⁴⁶ Ngidh idi sulayginga ngaw kuykunu, nadh koey modhabil wakasu suladhin mura ngaw siyara. ⁴⁷ Wa, ngay ngibepa kedha muliz, nanu mam ngaru koeyza, minguz kedha, nanungu mura wati pawa guythuyadhin. Kasa kay kedha ngunu nanga kasa moegina gegeyadh guythuyan, nungu kuniya mam kasa moegina.'

⁴⁸ Kalanu Yesu nabepa mulaydhin, 'Nginu mura gegeyadh mura gud wayamoeyn.'

⁴⁹ Mura sethabi ayngu purthayzi mabaygal koeyma madhu pamemidhin kedha, 'Nuy midh paru mabayg, nuy sike matha ngoedhagidh mabaygaw gegeyadhoepa gud woeyaypa lawnga midh?'

⁵⁰ Kalanu nuy yoepkazipa buwayal thayadhin a kedha mulaydhin, 'Ngin kedha zoenguz kaludhan, kuyk nginu mina yoepathaman. Awgadhaw woenab ngibiya kalmel.'

8

Yoepkazil ngaya nanga Yesuniya kalmel

¹ Wara thonara Yesu lak miyaydhin wara goegathiya a wara goegathiya. Nuydh senabi kapu yangu wakay Awgadhaw Basalayaw ngurpamoeydhin. Nungu toewalob niyay kazil nubiya kalmel. ² A dhuray lak yoepkazil ngaya nanga Yesu kulay dhoey nidhamoeydhin wati

maringu a dhuray kikingu. Mariya (nanu goegath Magdala) Yesu nanungu adhapa mamayidhin seben wati maril, ³ A Yowana Thusan ipi, nuy wara zagethaw kuyku mabayg Erodhan lagoenu, a wara Suzana a dhuray wara yoepkazil ngaya nanga ibupudhay ayimpu Yesulpa a nungu niyay kazil thanamun geth bokadhzoengu.

*Nagu garkaziw, nubepa thonar tidar
(Mathayu 13.1-9; Mareko 4.1-9)*

⁴ Mabaygal mura goegathoengu ngapa Yesulpa kedha, wara goegath a kedha ngapa wara goegathoengu nge. Kurusipa mura garwoeydhamiz urapun lagoenu, Yesu nuydh thanamulpa adha min tidan kedha, ⁵ ‘Wara thonara nagu uthuy mabayg uzaraydhin apaw lagoepa, kunaw kapupa uthuypa. Nuydh kapul mura thayaydhin wad wadgoepa apaw lagiya. Dhuray kapul pudhemidhin mabawlagiya, a mabaygal kasa ngaran thoeydhamoeydhin sethahi kapul, a dhaparaw uruyl matha purthamoeydhin.

⁶ ‘Wara boeradhar nanga koey kulalnga, boeradharoenginga. Setha mi kapul nanga pudhemidhin thana sobaginga malguy adhemidhin, kasa kay kedha boeradhar koey thepadhanga, thanamun malguyl kay pisamoeydhin sobaginga.

⁷ ‘Wara dhuray kapul pudhemidhin poethalaya, a nuy poethalay ngaguya paw thoeraydhin, bibirig palimoeydhin.

⁸ ‘Dhuray kapul mina boeradharoenu pudhemidhin, nagul koesimoeydhin, a ayde pudhemidhin kunaw; urapun puy kun nanga andred mura kapul muynu.’

Kalanu Yesu gima gudiya kuth madhin kedha, 'Ngi nanga kawralnga, wa kurusipagi!'

Yesu midh paru ya matha ngoedhagidh ayman

⁹ Kalanu nungu niyay kazil yapu poeybemidhin Yesulpa kedha, 'Nginu adha min tiday ya, muynu mi kuykul?'

¹⁰ Nuy kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Senabi mina ngulayg ngithamulpa poeybayzinga, Awgadhaw Basalaya midh nanga, kasa kay kedha mabaygal na gaya adhal, "Thana kasa gimal

kurusipagemipa adha min tidayzi yoepa. Lak thana nagemipa, mina muynu imayinginga; lak thana kurusipagemipa, tidayinginga." '

Nagu uthuy mabaygaw ya matha ngoedhagidh aymayzinga Yesu sakar manin

(Mathayu 13.18-23; Mareko 4.13-20)

¹¹ 'Ina na ya adha min tidayzinga kedha, setha kapul Awgadhaw yaday. ¹² Setha mi kapul pudhemipa yabugudoenu pasinu. Ina ngoedhe kedha nge mabaygan gaya na karngemin, kasa kay kedha Sathana ngapa adhapa manin senabi mina ya thanamun ngoenakapoengu; thanamulngu mina yoepathamoeyle a mina igililmayngu gasamoeyle.

¹³ 'A setha na mi kapul kulal boeradharoenu pudhemin thana kasa thawpay thonarpa malguy adhemin. Ina matha kedha mabaygaw igililmay thonara tidayzinga kedha, thana karngemin Awgadhaw ya, kasa gimal koey ikalnga thawpay thonarpa. Nuthan nanga ngapa aymiz

thanamulpa, thana sobaginga pudhemin adhapa Awgadhoengu.

¹⁴ ‘Setha mi kapul patal boeradharoenu pudhemin, ina ngoedhe kedha nge mabaygal, thana ngurpay karngemin, kasa kay kedha thana koey ubilgal gamu igililmaypa balbaytidaypa thanamulpa. Thanamun ngoenakapul memayipa mura nubi apaw goewaw sirisiril, a sethabi sirisiril matha kedha patal puy midh, goegadh palan mabaygaw mina igililinga, ay puy koewsal matha puydhayginga.

¹⁵ ‘Dhuray mabaygal thanamun igililmay doegam balbayginga, ngoedhe puy kapul mina boeradharoenu pudhemin. Thana mina ngurpay karngemin a tidan, mina ngoenakapoenu thana matha puzimoeypa, kurusipa mina koewsa gudiya adhan; thana ngaru koewsalmayl.’

*Koey zageth mabaygan lamapa apal wanan besininu
(Mareko 4.21-25)*

¹⁶ Yesu lak adha min tidar thanamulpa kedha, ‘Koey zageth mabaygan lampa gamu woeydhan, a kalanu besininu wardhan, lawnga uthuy lagoenu apal tharan. Matha ngoedhagidh kedha nuydh lampa nanu thoeray lagoenu tharan. Lak mabaygan iman nanu buya, thana na ngapa muya uthemin lagiya. ¹⁷ A matha kedha mabaygaw mina pawa lawnga wati pawa, mi zapul kayib gumi, ngaru bangal kakal mabaygaw parunu, a mi zapul woerdhayzimayl nanga ngaru bangal woerdhayginga.

18 ‘Poeypiyam kulay Awgadhoengu a kurusipagemiziw nungu yapa; ngadh nanga moegina tidan, Awgadhan bangal nubepa poeybane koeyza. Ngadh nanga tidayginga, nungungu bangal adhapa mamayine, setha nungu mi moegina zapul.’

*Yesun apu a tukuypal
(Mathayu 12.46-50; Mareko 3.31-35)*

19 Kalanu Yesun apu a tukuypal ngapa nubepa imaypa nuthemir, kasa kay kedha mabayg koeygarsar nuyn zug nanamipa. 20 Wara mabayg si amadhan kedha mulaydhin Yesulpa, ‘Poeypiyam kulay Awgadhoengu a kurusipagemiziw nungu yapa; ngadh nanga moegina tidan, Awgadhan bangal nubepa poeybane koeyza. Ngadh nanga tidayginga, nungungu bangal adhapa mamayine, setha nungu mi moegina zapul. Sepa nagi, nginu apu a tukuypal ngapa ngibepa imaypa.’

21 Yesu kedha mulaydhin thanamulpa mura, ‘Ngaw apu a ngaw tukuypal, matha kedha ngaya na karngemin Awgadhaw ya, a ayman nan.’

*Yesu wadhan baw a gub
(Mathayu 8.23-27; Mareko 4.35-41)*

22 Wara goeyginu Yesu a nungu niyay kazil thana butanu pathemidhin. Nuy thanamulpa kedha muliz, ‘Ngalpa tapa maluya wara doegam buwadhoepa.’ 23 Thanana memayin, Yesu uthuy yoewnan. Dhadhal thana koey guban gasaman malunu, a woer butanu malay, mina koey akalnga. 24 Thanana ngapa Yesulpa walman kedha,

‘Kuykulnga! Dan pali! Dan pali! Ibupuyd-hamoeyr ngalpa, wigel kay ngalpa kasa uma-mayl.’

Yesu kadaypa mizin, nuydh nungu yangukudun thayamoemoedhin, baw a gub mulupa pudhaydhin, kalanu mina koey idi kayar thoeyd-hamoeydhin. ²⁵ Kalanu nuy niyay kazipa kedha mulaydhin, ‘Ngithamun kapu akasin ngalaga?’

Thana mina koeyma madhu pamemidhin akan. Kidhakidhan mulemin kedha, ‘In mabayg nga? Nagemiw, bawan a guban ngulayg nubepa karnagemin.’

Yesu balbay tidadhin mabayg wati mariw malayzinga

(Mathayu 8.28-34; Mareko 5.1-20)

²⁶ Yesu a nungu niyay kazil thana thardhadhin wara buwadhoepa Galilayoengu, Geroesinaw mabaygaw boeradharapa ²⁷ Yesu pagan kadaypa, nuydh urapun mabayg gasaman senabi goegathaw, nubiya muynu kuykuthalnga wati maril siparuy. Nuy dhoemowakugig ulaypa, koeyma goeygilnga, a lagoenu niyayinga. Nungu niyay lag uma mabaygaw moerama thoeyay sakayil.

²⁸ Nuydh nanga Yesun iman, nuy koey may puydhan, mulupa pudhiz nungu siyara, a koeyma wal miziz kedha, ‘Yesu, Koey Awgadhaw Kazi, ngidh kay miza ngayapa ayimpa. Ngay ngibiya koeyma yoewdhiz, ngayapa kuth thoerayg!’ ²⁹ Wigel kay mariw woengayzi mabayg wal miyaydhin, Yesu kulay mulaydhin, nubepa wati maripa adhapa maypa, senawbi rimarim mabaygoengu. Koey garsar thonaralnga marin

nubiya muynu gegeyadh mayparuy, kasa midh mabaygan nuyn kunumpu a dhoerdhimoeypu nungu geth a ngar malil urukamin; kasa kay kedha nuy papudhamoeypu, a wati marin nuyn aka palan adhapa mabaygoegi dhadhabuthoepa.

³⁰ Yesu nubepa yapu poeybaydhin kedha, ‘Nginu nel nga?’

Nuy mariw woengayzi mabayg kuniya muliz Yesulpa, ‘Ngaw nel koeygarsar.’ Nuy kedha zoenguz kedha muliz, nubiya wati mari muynu koeygarsar. ³¹ Sethabi wati maril yoewdhaydhin Yesun kedha, ‘E! Ngidh gar ngoey senabi koey arkathoepa woeyayg, ngoey mina ubigigal genoepa?’

³² Koeygarsar buruman amadhan padaw berowiya ay purthaypu. Thana wati maril Yesulpa koeyma yoewdhemidhin kedha, nuydh thana wayay burumpa. Wa, Yesu thana wayaydhin. ³³ Kalanu thana wati maril dhanamaydhin mabaygoengu a burumiya uthemidhin. Sena burumaw woelak, thana mura padiya mulupa zilmemidhin, a dudupamoeydhin malunu adhal.

³⁴ Thana burumaw danal poethay mabaygan imadhin, za miza na aymaydhin; thana zilmemidhin, ya angadhin koey goegathoepa a moegina zagethaw mudhaw lagiya.

³⁵ Mabaygal adhapa ladhudhin imaypa za midh aymaydhin. Thana ngapa Yesulpa, thana imadhin mabayg, wati maril ngungungu na dhanamoeydhin, nuy matha ngoedhagidh Yesun ngaranu apal nir. Nuy doemawakulayg, a nungu wakay thoemamay balbayginga. Thanamun mura mabaygan nuyn imadhin aka koeyza

thanamun. ³⁶ Thana ngaya na imadhin Yesun zageth, thana umamoeyr mabaygoepa kedha, sena mariw malayzi mabayg midh paru balbay tidadhin, a nuy balbayg asidhin.

³⁷ Kalanu mura mabaygal sethabi geroesinaw goegathaw, mulemidhin adhapa wayadhin Yesun, kedha zoengu thanamun aka mina koeyza. Wa, Yesu butanu pathiz a geth waniz kuniya wara goegathoepa. ³⁸ Sena ngungungu nanga wati marin adhapa dhanamoeydhin, nuy Yesuniya koeyma yoewdhiz, ngay gar kay ngibiya pathepa. Kasa kay Yesun nuyn kuniya wayan, a kedha muliz nubepa, ³⁹ ‘Lagoepa kuniya uzar, ngi ngulayg Awgadhan ngibepa mina zageth ayman. Uzar kuniya nginu lagoepa a yadu thuri thana Awgadhan ngibepa kapu zageth ayman.’ Wa, nuy kuniya. Mariw dhanamoeyzinga mabayg balbayginga kuniya tidaydhin koey goegathoepa, a mura mabaygal yadu thuraydhin, Yesu nubepa mi kapu zageth na aymoedhin.

*Ukasar yoepkaz balbayg palimoedhin
(Mathayu 9.18-26; Mareko 5.21-43)*

⁴⁰ Yesu na kuniya tidaydhin war doegam pasingu malungu, koey garsar mabaygal ayawal madhin nuyn, thana kuykuthalnga nuyn ugadhin. ⁴¹ Nuy na butangu pagadhin nanga urapun yoewthaw kuyku mabayg, senabi goegathaw, nel Zayroes nuy kulun pasoeyniz Yesun siyara. Nuy koeyma apasin nubepa kedha, ‘Ngi kay ngaybiya oesipa, ngaw lagoepa?’ ⁴² Nuy kedha zoenguz

yoewdhaydhin, nungu urapun yoepkaz kazi toewalob wathalayg, na koey kikir, amadhan um.

⁴³ Wara yoepkaz nan moelpalaw kikirin gasamadhin toewalob wathalnga. Nadh nanu matha ngoedhagidh mura sagul paladhin dok-taya lumaypa, nabepa balbaygoesipa; kasa kay kedha lawnga na balbayg oesingga. ⁴⁴ Wa, na kalanu ngapa palamay, a dhadhiya sakar thoeray mabaygiya Yesulpa gasamaypa, a nungu dhoemawaku kuth nadh gasaman. Nanu kikir senabi thonara wath pathadhin. ⁴⁵ Yesu yapu poeybiz, 'Ngoena ngadh gasaman?'

Mura mabaygal koerawayg kudun tharemin. Petheru nubepa kedha muliz, 'Kuykulnga, mabayg koeygarsar in zug nanamipa ngibiya.'

⁴⁶ Yesu kedha muliz, 'Lawnga ngay ngulayg, ngayapa kakal mabayg ngaybiya nidhiz. Ngaybiya kakal gamunu za aymiz, ngath poeyban woenab.' ⁴⁷ Nadh yoepkazin iman kedha, nan dhadha iman, na ngapa koeyma lupan akan, Yesun siyara apasin. Mura mabaygiya parunu nadh mina mura yadu palgadhin senabi kikir, nadh mipa nanga nuyn gamu tharadhin, a senabi thonara nanu kikir muwasin.

⁴⁸ Yesu nabepa kedha muliz, 'Ngaw kazi uzar, woenab ngibiya kalmel a nginu yabugud bangal balbayginga. Ngin kedha zoenguz mina dhoey nidhan, kuyk nginu mina yoepathaman.'

⁴⁹ Yesu nanga senabi yadu umay, yaday woeyay mabayg ngapa seyzi yoewthaw kuyku mabaygaw lagoengu, Zayroesan lagoengu. Nuy yaday woeyay mabayg kedha muliz nubepa,

‘Nginu ayde kazi gar guythuyan, mamu Ngurpay Mabayg yoelpayg, kasa thonarngu guythuyayle.’

⁵⁰ Yesu karngemidhin a nubepa Zayroesoepa muliz, ‘Akan maygi, mina za mina yoepathaman, a na kay balbaygoesipa.’

⁵¹ Yesu midh thonara lagiya muya uthiz, nuy ubigig wara mabayg nubiya kalmel, matha Petheru, Yoewane, a Zemes, a moegina kaziw aputhathi. ⁵² Mura mabaygaw may a korerkak badh nabepa, senabi moegina kazipa. Yesu kedha muliz thanamulpa, ‘Mayg asimoey! Moegina kaz um mayginga, na kasa uthuy yoewipa!’

⁵³ Thana kasa nuyn giwn manin, thana ngulaygal kedha, ‘Na umanga.’

⁵⁴ Kasa kay kedha Yesu nabiya gethanu nidhiz a ya muliz, ‘Kaday tari ngaw kazi!’ ⁵⁵ Nanu igililnga kuniya tidiz nabepa, a senabi thonara na kaday thariz. Yesu thanamulpa kedha muliz, ‘Aydu poeybaw sena nan.’ ⁵⁶ Nanu aputhathi mina koeyma madhu pamemidhin, kasa kay Yesu thanamulpa kedha muliz, ‘Mabaygoepa mulayg, ina miza ayman nanga.’

9

Yesu garwoeydhamoeydhin nungu toewalob niyay kazil

(Mathayu 10.5-15; Mareko 6.7-13)

¹ Wara goeyginu nanga Yesu ngapa thuraydhin nungu niyaykazil. Nuydh thanamulpa kupay poeyban a woenab mura wati maripa adhapa maypa mabaygoengu; a matha

kedha mabayg dhoey nidhan kikiringu. ² Sew Kalanu nuydh wayaydhin thanamun, thanamulpa Awgadhaw Basalayapa yadu poelgaypa, a matha kedha dhoey nidhaypa kikiril mabayg. ³ Nungu yangukudu thanamulpa kedha, ‘Wara za maygi ngithamuniya karmel ngithamun maboenu; boegi lawnga, yana lawnga, thoewa ay lawnga, bokadhza lawnga, a wara modhabayg sodh ngithamuniya karmel lawnga.

⁴ ‘Ngitha na mi lagiya muya idiman nanga, matha sew bangal kurusipa ngitha sizi wara goegathoepa ladhun. ⁵ Ngitha nanga mi mabaygal ayawal mayginga a koerngayginga nanga ngithamulpa, ngitha ladhun sizi. Ngitha buthu lupemin sanoengu thana nanga iman. Wa, thana ngulayg asin kedha, thanamun koerngayginga koezya thana ngoedhe inuraw mabaygal nge. Ngitha ngaru wara goegathoepa.’ ⁶ Wa, Yesun niyay kazil geth wanemidhin a ladhudhin mura mudhaw loegiya, igilaw ya mura yadu palgadhin a mabaygal balbay tidamoeypu, mura sethabi goegathiya.

*Erodhan wakay thoemamayil koeygarsar
(Mathayu 14.1-12; Mareko 6.14-29)*

⁷ Kalanu Erodh thanamun Galilayaw kuyku mabayg, ya gasamoedhin zapul midh na ay-moeypu, a nubiya muynu koeygarsar wakay thoemamay. Minguz kedha, dhuray mabaygal kedha umamoeypu, ‘Yoewane Papatayso umangu kaday tharayngu!’ ⁸ A wara kedha umamoeyrngu, ‘Lawnga, in sike kulba Peropetha Elayza lak yakamiz ngalpalpa.’ A dhuray kedha,

‘Wara sike kulba peropetha, ngapa kuniya ti-dayngu igililnga.’ ⁹ Kasa kay kedha nuy Erodh kedha, ‘Ngath Yoewane kuyk pathadhin nuy umanga, in mabayg nga nge, yadu poelgaypa ngayapa kedha, nungu zageth koezya.’ Kalanu nuy koeyma nuthepu Yesulpa imaypa.

Payb thawsan mabaygaw aygud yesuniya kalmel

(Mathayu 14.13-21; Mareko 6.30-44; Yoewane 6.1-14)

¹⁰ Yesun niyay kazin nanga nubepa kuniya tidaydhin a mulemidhin mura zapul thana ay-moeydhin. Nuydh thana adhapa yoelpaydhin thanamun kusaygal, wara goegathoepa nel Bethsayda. ¹¹ Kasa kay kedha koe y garsar mabaygan karngemidhin, thana wigel asimoeydhin. Wa, nuydh thana ayawal mamayidhin a thana thuraydhin a ngurpadhin thanamun kedha Awgad-haw Basalaya midh nanga, a nuydh balbay tidan mabaygan ngaya nanga kikirilgal.

¹² Goeyga na pawpa aymiz nanga, nungu toewalob niyay kazil ngapa nubepa, kedha mulemin, ‘Setha mabaygal kuniya wayamoeyr thanamulpa thanamun kutaw aypa barpudaypa, a uthuy lagoepa gasamoeypa, amadhan goegathiya, a mudhaw lagiya; kedha zoenguz kedha ina mabaygoegi lag.’

¹³ Nuy Yesu kuniya kedha muliz thanamulpa, ‘Lawnga, ngitha thanamulpa ayde mamayipa.’

Thana kuniya nubepa kedha mulemin, ‘Itha ngalpaniya matha payb thoewa aydel a ukasar wapi. Nginu ubi midh ngalpa thanamulpa

ayde barpudamoeyn, in mabayg koeygarsar.’
¹⁴ Senabi thonara mabaygaw garsar mina koeyza, matha garkazil payb thawsan mura.

Yesu kedha mulaydhin nungu niyay kazipa, ‘apa thanuri thana, balbayginga pipti, a wara pipti kubiya.’

¹⁵ Wa, thana niyay kazin muwasin ayman nungu ubilnga, mura mabaygal apa nithamoedhin. ¹⁶ Yesu mamayin sethabi payb thoewa aydel a ukasar wapi, a kadaypa nagaydhin daparpa a eso madhin. Kalanu nuydh pathidhan poeybadhin nungu niyay kazipa dhadhiya mamayidhin mura mabaygoepa. ¹⁷ Thana mura gamu dhiba mamayidhin senabi moegina ayngu. Kalanu nungu niyaykazil mura garwoeydhamoeydhin moegina burul. Thana 12 mura liday gasamoeydhin mabaygaw wanayzi aydel.

Petheru koeyma mina yoepathamadhin Nungu Kuykulnga

(Mathayu 16.13-19; Mareko 8.27-29)

¹⁸ Wara thonara Yesu nuy kay adhal thoeythu pagan; nungu niyaykazil sey nubiya, thana matha thana, mura mabaygal lawnga. Nuydh thana yapu poeybamoeydhin kedha, ‘Mura thana mabaygal, thanamun wakay thoemamay midh, ngay nga?’

¹⁹ Thana kuniya mulemidhin, ‘Wara mabaygal kedha, ngi Yoewane Papatayso, ngi umangu lak igililnga; a wara kedha ngi Elayza; a wara mabaygal kedha muliz, ngi wara kulkubaw peropeth.’

20 Nuy lak yapupoeybaydhin kedha, ‘Ngithamun wakay thoemamay midh, ngay nga?’

Petheru nuy kuniya mulaydhin kedha, ‘Ngi Awgadhaw Woeyayzinga, ngi Keriso.’

21 Kalanu nuydh thana gud wadhadhin kedha, ‘Mabaygoepa bangal mulayg in nubi ya.’ 22 Nuy lak ngurpan aymaydhin thanamulpa kedha, ‘Mabaygaw Kazi ngaru bangal kikir gasamane, a thana yoewthaw koey mabaygal a kuyku misnarel a yoewthaw ngurpay mabaygal bangal ngoena adhapa yawaypu. Kalanu mabaygal ngoena uma mathaman a lak thoeri goeygilnga Ngaw Thathin ngoena bangal igil palane umangu.’

Yesu thanamuniya kawriya thayadhin nungu kikir a um

(Mathayu 16.21-28; Mareko 8.31—9.1)

23 Kalanu nuy mura mabaygoepa mulaydhin ya matha ngoedhagidh kedha, ‘Mabayg nga nanga nungu ubi nuydh ngaybiya asin, wa yakanuriz nungu ubilnga a ngaybiya asir ngaw mab ngalagiya nanga. Ngitha bangal imane koey mangal puy, sathawro ngaw thabaynu. Kedha midh mura ngaybiya asin, ngidh ngaru nginu sathawro manin mura goeygiya, ngath midh nanga. 24 Seta ngaya nanga thanamun ubi kedha thana thanamun igililnga danal poethaypa, thana kasa guythuyamoeyne bangal thanamun igililnga. Ngadh nanga nungu igililnga kasa guythuyan kuyk nungu danal poethay ngayapa, nuy kedha mabaygan ngaru

gasamoene bangal nungu igililnga. ²⁵ Matha ngoedhagidh midh, mabaygan sike mura nabi apaw goewaw kapu rugal gasamoeyne, kasa kay kedha, nuydh nungu mina igililnga guythuyan. Lawnga sena gegeyadh, zaginga nubepa maypa nungu mina igililnga kuniya gasaman.

²⁶ 'Nga nanga aziran mepa ngawngu a ngaw yangukudungu, wa Mabaygaw Kazi ngaru senawbi mabaygoengu aziran bangal memayine, ngaw kuniya mangay nanga wagel. Koey poeraparal thonara, ngaw koey poerapar a matha kedha Ngaw Thathingu poerapar, a nungu maygi angelal kalmel. ²⁷ Ngay ngithamulpa mina yangukudu umepa, dhuray mabaygal itha, thanamulpa umapa lawnga, kurusipa thana Awgad-haw Basalaya thanamun purkan imane.'

*Yesun gamu war ngadh asidhin
(Mathayu 17.1-8; Mareko 9.2-8)*

²⁸ Yesun senabi ngurpay eyth goeygi koeliya sikedh nuydh mamayidhin nubiya kalmel Petheru, a Zemes, a Yoewane thana kalanu padapa kadaypa woeydhamoeydhin thoeythu poegaypa. ²⁹ Si gimal nanga Yesu nuy thoeythu pagay, nungu paru ngadha kidh thayadhin, a nungu dhoemawakul adhapudhay goerab gamulmayl aymoeydhin.

³⁰ Balbayginga senabi thonara thana imamoedhin ukasar mabayg Yesulpa yadu umemar, kulba peropetha Mose a Elayza. ³¹ Palay lak dhadhal palamun poeraparanu, Yesuniya ya sagul siyamar nungu kuthaw thonara midh paru

nanga dhadha mangedhe muynu Yoerusalemoenu. ³² Petheru a wara ukasar niyay kazi thana koeyma uthuyn idimar kasa kay kedha thana uthuyginga, kurusipa thana imadhin senabi adhapudhay ngadhathoeyay sepalbi ukasar mabayg nanga siyamar Yesuniya.

³³ Palay nanga peropetha nungungu geth wan-
 iman Petheru kedha Yesulpa, 'Kuyku mabayg ina
 mina kapu za, ngoey kalmel ngithamuniya itha.
 Kedha midh, ngoey kay thoeri iradh lagal moey-
 dhamoeypa urapun ngibepa, a urapun Moselpa,
 a urapun Elayzalpa?' Senabi thonara Petheru ko-
 erawayg kedha nuy kay midh mulepa. ³⁴ Nungu
 yanu dhadhal, koey iridhal ziya ngapa thoe-
 ydhamoeydhin thanamuniya, thana mura muynu
 ziyanu, niyay kaziw akal koey zapul. ³⁵ Yangu
 wakay ngapa ziyangu kedha thanamulpa 'In
 Ngaw Geth Kazi, ngaw Adhapa Thoemayzinga,
 nubepa kurusipagemiw.'

³⁶ Yangu wakay kalanu nanga thana imadhin
 matha Yesu nungu kusayg. Nabi za matha
 thanamuniya niyay kaziya, thana wara adhapa
 mulayginga senabi thonara.

*Moegina garkaz wati mariw malayzinga Yesu
 dhoey nidhadhin*

(Mathayu 17.14-18; Mareko 9.14-27)

³⁷ Wara na goeyga Yesu a nungu thoeri niyay
 kazil poegamoeydhin mulupa padoengu koey
 garsar mabayg Yesuniya dhadha mangaydhin.
³⁸ Urapun mabayg sizi mabaygaw goersarngu
 wal miyaydhin, 'Ngurpay Mabayg, ngay ngibiya
 koeyma apasin, ngidh ngaw kazi iman, nuy gar

ngaw Urapun Kazi? ³⁹ Wati mari nubiya koey garsar thonaralnga, nuy senabi thonara ar pugiz a, ariridh ariz a mulupa pudhiz, a sik gudiya adhan kuyk senabi wati mari. Koey garsar thonaralnga nuydh nuyn gegeyadh manin, a nungu igililnga sagul palan. ⁴⁰ Ngay nginu niyay kazipa yoewdhaydhin, kasa kay kedha thanamulpa kasa yan nubepa balbay tidaypa.'

⁴¹ Yesu kuniya mulaiydhin, 'Ngitha nubi maykuyk, ngitha mina wara pawalgal, ngithamun mina yoepathaman gegeyadh, ngay in mi kuykuthalnga kalmel. Ngaw gamu koewba asin ngithamulngu, ngapa koepa kay nginu garkaz kazi mar.'

⁴² Wa, nuy moegina kaz ngapa Yesulpa, dhadhal nuyn wati marin mulupa thayadhin boeradharapa, nuy ariridh ariz. Yesu koey dharadhgar ngalkan senabi wati mari, a balbay tidan nuyn kazi, a kuniya manin nungu thathipa.

⁴³ Mura mabaygal madhu pamemidhin, kuyk thana imadhin Awgadhaw koey bibiril zageth, moegina kaz dhoey nidhadhin.

Mura mabaygiya na ngoenakapoenu thariz nanga Yesun mina zageth, nuy nungu niyay kazipa mulaiydhin kedha,

*Yesu lak yadu palgadhin nungu kikir a um
(Mathayu 17.22-23; Mareko 9.30-32)*

⁴⁴ 'Ngitha ngayapa kapu kurusipoegay ayman, yakanurayg, ngay ngithamulpa mi yadu umepa kedha, Mabaygaw Kazi bangal gud arane nubi apaw goewaw mabaygoepa.'

⁴⁵ Kasa kay kedha thana niyay kazil koer-awaygal, nungu aykap midh, nuy miyaw yadu umepa. Nuy uthay thanamulpa yangu thanamulngu gasamoeyle, a thana akan memayir nubepa kuniya yapu poeybayle.

*Kupay ngunu koeyza dapara gimal
(Mathayu 18.1-5; Mareko 9.33-37)*

⁴⁶ Kalanu thana niyay kaziw ya kasa koeyza woelmay, thanamun ubi imaypa kedha, thanamulngu ngunu kupay koeyza bangal. ⁴⁷ Wa, Yesu ngulayg thanamun wakay thoemamay midh nanga. Nuy moegina kaz thuradhin a nubiya pasinu kaday tharadhin, ⁴⁸ A mulaydhin thanamulpa, 'Mabaygan ngadh nanga ngaw nel tharan nubi moegina kazipa ayawal maypa, nuydh matha kedha ngoena ayawal manin, a muynu nanga matha ngoena lawnga ayawal manin, nuydh urapun mayn ayawal manin ngoena ngadh nanga ngapa wayadhin. Wa, ngithamun ubi imaypa, mabayg nga ngithamulngu koey gimal. Nuy nga nanga koey apal nungu geth imaynu, nuy senawbi mabayg ngaru gimal.'

⁴⁹ Kalanu Yoewane kedha mulaydhin Yesulpa, 'Kuyku mabayg, ngoey mabayg iman, nuydh ginu nel thoeraypu wati maripa adhapa maypa mabaygoengu, a ngoey kay nuyn lawnga manu, minguz kedha nuy ngalpan thamu mabayg lawnga, ngalpaniya puziginga.'

⁵⁰ Yesu kuniya mulaydhin nubepa a matha kedha mura nungu niyay kazipa, 'Maygi, nuyn lawnga maygi. Mabayg nga nanga ginu zageth mulupa theyayginga nuydh ngin ibupuydhan.'

Samarayaw mabaygal yesun ayawal mayginga

⁵¹ Yesu thonar na amadhan thamayidhin nungu Thathi ubin miyaydhin nubepa kadaypa maypa daparpa, nuy Yesu koey ridhanga parul thayadhin Yoerusalemoepa. ⁵² Nuydh mabaygal wayamoeydhin, thana muy uthemidhin Samariyaw mudhaw lagoepa, mura zapa balbay tidaypa nubepa, ⁵³ kasa kay kedha thana Samariyaw mabaygan nuyn ayawal mayginga kuyk thana imadhin nungu mab Yoerusalemoepa kuniya, thanamun wati igalgoepa.

⁵⁴ Ukasar nungu niyay kazi Zemes a Yoewane imadhin senabi wati ngoedha thoeyay, a kedha mulemoedhin, Yesulpa, ‘Kuykulnga midh, ngi ubilayg ngalpa dapara muy thuraypa mulupa sethabi wati mabaygoepa mathamoeypa?’ ⁵⁵ Yesu koey dharadh buwayl thayaydhin palamulpa ubigasidhin. ⁵⁶ Kalanu thana wara goegathoepa miyaydhin.

Mabaygal ubilgal Yesuniya puzir kasa kay thanamun gamu magawginga

(Mathayu 8.19-22)

⁵⁷ Thana nanga lak kuykayman mab wara mabayg ngapa Yesulpa a kedha mulaiydhin, ‘Ngaw ubi gar ngibiya oesipa koezi kayboengu, nginu mab ngalaga nanga. Ngay bangal nginu gamu puziw mabayg.’

⁵⁸ Yesu kedha nubepa kuniya, ‘Ngibepa matha ngoedhagidh midh? Poksal thana lagalgal, thanamun lagal arkathal boeradharoenu, a uruyl thana lak kedha moeydhamoeypa padhal thanamulpa lagal, kasa kay kedha Mabaygaw

Kazi nanga ngay lagagig ngaw gamupa ngoena-pudhaypa, ngaw igililnga koey mapunga.'

⁵⁹ Nuy wara mabaygoepa kedha mulaydhin, 'Ngaybiya asir.'

Kasa kay kedha nuy mabayg kedha mulaydhin nubepa, 'Kuyku mabayg, kedha midh, ngath mamu Ngaw Thathiw thonar ugaypa, moerama thoeyaypa nuyn. Sew kalanu kay ngay ngapa kalmel bangal ngibiya puzipa.'

⁶⁰ Yesu nubepa kedha, 'Ngi kedha lawnga, setha ngaya nanga kalal idimpa Awgadhiya, thana matha kedha uma mabaygal midh. Ngidh thana wani thanamun geth uma mabaygoepa moerama thoeyaypa; ngi uzar, mabaygal ngapa thuraypa Awgadhaw Basalayaw yangu wakay yadu poelgaypa thanamulpa.'

⁶¹ Wara mabayg kedha mulaydhin, 'Ngurpay Mabayg, ngaw ubi ngibiya oesipa kasa gar kay kedha kulay ngay mamu kuniya ngaw buwaypa yawo thuraypa.'

⁶² Yesu kedha mulaydhin nubepa, 'Ngibiya sike ukasar wakay thoemamay. Mabayg nga nanga nungu geth luwayan boeradharaw zagethaw zapa, matha ngoedhagidh, a nga nanga kuniya nagepa sena gegeyadh, nuy matha ngoedhagidh lawnga Awgadhaw Basalayapa a kedha matha ngoedhagidh lawnga.'

10

Yesu nuydh wayamoeydhin 72 mabaygal

¹ Kalanu Keriso lak adhapa thamayidhin 72 mabaygal. Nuydh thana kulay ukagud

wayadhin mura yaynanab goegathoepa, a nuy lak nungungu wagel mabaw mabayg mura sethabi goegathoepa. ² Wa, wagel kay nuydh thana woeyamoeydhin, nuydh kulay adha min tidadhin thanamulpa kedha, 'Itha kurusipoe-gayzi mabaygal, thana matha kedha ayboewdhaw thonara na gasaman, igililmayl ngoedhe giya aydel, mina koeygarsar kasa kay kedha zagethaw mabaygal kasa moenarimayl kedha mabaygoepa garwoeydhamoeypa Awgadhoepa. Ngitha bangal thoeythupagemipu apaw lagaw Kuykulmaypa nubepa wara zagethaw mabaygoepa ngapa woeyaypa, ayboewdhaw zagethoepa garwoeydhamoeypa.

³ 'Ngitha ladhu, ngath ngitha wayamoeypa thanamulpa ngurpaypa. Ngitha matha kedha mamuy midh, a thana matha kedha thoeyd-hayl umay midh. ⁴ Ngitha bangal kedha za oengayg ngithamun maboenu, bokadhzoengu yana lawnga, zangu yoewdhay yana lawnga, a wara azaz san lawnga. Thuma asig ngithamun maboenu mabaygoepa gud bangal thoerayg. ⁵ Ngipel mi thonara nanga lagiya muy uthemin, kedha muliz thanamulpa, "Awgadhaw pawdh a woenab ngithamuniya kalmel." ⁶ Nuy lagaw mabayg nanga kapu gabu ngoenakapul mabayg, wa balbayginga ngipen pawdhaw yangukudu ngaru mepa nubiya. Nuy nanga mina mabayg lawnga, wa ngipen pawdhaw yangukudu ngaru lagoengu kuniya tidiz ngipelpa. ⁷ Ngipel matha senabi urapun lagoenu niyampa ngipen sob senabi goegathaw. Ngipel matha thanamun poeybayzi aydel purthempa a matha thanamun

poeybayzi nguki. Matha ngoedhagidh kedha modhab poeyban zagethaw mabaygoepa. Matha thanamuniya puzir ngipen aypa, mura laga lagiya maygi.

⁸ ‘Mi thonara nanga ngipel muy uthiz goegathiya a thana ngipel ayawal mamaman, ngipel matha purthema setha mi ayde ngipelpa poeybiz. ⁹ Dhoeynidhamoeyr thanamun goegathaw kikirilgal, a thanamulpa kedha muli, “Awgadhaw Basalaya amadhan aymiz ngithamuniya. Nuydh ngitha ngapa thuriz.”

¹⁰ ‘Mi goegath nanga ngipel muy uthemin kasa kay kedha thana ngipel ayawal mayginga ngipelpa kurusipoegayinga, wa matha thanamun yabugudoenu dhadhal kaday thariman a kedha mulaypa thanamulpa, ¹¹ “Ngapa nagi, ngalbe poey palemangalben sanoengu, ngithamulpa mina yoepathamaypa ngithamun kawrag. Kasa kay kedha Awgadhaw Basalaya yakanurayg. Ina waza ngithamun buth, nungu Basalaya amadhan mema ngithamulpa.” ’

¹² Nuy lak mulaydhin nungu sebhentitu niyay kazipa kedha, ‘Ngay ngithamulpa kedha muliz, kulay kay paypa Sodomalgal* thanamun ipidhadh kulay koeyza kasa kay kedha nubi apaw goewaw zoeyzineydhay thonara gasamoene nanga, Awgadhoepa thanamulpa koey dharadhoepa aymoeypa lawnga. Nuydh ngaru bangal kaybaw kawragi goegath koey dharadh mamayine bangal.’

* **10:12** Sodomaw, Gomoraw mabaygaw ya gidha, wara Zenesis 19.24-28 geth tidi.

Wara kawragi mabaygal nanga thanamun kuth lak kedha ngaru bangal gegeyadh

¹³ Kalanu nuydh mulamoeydhin sethabi goegathal ngalagiya nanga nuydh koey goersar adhapudhay zagethal aymoeydhin. Thana nungu zageth imadhin, kasa kedha thana garki thoeyayinginga thanamun ipidhadh gegeyadhoengu. Nuydh goegathaw nelay thurimoeydhin kedha, ‘Kulay ngitha Korazinalgal, wati za ngithamuniya bangal mangedhe; ngitha Bethsaydhalgal lak kedha; thana kay paypa kulay mabaygal Tayaroenu a Saydoninu nay, kedha adhapudhay zagethal imaydhin nay setha mi zagethal ngithamuniya aymoeypu, thana ngaru nay mina kulkub garki thayamoeyn a awmaw rugal ubamoeydhin a muyngu kunural pini-moeydhin kuykuya thanamun wati wakasinoepa yakamoeypa. ¹⁴ Awgadhaw minamay thonar nanga mangedhe, thana Tayaralgal a Saydonalgal lak moegina balbaygi kuth, ngitha Korazinalgal a Bethsaydhalgal, ngithamulpa bangal koey gegeyadh. ¹⁵ A ngitha Kapoeniyamalgal ngithamun gamu dhuba yoeruy koeyza a ubi kedha, ngitha bangal ngithamulngu kaday nithamoene koeyza dapara; kasa kay kedha, ngitha bangal genoepa idimoeyne.’

¹⁶ Yesu nungu niyay kazipa lak mulaydhin kedha, ‘Ngitha mina yangukudu mabaygal. Nga nanga koerngaylnga ngithamulpa, wa nuy koerngaylnga ngayapa, a ngadh nanga ngitha adhapa imiz nanga, adhapa iman ngoena, a ngadh nanga ngoena adhapa iman nuydh adhapa iman urapun mabayg ngoena ngadh na wayadhin.’

¹⁷ Wa, thana ladhudhin senawbi zagethoepa oengaypa. Kalanu nanga thana kuniya tidemidhin koey ikalnga dhiwalnga. Thana kedha mulemidhin, 'Kuykulnga, lak wara zaginga, wati marin ngoeymulpa karngemin ngoey nanga nginu nel tharan.'

¹⁸ Yesu thanamulpa kedha, 'Ngath Sathanan imadhin, nuy pudhaydhin daparngu ngapa mulupa ngoedhe poenipoen nge. ¹⁹ Karngemiw kedha, ngath ngithamulpa kupayl madhin kedha, ngithamun maboenu Sathanan nuthan dhadha mangiz. Aka gasamayg Sathanan nuthayl zoengu. Wara thonara ngi gimal tharan thabunu a watharaw githalay. Ngitha gegeyadh gasamayginga kuyk ngath ngitha danal pathepa Sathanalngu. Wara gegeyadh zapa ngithamulpa gasamoeypa lawnga. ²⁰ Kasa kay kedha, kasa moegina ika gasamaw kedha thana wati maril ngaru ngithamuniya apal, a adhapudhay ika dhiw gasaman ngithamun nelay gimal poelayzimayl dapara.'

*Senawbi thonara Yesun ika koeyza kuyk Maygi Mari nubiya
(Mathayu 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Senawbi thonara Yesun ika koeyza kuyk Maygi Mari nubiya, a nungu thawmayzi yangukudu kedha, 'Thathi, ngi gimal Daparaw Kuykulnga a ina apal. Ngay ngibepa koeyma gud woeydhiz, kuyk ngidh mina zapul yadu poelgaypu ngurpaygi mabaygoepa, a ngurpayzi mabaygal nanga mina ngulayg mabaygal.'

Ngidh wara thonara wardhamoeyn thanamulngu imayle. Wa, sena nginu ubilnga koey mabayg koerawayg a moegina kaz nuy ngulayg, setha ngoenu nanga ngoenakap apal. ²² Mura sethabi zapul Ngaw Thathin ngayapa mamayidhin muwasimoeydhin, a matha nuy Thathi ngulayg nungu kazingu, mabaygal mura koerawaygal. Matha kedha thana Thathingu lak koerawaygal, matha ngay Nungu Urapun Kazi nungungu ngulayg, a matha kedha gaya nanga ngath thanamulpa seysithaman, matha thabi mabaygal ngulaygal.’

²³ Kalanu nuy nungu niyay kazipa buwayal thayadhin, a muynu kedha mulaydhin, ‘Koey woenabalnga ngitha, mabaygal gaya nanga purkan iman thabi mina zapul kayib. ²⁴ Wa, ngay ngithamulpa kedha muliz kedha, kuykuthalnga mabaygal yan ugadhin senabi zapa imaypa thanamun purkan, matha kedha koeyma kulba peropethal, a kuyku mabaygan, a thanamun ubi thana purkan iman a kawran karngimir nabi mina za, kasa kay kedha lawnga. Nabi maykuykoepa kakal yakaman.’

Wara yoewthaw sabiw ngurpay mabayg ngapa Yesulpa

²⁵ Wara thonara yoewthaw sabiw ngurpay mabayg ngapa Yesulpa, nubepa yabu lumay aymon. Nuy yapupoeymbaydhin, ‘Ngurpay Mabayg, ngath bangal miza aymoeyne gasamoeypa ngaru igililmaypa?’

²⁶ Yesu kuniya modhabiya muliz nubepa, ‘Maygi Thusi midh maw tharepa a yadu palgan a? Nginu imaypa midh?’

²⁷ Nuy kedha, ‘Ngitha ngaru maman manin ngithamun Kuykulnga mura ngithamun ngoe-nakapoengu, a mura ngithamun mina muy igililmayngu a mura ngithamun wakay thamayngu, a ngithamun gamu moegawngu.’

²⁸ Yesu kuniya, ‘Wa, ngi balbayginga muliz, ngidh na mina ayman nanga, wa gasaman ngaru igililnga.’

²⁹ Nuy yoewthaw ngurpay mabayg, nungu ubi nuydh kay nungu ya oengaypu kay ngaru. Nuy kedha, ‘Ngaw pasiw mabaygal ngaya ngayapa thanamulpa maman maypa?’

³⁰ Yesu nubepa kuniya adha min tidar kedha, ‘Wara mabayg nuy mulupa miyaydhin Yoerusalemoengu Zerikopa. Dhadhal nanga wati mabaygal nubiya dhadh mangemidhin, mathamoedhin a gamu rugal kusumoedhin, a badh paladhin; wanadhin nuyn thatha igililnga.

³¹ Wagel ngapa misnare, nuyn imadhin yabugudoenu. Nuydh kasa iman, nungu mab matha walman wara doegamuya. ³² A wagel ngapa senabi yabugudiya misnari buway mabayg; kasa purkan iman, mab matha woelmay. ³³ Nubiya wagel Samariyalayg ngapa senabi yabugudiya. Nuydh iman, a nungu ngoenakap koey koerkak badh. ³⁴ Nuy gamupa uzaraydhin a umal nguki suladhin nungu badhiya; kalanu wakasu suladhin, a kuykuthal dhoemawakun nurimoeydhin a thoeridhaydhin nungu donkipa. Nuydh madhin nuyn mabaygaw danal poethay lagoepa nubepa

danal poethaypa. ³⁵ Bathaynga na goeyga nanga nuydh ukasar koey bokadhza poeybamoedhin danal poethay mabaygoepa a mulaydhin, “Danal bangal in poethaypu nuyn, ipal palay bokadhzapul eygi thayaman nanga, ngaw kuniya tiday ngapa, ngath lak ukaman ngidh nanga sagul palan nubepa.” ’

³⁶ Yesun moeygoepa yangukudu nubepa kedha, ‘Nginu imay midh, itha thoeri mabaygoengu, mathamayzi mabaygaw pasiw mabayg nga?’

³⁷ Nuy yoewthaw mabayg kedha kuniya mulaydhin, ‘Nubepa ngadh nanga ibupudhay ayman.’

Yesu kuniya mulaydhin, ‘Wa, ngi uzar, ayman senawbi mina pawa.’

Yesu mangaydhin Mathaw Mariyaw muliya lagoenu

³⁸ Yesu a nungu niyay kazil thanamun maboenu tadir ngapa wara mudhaw lag ngalaga nanga yoepkaz nel Matha. Nadh Yesu a niyaykazil muya idiman nanu lagiya. ³⁹ Nanu tukuyap wara, nel Mariya. Na Yesun ngaranu apal thanuraydhin, kurusipoegay nungu ngurpaypa.

⁴⁰ Kasa kay kedha nanu tukuyap kedha muynu wakay thoemamiz, ngath kay midh paru aydu poeybepa a danal poethay thanamulpa. Na sipa Yesulpa a muliz kedha, ‘Kuykulnga, ngibepa matha ngoedhagidh midh; ngoezu tukuypan ngoena ibupuydhayginga; nadh mura zapul

ngayapa wakayn pagepa! Nabepa ya mulaypa ngayapa ibupuydhaypa.'

⁴¹ Nuy Kuykulnga nabepa kuniya mulaydhin, 'Matha Matha, ngi mipa koeyma wakayn toemamipa mura thabi zapa; ⁴² nginu tukuyap Mariya, nabepa urapun za matha ngoedhagidh ubilnga; matha ngoedhagidh lawnga nanungu adhapa manin, senawbi mina za, senabi za matha ngoedhagidh mura mabaygoepa.'

11

Yesu Nuydh thoeythupoegay ngurpay ayman nungu niyay kazipa

(Mathayu 6.9-13; 7.7-11)

¹ Wara thonara Yesu nuy nungu kusayg wara lagoepa thoeythu poegaypa, nuydh na muwasin nanga wara niyay kazi nubepa muliz kedha, 'Kuykulnga, ngidh bangal ngoey ngurpamoeypu thoeythupoegayn Yoewane midh nanga nungu niyay kazil ngurpamoeydhin?' ² Nuy kedha thanamulpa, 'Ngitha bangal nanga thoeythupagemipa kedha,

"Ngoeymun Thati gimal dapara,

ngoeymulpa koey ubilnga nginu maygi nel thawmanin

a kapu za nginu basalaya danapa yakamiz

a mura mabaygal ayman nginu ubilnga ina apal,

a matha kedha ngoedhalnga gimal dapara.

³ Ngidh ngoeymulpa matha ngoedhagidh poeybar

ngoeymun goeygipa ay.

⁴ Ngidh ngoeymulpa ngoeymun ipidhadh

gegeyadh gudwayar,
 a ngoey lak kedha wara mabaygaw ipidhadh
 gegeyadh gudwayamoeyn,
 thana mi thonara nanga ngoeymuniya bal
 pudhemipa.

Ngidh gar ngoey ridh
 palimoeyn mura nuthayl zoengu
 ngoeymulngu wati zoengu aymayle.” ’

⁵⁻⁶ Kalanu nuy niyay kazipa mulaydhin kedha, ‘Wara thonara nanga nginu igalayg sike mangiz dhadha kubilu. Nuy ngapa koeysigaz lagoengu. Ngi nanga aygig nanga, ngi ngaru wara igal-goepa a yoewdhiz kedha, “Ngaw igalayg, ngidh gar ngayapa thoeri thoewa aydel kasa thawpay thonarpa? Wara ngaw igalayg mangiz koey sigaz lagoengu; ngay zagig nubepa poeybaypa!”

⁷ ‘Kasa kay kedha nginu igalayg sike kedha muliz ngibepa, “Ngi ngapa maygi, ngaw pasa muynguz thamudhayzinga; ngay a ngaw kazil ngoey uthuy lagoenu. Ngayapa koey zageth uthuy lagoengu dan poelaypa ngibepa zapa poeybaypa.” ⁸ Wa, nuy ubigig nungu igalgoepa ibupuydhaypa kedha zoenguz kedha dhadha kubil, kasa kay kedha ngidh ngaru yapu poey-baypa, kurusipa nuy ridha koewban dan paliz a poeyban ngibepa nginu ubilnga mura.

⁹ ‘Wa, ngay ngithamulpa kedha muliz, ngi muliz a ngibepa poeyban, ngidh luman a ngidh iman, pasa mathamar, a na ngaru gud pudhiz ngibepa. ¹⁰ Mura setha gaya yudhemipa, thana gasaman, a ngadh luman thana iman, a ngadh mathaman wa pasa pudhiz. ¹¹ Ngitha thathil

ngaya nanga, ngitha ngulaygal miza balbayginga ngithamun kazipa. Nginu kazi nanga ngibepa wapi tharan, ngidh koey zageth thabu manin nubepa. ¹² A matha kedha nuydh ngibepa kakur tharan, ngidh koey zageth nubepa watharaw githalay manin.

¹³ ‘Ngithamun igililnga koey garsar zapul yoewdhepa, kasa kay kedha ngitha ngulaygal mina za ngithamun kazipa midh. Daparaw Thathi siba wanan ngaru mina adhapudhay ngithamulpa matha kedha Maygi Mari poeyban mabaygoepa ngaya nanga nubepa yoewdhemipa.’

*Yesun kupay midh a Sathanan kupay midh
(Mathayu 12.22-30; Mareko 3.20-27)*

¹⁴ Wara thonara Yesu, nuydh lak kedha zageth ayimpu, a wati mari nuydh adhapa madhin mabaygoengu. Nuy mabayg ngaru yagig, kuyk senawbi wati mari nuy kedha ngoedhalnga, kasa kay kedha wati marin nanga adhapadhadhin mabaygoengu, nuy kalanu ya mulaydhin balbayginga senabi mabayg. Mura mabaygal madhu pamemidhin.

¹⁵ Dhuray mabaygal thanamulngu kedha, ‘In Bilzibul mura wati mariw kuyk nuydh Yesulpa kupay poeyban. Nuy kedha zoenguz ngulayg wati maripa adhapa maypa mabaygoengu.’

¹⁶ Wara mabaygal yabu luman ayman Yesulpa. Thana nubepa mulemidhin kedha, nuydh kay adhapudhay zageth ayimpa, lak mura mabaygan purkan gasaman kedha, midh Awgadh nubiya kalmel.

¹⁷ Nuy Yesu koey ngulayg thanamun wakay thoemamaynu midh. Nuy kedha thanamulpa, 'Koey goegath nanga dhadhiya miziz ukasar thamu muynu, kidhakidhan pathowkaman, ngaru piranga sobaginga idimiz, a buway lak kedha, thanamun kedha mabaygaw igililnga bangal ngaru gegeyadh. ¹⁸ Matha kedha Sathanan buway. Na nay nabiya muynu ukasar thamu kidhakidhan pathowkaman, midh paru na kuykuthalnga kaday sipa Sathanan buway. Ngithamun kasa wakay thoemamay kedha ngath ngaw kupay gasaman Sathanalngu wati maripa adhapa maypa.

¹⁹ 'Lawnga! Kedha lawnga. Ngay koey ngulayg kedha ngithamun ngurpay kedha, ngithamun niyay kazil ngulayg wati mari adhapa maypa mabaygoengu. Thana ngalagaz thanamun kupay gasamadin, thana lak Sathanalngu gasaman lawnga midh? Wa, thana ngaru zoeyzi noeydhiz ngitha, ngitha nanga kedha, na kupay ngapa Sathanalngu. (Sathanan wara nel kedha, Bilz-ibul.) ²⁰ Na ngaru kakal ngithamulpa kedha ngay ngulayg wati mari adhapa manin kuyk Awgad-haw geth ngaybiya gimal. Kedha nanga Awgad-haw Basalaya dhadha mangiz ngithamuniya, zageth ngaru magawlna. ²¹ Koey magawl mabayg nanga nubiya mura nungu koewbu rugal butha pathayzimayl danal poethaypa nungu lagoepa; wa muynu mura zapul nungu, balbayginga.

²² 'Wara na mina koey magawl mabayg mangiz nubiya, a senabi lagaw mabayg mulupa thayan, kalanu nuydh koewbu rugal adhapa mamayin senabi lagoengu. Nuy lagaw thathiw mina

yoepathaman kedha, nuy balbayginga kuyk sethabi koewbu rugal, kasa kay thana mura adhapa mamayin, a nuydh kowebuzi mabayg nungu ubin dhadh mamayin zapul mura nungu mabaygoepa. ²³ A ngitha sike mi dagam mabaygal? Ngadh nanga ngoena ibupuydhayginga, nuy ngawngu koeysigal, wati igalayg; a mabaygan ngadh nanga ngoena ibupuydhayginga mabaygoepa garwoeydhamoeypa, nuydh mabaygal adhapa thoemaypa, thanamun igililmayl sagul palimoeyn.

*Wati mariw kuniya tiday thonar
(Mathayu 12.43-45)*

²⁴ ‘Ngath nubi maykuykaw kuth seysithamaypa ngithamulpa; mabayg sike wati mariw malayzinga, a senawbi wati mari adhapadhan mabaygoengu, nuy kasa mura loegiya ulaypa, ngukigi lag. Nuy lagiya yan lumepa nubepa uthuypa. Nuydh nanga lag gasamoeyginga nuy nubiya muynu kedha miziz, “Ngay lak ngaw kulay niyaylagoepa kuniya tidepa, senabi mabaygaw igililmaypa muypa.”

²⁵ ‘Nuy kuniya tidiz senabi niyay lagoepa. Nuydh iman, pudhunga kapu butha poethayzinga. ²⁶ Wa, wati mari lak gurguy toedipu igalgoepa lumaypa. Nuydh iman seben lak wati maril mina koey gegeyadh nubiya, a thana ngapa sin nubiya nungu niyay lagoenu. Kurusipa nungu muy yoewthayzi mabaygaw igililnga mina koey gegeyadh, kulay nuy midh nanga kuyk wati maril koeygarsar nubiya muynu.’

Awgadhaw mabaygan koey ika gasaman thana ngaya Nubepa kurusipagemipu

²⁷ Yesun kedha ngurpaynu dhadhal, a urapun yoepkaz na wal miziz mabaygoengu dhadhaz. Na nubepa kedha, 'Koey woenabalnga, ika gasaman senabi yoepkaz ngadh ngin kazi madhin nanga a danal poethaypu.'

²⁸ Yesu nabepa kedha mulaydhin, 'Kedha za moegina woenabalnga, kasa kay kedha koey woenabalnga kedha mabayg nga Awgadhaw yoepa kurusipagepa a aymoeypa nungu ubilmayl.'

Thanamun ya kedha, nuydh ngaru nungungu koeyza za ayman thanamuniya parunu (Mathayu 12.38-42)

²⁹ Wa, mabaygal mina koeyma ngapa Yesulpa, nuy yadu matha umay kedha, 'Mina koey gegeyadh kaybaw maykuyk. Ngitha mura thonara adhapudhay zageth purkaw imaypa umamoeypa. Matha urapun adhapudhay zageth ngitha imane bangal, sena mi adhapudhay zageth aymoedhin kay paypa kulay Yonan doegamoenu, wa senabi adhapudhay zageth aymoeyne bangal ngithamuniya dhadhal. ³⁰ Yonan sakara nanga nuyn kay paypa kulay yakamoedhin Ninebaw mabaygoepa. Thana imadhin koey zageth kuyk senabi peropetha, a ngitha bangal lak kedha ngoedhal za imane Mabaygaw Kazipa kaybaw maykuykoepa.

³¹ 'Lawnga! Ngithamun ngoelkay yoepathaman koeyza. Awgadhaw kuthaw goeyga nanga mura mabaygal bangal kaday

nithamoene, matha kedha wara kuyku yoepkaz zoey doegamoengu. Kay paypa kulay na ngapa ngalpan kuyku mabaygoepa imaypa, Solomon. Na kakal aymiz kedha nanu mina yoepathaman mina koezya, ngitha lawnga. Kedha zoenguz na uzaraydhin koeysigaz nanu boeradharoengu, koerngaypa Solomonan yoepa a nungu mina ngurpay. Kasa kay kedha mabayg kay ngithamuniya koezya adhapudhay Solomonaniya.

³² ‘A Ninebaw mabaygal lak kedha kuthaw goeyginu nanga thana mura kaday nithamoene. Na bangal kakal kedha thanamun mina yoepathaman koezya, ngitha lawnga. Minguz kedha thana gasaman Yonan maw a thana garthi thoeyamoeydhin mura wati pawangu. Wara mabayg maw sipa in nuy ngaru koezya Yonaniya ngitha minga garki thoeyayinga?’

Ngalpa midh paru gasaman buya ngalpan gamupa

(Mathayu 5.15; 6.22-23)

³³ Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Mabaygan koey zageth thungi gamu woeydhan, kalanu bupa wardhan a matha kedha kubarnu apiya thayan. Lawnga nuydh ngaru nanu thoreray lagoenu tharan, kalanu mabaygal muya na uthemin nanga thana iman nanu buya. ³⁴ Nginu purka matha kedha thunge nginu gamupa, nginu purkiya nanga balbayginga nginu mura gamu koey zurulnga, balbayginga. Wara kedha nginu na purka gegeyadh nginu gamu mura inur, igililinga ngaru gegeyadh.

³⁵ ‘Ngithamulpa sike kedha ngithamun gasamayzi ngurpay ngoedhe koey buyalnga. Ngay ngithamulpa kedha muliz, koey poeypiyam bangal, na lawnga inur. ³⁶ Ngi nanga buyanu nipa nanga sena buya nginu gamunu muynu wara moegina kopi inur mayginga, na zuru mura pathan, matha kedha thunge zuru midh nanga ngi zurunu dhadhal nipa.’

³⁷ Yesun senabi ngurpay kalanu, wara Parasayalayg nuyn thuradhin thanamuniya kalmel aygudoepa. Wa, Yesu kalmel asidhin thanamuniya a apa thanuraydhin aygudoepa.

³⁸ Nuy Parasayalayg madhu pamaydhin nuydh na imadhin kedha Yesun nuy geth garwalgayginga kulay, wigel kay aygud, purthaydhin.

³⁹ Kuykulnga kedha mulaydhin nubepa, ‘Ngitha Parasayalgal, ngitha kasa adhiya aygudaw rug garwalgan, mina muynu gamunu nanga ngitha mina koey gegeyadh, kunubur a matha kedha wati pawa. ⁴⁰ Ngitha koey rimarim mabaygal, Awgadh nuydh aymoeydhin mura zapul, za adhal a matha kedha za mina muynu. ⁴¹ Lak ngithamun mina ubi nanga ngitha pudumayl gamunu muynu, zapa garwalgaypa ngoenanu maygi, ngitha ngaru ngoenakapoengu poeybamoeyn aygi zagi mabaygoepa; kalanu ngitha mura balbayginga. ⁴² Ngitha bangal gegeyadh gasamoene, Parasayalgal, ngitha mura moegina sabil koey garsar aymoeypa, matha kedha ngitha ngulayg mura moegithap nagul dhadhiya dhadh mamayipa Awgadhoepa a ngithamulpa, kasa kay kedha ngitha mina pawaginga mabaygoepa, a Awgadhaw mamanu

maboenginga. Kapu za ngidh oengaypa a wagel kay ngidh aymoeypa mura moegina sabil.

Thanamun sabiw ngurpay mabaygaw a Parasayalgaw wati igililnga

(Mathayu 23.1-36; Mareko 12.38-40)

⁴³ ‘Ngitha bangal gegeyadh gasamoene Parasayalgaw, ngitha koey ubilgal kedha kulay, mina niyaylagal adhapa thamayin ngithamulpa, yoewthanu muynu, a sawalagoenu lak kedha, ngithamun koey ubi mabaygal mura apasimoeyn ngithamulpa. ⁴⁴ Wa, ngitha bangal gegeyadh gasamoene, ngithamun igililmayl kasa gimiya muk ngitha ngoedhe kulba moerama theyay lagal bupanu muynu pada kuyku kulaginga, mabaygal koerawaygal kasa gimiya toedipu, thanamulpa gumi kedha thana senabi zoengu gegeyadh palimoeyn amenipa.’

⁴⁵ Wara sabiw ngurpay mabayg, nuy Yesulpa muliz kedha, ‘Ngurpay Mabayg, ngi na senabi yangukuduya umepa ngidh matha kedha ngoey mogo pugamoeypa.’

⁴⁶ Nuy Yesu nubepa kuniya kedha muliz, ‘Wa, ngithamulpa lak kedha ngitha sabiw ngurpay mabaygal. Ngithamulpa koey gegeyadh bangal. Ngitha mapu thabaynu kabuthoepa mabaygiya, thanamulpa koey mapunga thoeridhoeypa. Ngitha wara moegina thana ibupuydhayginga, senawbi mapu. ⁴⁷ Ngithamulpa bangal mina koey gegeyadh kedha, ngitha mina thawmanin ayman mura kulba peropethoepa, kapu padhakuyku kulal ayman thanamulpa. Kasa kay kedha ngithamun thawmanin kasa ngoelkay.

Minguz kedha, ngithamun thathiw thathil umamathamoeyn thana, ⁴⁸ A ngithamun ubi kedha, ngitha asimoeyn senabi wati pawa ngithamun thathiw a ayman. Thana umamathampu Awgad-haw woeyayzi peropethal, a ngitha lak thana-mulpa pada kuyku kulal aymoeypu. Mina muynu nanga ngithamun ngoenakap ubilnga matha kedha ngithamun thathiw thathil midh.

⁴⁹ ‘Wa, Awgadth koey ngulayg ngithamun buway ngapa midh paru nanga. Nuy nungu adhapudhay ngulaygoengu kedha mulaydhin, “Ngath bangal woeyadh peropethal a yangu mabaygal sethabi buwaypa, a thana bangal wara umamathamaypu a wara adhapa imepu, a danal poethay thana mulpa gegeyadh.”

⁵⁰ Wa senabi gegeyadh nabi maykuykun bangal gasamoene, mura parungu ngapa ngithamun buway gegeyadh, ina gugu ubidh thoyayzinga na aymoeydhin ina apal.

⁵¹ ‘Kuykayman Aboelan kulka* pay yoewdhaydhin a kurusipa pawpa peropeth Zakaraya kuykuginga mathamoedhin yoewthanu muynu, nuy dhadhal oltanu a koey maygi lag. Wa, ngay ngitha mulpa muliz kedha, kaybaw goeygiw mabaygoepa, ngitha bangal mapu gasamoene senabi gegeyadh oengu, parungu ngapa kurusipa kayib. ⁵² Ngitha mulpa sabiw ngurpay mabaygoepa mina koey gegeyadh. Pasa pudhay za ngithamun gethoenu mepa pasapa gud pudhaypa, ngalaga nanga mura Awgadthaw mina ngurpan lagoenu muynu mepa. Ngithamun

* **11:51** *Aboelan uma mathamoedhin*: wara Zenesis 4.8 geth tidi.

ubiginga muya yoewthayle a matha kedha ngitha wara mabaygal ibupuydhayginga, kalanu thana senabi buya gasamayginga.’

⁵³ Yesu nanga geth wanaydhin senabi la-goengu, thana Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal, thana wagel asimoeydhin a koey-garsar ya umamoeyr a mogo pugar nuyn. Thanana nuyn yapa mar yapu poeybemir koey garsar zapa. ⁵⁴ Minguz kedha, thana nubepa poethi ay-mar thanamun ubi kedha, thana nuyn gegeyadh manin thana nanga nungunu wati ya gasaman.

12

*Yesun ridh poelayzi yangukudul mura nungu
kurusipagayzi mabaygoepa
(Mathayu 10.26-27)*

¹ Senabi thonara mabayg buthudh koeygarsar ngapa Yesulpa. Thanamulpa maboepa gegeyadh woerginopa tadir. Yesu kulay nungu niyay kazipa ngurpay ayman kedha, yadu thuriz, ‘Ngitha kulay poeypiyam, Parasayalgal koey gamu dhoebu yoeruylgal, kasa mamuy goengaw oengemipa. ² Kasa kay kedha setha mi wati pawal nanga abayzimayl imayginga, mura muy wati pawal nanga thana bangal kakal aymoeyne. ³ Kasa midh, ngi inura yadu umepa nginu ya bangal gasaman goeygiw buyanu. Kasa ngi midh koey muynu yadu umepa nginu ya bangal karngemin kedha, mabayg thodhanu wal mepa. ⁴ Ngaw igalgal ngay ngithamulpa kedha

muliz, ngitha akan maygi gamun ngadh uma-mathampa, nubepa kalanu zapa wara aymoeypa lawnga.

⁵ 'Ngay ngithamulpa yadu poelgaypa akal mabayg nga nanga; matha nuy urapun kupaylnga gamu uma mathaman a mari genoepa thayan. Ngayapa mina yoepathamaw, matha nuy urapun kedha akalnga, nubepa apasimaw. ⁶ Awgadhaw danal poethay mura mabaygoepa, matha kedha ngidh payb moegina uruyl yoewdhan ukasar moegina bokadhzoepa, modhab koey apal kasa kay kedha Awgadhoengu yakanurayginga urapun kedha moegina uruy. ⁷ A nungu danal pathan mura ngalpalpa kedha ngoedhalnga, kedha zoenguz kedha ngingu kuyku yalbupal nanga, nuy mura ngulayg, nubepa mura kakal. Akaginga, nungu mam a ubilnga mabaygoepa koezya kedha moegina uruyaya lak gimal.'

⁸ 'Wa, ngay lak ngithamulpa ya muliz kedha, mabayg nga ngulayg nuy mabaygaw parunu yadu umepa kedha, nuy ngaw mabayg, wa Mabaygaw Kazin bangal nubepa lak kedha aymoeyne mura Awgadhaw angelaw parunu, senabi goeyginu. ⁹ A mabayg ngadh nanga ngoena adhapa yawaypa mabaygaw parunu, wa Mabaygaw Kazin lak kedha bangal adhapa imane Awgadhaw angelaw parunu. ¹⁰ Mabayg nga gegeyadh yadu umepa ngoena Mabaygaw Kaziya, wa Awgadhan ngulayg nubepa guythuyan sena nungu gegeyadh, kasa kay kedha ngadh nanga Maygi Mari mogo pungan, lawnga nubepa kedha gegeyadhoepa pa woeyaypa lawnga.

11 ‘Wagel bangal thana yoewthaw kuyku mabaygal kasa kobegadh ngitha mamayine thanamun yoewthoepa a ngitha bangal ko-toepa gasamoeayne thanamun kupay mabaygiya parunu. Wagel kay bangal nubi za, ngitha koeyma wakay thoemamayg kedha, ngithamun kuniya midh ngithamulpa kaludhaypa. ¹² Maygi Mari bangal senabi thonara kalmel, a nuydh bangal ngitha yangukudun ngurpamoeypu sethabi thonara a ngithamun balbaygi yaday midh nanga kuniya kupay mabaygoepa.’

Kunubur aypa zapa lawnga, nubi apaw goewaw gugu ubidh thoeyayinga

¹³ Mabayg mina koey garsar; urapun mabayg thanamulngu nuy ngapa Yesulpa muliz kedha, ‘Ngurpay Mabayg, ngaw tukuypan ngayapa dhadh mayginga Ngaw Thatiw wanayzinga aykuyk. Ngi gar bangal nubepa muledhe?’

¹⁴ Yesu nubepa kedha muliz, ‘Kame, sena ngaw kupay lawnga, ngipen zapa dhadhiya dhadh maypa.’

¹⁵ Nuy kalanu mura mabaygoepa mulaydhin kedha, ‘Koey poeypiyam bangal, kunubur oesig ayngu zoengu, setha mabaygaw mina igililmay zapul lawnga, nuy mi koey aydeg zapulayg nanga in apal.’

¹⁶ Kalanu Yesu thanamulpa adha min tidar kedha, ‘Wara mabayg nuy koey aydeg zapulayg, nungu apawlagoenu ay mina koey goesar. ¹⁷ Nubiya muynu nuy wakay thamamaynu kedha, “Garwoeydhamoeyzi ayde mina koey garsar. Ngaw sawalagal matha ngoedhagidh

lawnga bupa woerdhaypa, ngath bangal miza aymoene?”¹⁸ Nuy kedha wakay thamamayidhin, “Wa, ngath bangal mulupa idimoeyne sawalagal, kalanu bangal ngath koey zapul moey-dhamoeyne, ngayapa buthalnga ngaw kun a mura zapa bupaw woerdhaypa.¹⁹ Kalanu ngay ngayapa muliz kedha, kapu woenab itha mura ngaw kapu zapul mura koey goersar wathaw igililmaypa. Ngay sike bangal matha ngoena pudhedhe; ngay kay mina koeyma aydu purathipa a kay koeyma nguken wanepa.”

²⁰ ‘Kasa kay kedha senabi kubilu Awgadh mulaydhin nubepa kedha, “Ngi matha ngoed-hagidh lawnga. Ngi kasa matha ngi ngibepa, kaybaw kubilu ngath kay nginu igililnga maypa. Kalanu itha thabi zapul ngadh gasamoeyne, nginu kudun mamayidhin?” ’

²¹ Kalanu Yesu kedha mulaydhin, ‘Ina bangal kedha gegeyadh nanga, mabayg matha ngoed-hagidh lawnga nuy nubepa nubiya muynu, kasa kay kedha nungu rugal kasa moenarimayl Awgadhaw doegamoenu.’

*Koeyma wakay thoemamayg nubi apaw goe-waw zapa, aypa zapa
(Mathayu 6.25-34)*

²² Yesu nuy muliz nungu niyay kazipa, ‘Wa, nuy matha nungu maythapa wakay thoeyaydhin. Ngitha koeyma wakay thoemamayg ngithamun aypa lak ngitha igililmayl, a ngithamun gamu ubamay rugal.²³ Ngithamun igililmayl ngaru mina zapul, a ngithamun aydel kasa ngoelkay

zapul. Ngithamun gamul lak kedha mina zapul, a rugal kasa thawpay thonarpa.

²⁴ ‘Matha kedha ngitha uruyl imiz, kuwal, thana nagu uthuyginga a aygud gasaman. Thana sawalagoegigal thanamun aypa garwoey-dhamoeypa, kasa kay kedha Awgadhan aydu poeybepa thana, a ngitha nanga mabaygal, Awgadhoepa adhapudhay mamalmayl uruyiya.

²⁵ Koey zageth ngidh moegina kuykuthal palan nginu igililnga, kasa midh ngidh koeyma wakay thoemamipa. ²⁶ Ngi nanga koey kuthuka kedha moegina zagethoepa nanga, ngidh kay midh paru koeyma ngoenanu maypa nginu mura igililmay sakarpa? ²⁷ Nginu dhoemawakupa lak kedha; nagemiw thana setha bupaw poelawal, thana zageth aymayginga, doemawakul aymayginga thanamulpa, ngay ngithamulpa kedha muliz, thana ploewal adhapudhay rugalgal Solomon midh nanga, nuy adhapudhay kuykulnga.

²⁸ ‘Matha Awgadhaw zageth kedha, nuydh bupaw poelawal kapu ngadh poelaypa, setha thawpay thonaraw zapul. Kayib thana kapu ngoedhalmayl, bathaynga nanga thana kay asimoeyn a muypu noegidhan. Nuydh ngaru ngin rугan ubampa nginu kapu akasin midh paru kuthuka? ²⁹⁻³⁰ Koeyma ngoenanu maygi kedha, nginu aypa ngukipa. Inuraw mabaygaw pawa kedha, thana koeyma ngoenanumaypa sethabi zapa. Ngitha kedha maygi. Maythaw doegampa ngoenanu maygi, kuyk nginu Daparaw Thathi ngulayg kedha nginu gamupa za miyay matha ngoedhagidh. ³¹ Mamu ngidh ngoenanu manin

kuykulmay zageth, a mura nungu ubilmayl; a nuydh kay nginu ubilnga ayman mura, sena nungu kozan ngibepa.'

Ngithamun koey garsar mina za gimal dapara

³² 'Ngitha ngaw gamu puziw mabaygal, ngitha koey bibiril mabaygal lawnga, ngoedhe kedha moegina mamuy kubi. Akan maygi, kuyk ngithamun Thathiw ubilnga kedha nuydh ngithamulpa bangal manine mina zageth nungu Basalayanu muynu. ³³ Ngoenanu maygi ngithamun rugal itha apal. Ngidh mamu sakariya bokadhzapupa, nginu rugal. Kalanu ngidh sethabi gasamayzi bokadhzapul poeybamoeyn aygi zagi mabaygoepa. Kalanu ngithamun bokadhzoengu yanal itha apal lawnga. Thana matha ngoedhagidh gimal idimaygi zapul ngalaga nanga, puru mabaygoeinga, a matha kedha moegina uruyginga idimaypa. ³⁴ Ngalaga nanga nginu kapu ubil za, nginu ngoenakap ngaru sin mepa, a zagethal lak kedha thimedhalnga.

³⁵ 'Ngitha ngaru buth poethayzimayl mura thonara, ngithamun rugaw ubamoeypa zageth-oepa aymaypa, a ngithamun thungiyal ngaru siyamaypa. ³⁶⁻³⁷ Ngitha ngoedhe kedha nge, zagethaw mabaygal thanamun kuyku mabaygan nuy nanga ngapa kuniya, niyaypa yoelpay ayngu koey kubilu. Matha ngoedhagidh kedha nuy na ngapa nanga pasa mathaman, thana sobaginga pasa pudhan nubepa, kuyk thana danalgal nuyn ugan. Thanamun woenab kedha nuydh iman thana nubepa mina danal

poethaypu. Kalanu nuy nungu geth buth pathiz a thanamulpa muliz. Thana mura apa thayan ayngu purthay lagoenu a nuy ngoedhe thanamun zagethaw mabayg; nuydh thana aydu poeybiz.

³⁸ ‘Wa, thanamulpa matha ngoedhagidh kedha, nuy mi thonar mangiz nanga, dhadha kubil lawnga amadhan goeygipa, thana ngaru danalgal. ³⁹ Kedha yakanurayg, mi mabayg nanga nuy lagalayg, nuy ngaru koey poeypiyam mura thonara, puru mabaygoengu muya uthayle. Lagaw mabaygan wara thonara giyaw woengayinginga nanga, wa senawbi thonara za mangiz. ⁴⁰ A ngitha lak kedha ngaru mura thonara buth pathayzimayl, kuyk ngaw Mabaygaw Kaziw kuniya mangay aymidhe bangal ngidh midh thonara nanga wakay thamamayn gasamayinginga.’

Mina zagethaw mabayg a wati zagethaw mabayg

⁴¹ Kalanu Petheru mulaydhin, ‘Kuykulnga, in nginu adha min tiday, matha ngoeymulpa niyaykazipa, lawnga mura mabaygoepa?’

⁴² Nuy Kuykulnga kuniya, ‘Ngay ngabepa kedha muliz kedha, ngithamulngu ngaya nanga kapu akasi zagethaw mabaygal. Mina zagethaw mabayg nga? Nuy kedha ngoedhal mabayg. Nungu kuyku mabayg nanga nubepa kupay poeyban mura lagaw zapa danal poethaypa a aydel dhadhiya dhadh maypa mura mabaygoepa.’

Nuydh ngaru ayman balbayginga senawbi zageth. ⁴³ Kapu woenab nubepa zagethaw mabaygoepa kedha nungu kuyku mabaygan nanga iman nuyn, nuy matha zagethan mepa, kuyku mabaygaw yangukudu midh nanga.

⁴⁴ ‘Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, nuy kuyku mabaygan ngaru bangal gimaw kuyku manine senawbi zagethaw mabaygoepa. Kalanu bangal nuy mura sethabet lagaw zapul danal pathepu. ⁴⁵ A wara kedha, wati zagethaw mabayg nanga, nuy nubiya muynu kedha gasaman, “Ngaw kuyku mabayg koey sobalnga, nubepa ngapa kuniya tidaypa lawnga sobaginga.” Kalanu nungu kawrag kedha, nuy ngulayg palngin wara zagethaw mabaygal, garkazil a matha kedha yoepkazil, nuy koey aygudalnga a koey woenilayg a kasa matha umanga ulaypa. ⁴⁶ Lawnga na gegeyadh, sena nungu wati zagethaw mabaygaw kuyku mabayg ngaru bangal kuniya. Wara goeyginu, nuy dhadha mangiz, nubepa zagethaw mabaygoepa gumi. Nuy zagethaw mabayg senawbi goeygingu koerawayg, a awangu koerawayg. Senawbi wati zagethaw mabaygaw kuth kasa ipidhadh gegeyadh, koeyma mathaman, kalanu kawragi mabaygiya wanan.

⁴⁷ ‘Zagethaw mabayg nga ngulayg nungu kuyku mabaygaw ubilnga midh nanga ay-moeypa, kasa kay kedha nungu geth buth pathayginga a aymayginga, nuyn ngaru koeyma palngin, ⁴⁸ A zagethaw mabayg nga nanga koerawayg nungu kuyku mabaygaw ubi midh nanga. Nubepa gumi nuydh kuyku mabaygaw ubilnga

aymayginga, nuyn ngaru kasa moegina paln-
gin. Wa, zagethaw mabaygaw kupay yayanab.
Ngunu nanga kupay koezya nuydh ngaru nungu
kuyku mabaygaw ubilnga koeyma oengan, a
ngunu nanga kupay apal nuydh moegina oengan
nungu kuyku mabaygaw ubilnga.'

*Kerison zageth ngoedhe muydh yayapa nabi po
gubaw gizuya*

(Mathayu 10.34-36)

⁴⁹ Kalanu Yesu adha min tidadhin thana-
mulpa kedha, 'Ngay ngapa mulupa ngaw za-
geth ngoedhe muy siyaypa nubi apaw goewaya.
Matha ngoedhagidh nay yayamiz kedha thonar.

⁵⁰ Ngoena ngaru bangal paptayso maypa, na
wara papatays koe y mapunga, a ngaw ngoe-
nakap mapu ngaru koezya kurusipa bangal
kuyku nidhane. ⁵¹ Ngithamulpa sike kedha,
ngay na ngapa mulupa ina apal ngaru bangal
koewbuginga. Ngay ngithamulpa kedha, ngay
ngapa kedha zapa lawnga. Ngay na ngapa nanga
na ngaru dhadh poelamay, pawdh lawnga.

⁵² 'Koezi pawpa ngalpa imane dhadh poelamay
urapun buwaynu. Payb mabaygal nanga uka
modhabilnga wara doegamoenu a ukasar wara
doegamoenu. Thana ngaru kidhakidhan wati
igalgal. ⁵³ Thanamun dhadh poelamay kedha,
thathi a nungu garkaz kazi palay kidhakidhan
wati igalayg, a wara apu a nanu yoepkaz kazi lak
kedha palay kidhakidhan wati igalayg, a matha
kedha apu a nanu yoepkaz ira kidhakidhan wati
igalayg aymiz.'

Sethabi thonaral bangal midh paru

⁵⁴ Yesu kedha muliz mabaygoepa, ‘Ngitha nanga ziyal imiz kukingu ngapa ngitha balbayginga ngulayg asimoeyn kedha, “Ari kayke” a na kalanu pudhiz. ⁵⁵ A zey gub nanga gamu tariz, ngitha kedha mulemin, “A, komalnga kayke” a na kalanu aymiz. ⁵⁶ Ngitha kasa ngoelkay, ngitha iman a tidan boeradharaw thonaral a matha kedha ziyal a gubal, Awgadhaw thonaral ngitha matha tidayginga. ⁵⁷ Ngitha midh paru thonar tidayginga kedha, mina pawa midh?

⁵⁸ ‘Wara thonara mabaygan ngin thuran ko-toepa, yapa sakar maypa. Kapu za kedha, ngidh ngaru kulay wakay thayiz, yoepa balbayg poelaypa nubiya. Kapu za ngidh ya balbayg palan adhal nginungu dhoerdhimay mabaygiya mangayle. Kalanu nginu kuth koeyza, ngin bangal dhoerdhimay lagoenu aranu. ⁵⁹ Ngay ngibepa kedha muliz, ngibepa adhapadhaypa lawnga ngidh bangal kurusipa mura modhabiya manine, bokadhza senabi gegeyadhoepa.’

13

Mabaygal ngaya nanga garki thoeyayginga ngaru wati kuth gasamoene bangal

¹ Senabi thonara dhuray mabaygal Yesun ngulayg paladhin kedha, Pilatho nuydh mabaygal uma mathamoeydhin thana nanga oltanu parunu uruypa poeybaypa Awgadhoepa. Thana Galilayaw mabaygal. ² Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Ngithamun wakay thoemamay sike kedha thana sethabi mabaygal ngaru adhapudhay wati pawalgal mura wara

Galilayaw mabayg midh nanga, thana sikedh kedha zoenguz wati kuth gasamoeydhin.

³ ‘Lawnga! Ngay ngithamulpa lawnga. Ngitha lak kedha ngaru garkidh thoeyaypa ngithamun wati pawangu. Aymayinginga nanga ngitha ngaru bangal kedha ngoedhal kuth gasamoene.

⁴ Wara kedha ngitha ngulaygal wara lag na koey kuykuthalnga apaz kadaypa na mulupa pudhaydhin a eythin mabaygal uma mathamoeydhin say Silomoenu. Ngithamun wakay thoemamay sikedh kedha thana adhapudhay wati pawalgal mura wara Yoerusalemaw mabaygal midh nanga.

⁵ ‘Lawnga! Ngay ngithamulpa lawnga, ngitha lak kedha ngaru garkidh thoeyaypa ngithamun wati pawangu. Aymayinginga nanga ngitha ngaru bangal kedha ngoedhal kuth gasamoene.’

Koewsagi ay puy koewsa nel dhani

⁶ Kalanu Yesu thanamulpa adha min tiday yangukudu kedha umadhin, ‘Wara apaw lagaw mabayg nuydh dhaniw nagu uthudhin nungu goereypaw apaw lagoenu muynu. Nuy sepa ay-puypa aypa lumaypa kasa kay yan. ⁷ Kalanu nuy kedha mulaydhin nungu zagethaw mabaygoepa, “Sepa nagi nuy kasa wati puy, thoeri wathalnga ngay ngapa aypa lumaypa kasa kay yan! Ngidh nuyn mulupa pathar, kalanu nubi apaw lag lak moegina buthalnga mina nagupa.”

⁸ ‘Kasa kay kedha zagethaw mabayg nuyn yoewdhaydhin kedha, “Kuyku mabayg, ngidh nuyn gar wanar matha urapun wathoepa lak. Ngath nuyn moegina adhiya a narpa kuykuya,

lak puwa woeydhaypa moegina saya poelaypa.
 9 Kalanu ngoeba wara wath ugan imaypa. Nuy nanga koewsa puydhiz balbayginga, nuy nanga ayginga adhapa pathan.” ’

Yesu muwayzi yoepkaz balbay tidan sabadhoenu

10 Wara sabadhoenu nanga Yesu nuydh nungu ngurpay ayman moegina yoewthanu muynu.
 11 Urapun yoepkaz sina muynu na muwayzinga 18 wathalnga, minguz kedha wati mari nan gegeyadh marngu, na paypa yoewimoeyzinga. Koey zageth na balbayginga kaday thariz.

12 Yesu nan iman nanga nuydh nan gamupa thuran, a nabepa muliz, ‘Kake, ngi kedha thonara pa wayan a muwasin nginu kikiringu.’ 13 Kalanu nuydh geth nabiyaa gimal kabuthadhin. Senabi thonara na kaday thariz mina balbayginga, a koeyma thawmanin Awgadh.

14 Thanamun yoewthaw kuyku mabayg sey senabi thonara, nuydh gegeyadh gasamadhin kedha, Yesu nanga nan balbay tidadhin sabadhaw goeyginu. Nuy koeyma ya mulaydhin mabaygoepa kedha, ‘Ngitha ngapa mipa Yesulpa sabadhoenu. Ngalpa ngulaygal siks goeygil zagethaw goeygil. Sethabi goeygil matha ngoedhagidh ngithamulpa ngapa nubepa zagethoepa, sabadh lawnga.’

15 Yesu nuydh kuniya ya madhin nubepa kedha, ‘Ngitha yoewthaw zagethaw mabaygal, ngitha ngoelkay. Sabadhaw goeyginu nanga, mura ngitha ngulayg zagethaw uruy, donki lawnga kaw gud wayan adhapa a yoelpa

ngukiw lagoepa, ngukipa poeybaypa. ¹⁶ Uruy danal poethay, sabadhoenu ngithamulpa balbayginga a? Ina nabi yoepkaz midh, na Abraham buway mabayg, a Sathana nuydh nan 18 wathoepa kunamoedhin. Ngath ngaru nan gud wayan sabadhoenu, senabi wati zangu.'

¹⁷ Wa, thana nanga nungu wati igalgal karngemidhin nanga, thanamun azir koeyza a gegeyadh gasamoedhin, kasa kay kedha mura mabaygaw koey ika dhiw thana nanga imadhin sethabi adhapudhay zagethal.

Yesun adha min tiday yangukudu, mastadaw kapu midh nanga

(Mathayu 13.31-32; Mareko 4.30-32)

¹⁸ Yesun kasa ya kedha, 'Ngalpan pudhamay midh Awgadhaw Basalayoepa, a nanu ngoedha midh, a na midh paru? ¹⁹ Na ngoedhe mastadaw kapu midh nanga. Nagu uthuy mabayg nan uthun nungu apaw lagoenu. Kalanu na koesimiz a koeyza aymiz ngoedhe puy nge. Uruyl ngapa thamoenu nipa senabi puynu.'

²⁰ Yesu lak mulaydhin, 'Ngalpan pudhamay Awgadhaw Basalaya na mi ngoedhalnga. ²¹ Na ngoedhe kedha, yoepkazin moegina kadaypa mabal ay kusuman a urapun dhram kun. Kalanu nadh mura kidh thayadhin sepalbi ay, kurusipa na ay mura woeyamiz ayab, kedha zoenguz kedha nabiya kadaypa mabal ay muynu. Wa, kayib nanga mabaygal kasa moegina iman Awgadhaw zageth, na ngaru bangal koesimidhe.'

Moegi gudal pasagud midh

(Mathayu 7.13-14,21-23)

²² Yesu nungu maboenu woelmay nuydh ngurpay ngaru aymar mudhaw lagiya, kasa kay kedha nungu mab parul thoeyayinga mepa Yoerusalemapa. ²³ Nungu maboenu wara mabayg ngapa nubepa, kedha yapu poeybaydhin, ‘Kuyku mabayg, kasa moenari mabaygal sike kaludhamoeyne wati kuthoengu?’

Yesu kuniya mulaydhin mabaygoepa, ²⁴ ‘Koeyma nuthemipu bangal moegi gudal pasiya muya uthaypa. Ngay ngibepa kedha muliz, koey garsar bangal mabaygal nuthemipu muy yoewthaypa, kasa kay yan. ²⁵ Minguz kedha, senabi thonara Lagaw Thati bangal kaday tharedhe pasa thamudhane. Ngi nanga adhal siparuy ngidh bangal pasa yan mathampu. Ngidh bangal kedha muledhe, “Kuykulnga, ngidh gar pasa pudhar ngoeymulpa.” A nuy bangal ngithamulpa kedha kuniya mulemine, “Ngay ngithamulngu koerawayg, ngitha ngalagaw mabaygal?” ²⁶ Ngithamun kuniya yangukudu kedha, “Ngoey wara thonara ngibiya kalmel ay purthaypa a nguki wanempa. A wara ngidh ngurpay aymoeydhin ngoeymun mudhaw lagoenu.” ²⁷ Kasa nuy lagaw thati lak ngurwoeydhiz, “Ngay ngithamulngu koerawayg, ngitha adhapa ngawngu mura wati pawa mabaygal.”

²⁸ ‘Wa! Senabi thonara may kasa koeyza, a dhantal tikitik nudhemipu. Ngitha nanga imedhe Awgadhaw Basalayanu muynu Abrama, Isaka, a Yakubu a mura setha peropethal; kasa kay kedha ngitha bangal adhapa yawamoeypu.

²⁹ Senabi thonara bangal koey garsar mabaygal

ngapa po gubaw gizungu woewr, kuki, naygay, a zayangu. Thana mura garwoeydhamoeyne a apal nithamoene, koey ay bangal purthane Awgadhaw basalayoenu. ³⁰ Setha nanga ngaya wagel kayib, senabi thonara thana bangal kulay, a thana kayib ngaya kulay thana bangal wagel.'

*Yesun koerkak badh Yoerusalemoepa
(Mathayu 23.37-39)*

³¹ Senabi thonara dhuray Parasayalgal ngapa Yesulpa a mulemin nubepa kedha, 'Ngi kay koezi uzar wara doegampa, kuyku mabayg Erodh nuydh ngin mathamaypa maypa.'

³² Yesun kuniya yangukudu thanamulpa kedha, 'Ngitha kuniya ladhu senabi wati kuyku mabaygoepa nga nanga ukasar neylayg, a kedha ngulayg palane nuyn; ngay zagethaw mab ulaypa, mabaygan balbay tidepa, a wati maril adhapa mamayipa kayib a bathaynga; wara goeyginu ngath bangal zageth muwasine.'

³³ Kalanu nuydh thana moegina mulupa thoeyamoeydhin kedha, 'Wa, ngay kay ngaru uzaripa ngaw maboenu kayib a bathaynga, a wara koey na goeyga. Matha ngoedhagidh lawnga Awgadhaw peropeth kay adhal math-ampa. Nungu kuth ngaru Yoerusalemoenu muynu. ³⁴ A! Yoerusalema, Yoerusalema, ngitha mura thonara Awgadhaw peropethal uma math-amoeypu, a kulan dhanamoeypu Awgadhaw woeyayzi mabaygal ngithamulpa. Koeyma thonaralnga ngaw mina ubi ngath ngaga toey-dhamoeypa ngaw geth mura ngithamuniya, Yoerusalemaw mabaygiya, ngoedhe apu pawl

ngaga toeydhamoeypu nanu kazil boethanu muynu, kasa kay kedha ngitha ngithamun ubiginga ngawngu.

³⁵ ‘Nag! Ngithamun goegath kasa ngithamulpa wanan; a ngay ngithamulpa puridharalnga muliz kedha, Awgadhan kay ngitha wanedhe a ngithamulpa lak ngaw parupa imaypa lawnga kurusipa bangal kuthaw goeyga ngitha bangal kedha umamoeypu, “Koey woenabalnga, nga na balbayginga ngapa Awgadhaw kupaynu muynu.” ’

14

Yesu Nuydh kikiriw mabayg buth pathan Sabadh goeyginu

¹ Wara goeyginu sabadhaw goeyginu, Yesu miyaydhin wara Parasayalgaw kuyku mabaygoepa, aygudoepa. Mabaygal danal pathar nuyn, ² kuyk wara kikirilayg sey, nungu gamu bibiriginga.

³ Imaypa, Yesu kedha mulaydhin thanamulpa Parasayalgoepa a yoewthaw sabiw ngurpay mabaygoepa, ‘Ngalpan sabinu midh, matha ngoedhagidh kedha mabaygan dhoey nidhan sabathoenu lawnga midh?’ ⁴ Kasa kay kedha thana kuniya ya mulayginga. Kalanu nuydh kikiril mabayg madhin. Nuydh dhoeynidhadhin a wayadhin nuyn.

⁵ Kalanu nuy koey mabaygoepa buwayl thoeyadhin a kedha mulaydhin, ‘Ngithamun nanga garkaz kazi mulupa arkathiya pudhiz, lawnga ngithamun kow arkathiya pudhiz, ngitha

sobaginga kadaypa manin? Matha kedha goeyga sabadh ngitha ngulayg kadaypa manin a?’⁶ Thana kasa yagi asimoeydhin.

Matha ngoedhagidh ngi nginu geth apapudhiz koey ayngu lagoenu

⁷ Yesu nuydh iman kedha, mabaygan kasa thanamulngu mina niyaylagal mamayir; nuydh thanamulpa adha min tidar kedha,⁸ ‘Mabaygan nanga ngin thuran niyaypa yoelpay aygudoepa nanga, ngidh koey mabaygaw niyaylag mayginga. Kedha nanga wara mabayg ngapa ngibiya wagel koey mabayg ngibiya.⁹ Nuy lagaw thathi ngadh nanga ngin thuran a matha kedha koey mabayg, nuy ngaru ngibepa kedha muliz, “Sena mina niyay lag koey mabaygoepa mar.” Kalanu ngi koey aziralnga mulupa pagan.¹⁰ Mabaygan nanga ngin thuran niyaypa yoelpay aypa nanga, matha ngoedhagidh kedha ngi kasa matha thanuriz wati niyaylagoenu, kalanu nuy lagaw thathi kay ngibepa muliz, “Igalayg, aya mina lagoepa thami.” Senabi mina pawa mabaygaw parunu ayman, a ngin thawmanin.

¹¹ ‘Nga nanga nungungu kadaypa thamiz, nuy ngaru bangal koey aziralnga mulupa thayan, a mabayg nga nanga nungu geth apa pudhiz, bangal nuy gimal thawmanine.’¹² Nuy senawbi lagaw thathi ngadh na thuraydhin mabaygal aygudoepa, nuy wara Parasayalgaw kuyku mabayg. Kalanu Yesu nubepa buwayl thayadhin kedha, ‘Ngidh nanga koey ay ayman, maygi ngidh thuran matha nginu pasiw mabaygal, matha kedha nginu igalgal, nginu tukuypal, a

setha ngaya nanga kedha bokadhzapul mabaygal ngibiya amadhan. Ngidh na ayman, thana lak kedha ngin thuran kuniya modhabiya. ¹³ Kedha lawnga, ngidh nanga koey ay ayman, thuran ay-gig a zagig, muwayzinga a maboegig, a maygum.

¹⁴ ‘Kedha na ayman ngidh woenab ngibepa gasaman. Thana aygi zagi mabaygal ngin kuniya modhabiya mayginga, matha ngi thanamulpa mina pawa ayman. Mi thonara nanga Awgad-haw mabaygal lak kaday nithamoene umangu, ngidh bangal mina modhab gasamoene.’

Yesun adha min tidayzi ya koey ay aymoey midh nanga

(Mathayu 22.1-10)

¹⁵ Wara ayngu mabayg Yesuniya pasinu, nuydh nanga karngemidhin Yesu midh na umay, nuy kuniya mulaydhin kedha, ‘Koey woenabalnga bangal mabayg nga nanga aydu purathidhe, Aw-gadhaw koey ay aymoeynu, nungu Basalayoenu muynu.’

¹⁶ Yesun kuniya ya nuydh adha min tidadhin kedha, ‘Wara mabayg nuydh buwayl thoeyadhin koey aypa buth pathaypa. Nuydh mura mabaygal thurimoeydhin senabi buthathayzimoeypa. ¹⁷ Thonar nanga gasaman nuydh nungu zagethaw mabayg wayadhin thurayzi mabaygoepa ngapa garwoeydhamoeypa kedha, “Ayawal, mura zapul butha pathayzimayl.”

¹⁸ ‘Kasa kay kedha thana mura yaynanob butha mathamoeydhin. Wara mabayg kedha, “Ngath ngayapa kayn boeradharoepa barpudhan, ngay ngaru sepa imaypa. Ngidh gar ngoena

pa wayar.” ¹⁹ Wara mabayg kedha, “Ngath kayn barpudamoeyn 10 kawal, zagethaw uruyl, ngath ngaru thanamun zagethoepa nuthaypa. Ngidh gar ngoena pa wayar?” ²⁰ Wara mabayg kedha, “Ngath matha kayne geth dhoerdhimiz, ngayapa ngapa maboepa lawnga.”

²¹ ‘Nuy zagethaw mabayg ngapa kuniya tidiz nungu kuyku mabaygoepa, a ngulayg palan nuyn. Kalanu kuyku mabaygaw ngurum koeyza; nuy zagethaw mabaygoepa kedha muliz, “Kasa mabaygal ngapa thuri, ngi matha paypa mura goegathaw yabugudiya uzar. Mura koey yabugudiya a moegina yabugudiya uzar. Mabaygal ngaya aygigal, a roepayl gal, a maygumal, a matha kedha maboegigal; mura thana ngapa thuri ngaw koey ay aygudoepa.”

²² ‘Wa, nuydh ayman kasa kay buthal matha memayipa. Nuy kuyku mabaygoepa muliz kedha, “Kuyku mabayg, ngath ayman kasa kay buthal matha memayipa.” ²³ Nuy kuyku mabayg kuniya mulaydhin kedha, “Ngi lak uzar mura yabugudiya, matha kedha mura bupiya moegina yabugudiya uzar, a puridharalnga muli thana-mulpa ngapa maypa, kurusipa ngaw lag mura gudiya yoewdhiz. ²⁴ Wa, ngay ngithamulpa kedha muliz, mura setha kulay thurayzi mabaygal, thanamulpa mithal poethaypa lawnga, ngaw koey aygudoepa.” ’

Ngì nanga Yesun mabayg nginu igililnga ngaru wara thonara koey mapunga (Mathayu 10.37-38)

²⁵ Mabaygaw goersar mina koeyza Yesuniya kalmel puzimipa. Nuy thanamulpa adha min tidan kedha, ²⁶ ‘Mabayg nga nanga nungu ubi ngaybiya puzipa, nungu mam ngaru ngayapa, apu thathipa lawnga, nungu ipipa kazipa lawnga, a tukuypoepa babathoepa lawnga, a matha kedha nungu geth igililmaypa lawnga. Nungu mam ngayapa ngaru adhapudhay, lawnga nanga Nuy matha ngoedhagidh lawnga ngayapa niyay kazi tariz.

²⁷ ‘Ngi nanga mapu zagethoengu ubigasín, nginu geth sathawropa oengaypa ngay midh nanga, lawnga ngi koey zageth ngaw niyay kazi aymiz.

²⁸ Matha ngoedhagidh kedha ngidh kulay zapul zoeyzi noeydhemin, wigel kay ngidh zageth ayman. Matha kedha nginu ubi nanga ngidh kuykuthal lag moeydhan kadaypa, mamu bokadhza seysithaman kulay, a matha ngoedhagidh senabi lagoepa ngidh nanga mura muwasipa moeydhan.

²⁹ ‘Wara kedha, ngidh kuyk apal kabuthan a muwasinginga kuyk nginu bokadhza mura sagul palan, mura mabaygal nay iman thana ngin giwn manin kedha, ³⁰ “In nubi mabaygan kuykuthal lag moeydhaypa a muwasipa lawnga.”

³¹ ‘Wara lak kedha mopakuy nanga koewbupa mepa, nuy ngaru kulay zoeyzoeynoeydhiz a sakar pudhan kedha, nungu koewbu mabaygal matha ngoedhagidh a, wara kuyku koewbu mabaygiya? Nungu mabaygal sike matha ten tawsan a wara koewbu mopakuyu twenti tawsan. ³² Nuydh nanga iman kedha

nuy matha ngoedhagidh lawnga, nungu mabaygal moenarimayl, nuydh ngaru kulay mabaygal wayamoeyn, wara koewbu mopakuykupa yoewdhemin pawdhoepa.

³³ ‘A ngitha lak kedha, mabayg nga nanga mura nungu geth zapul kuniya wayayginga, nuy matha ngoedhagidh lawnga ngaw niyaykazipa.’

*Kapu igililnga matha kedha sol
(Mathayu 5.13; Mareko 9.50)*

³⁴ Yesu matha maw sipa thanamulpa kedha, ‘Thimedhoegi mabayg nuy ngoedhe wati sol midh nanga. Ngithamun igililmayl ngaru nubi apa goewanu dhadhal a ngithamun mina zageth matha kedha kapu sol midh, ay mith palan; ngitha nanga Awgadhaw mina ngurpay oengayginga nanga ngithamun wati igililmayl ngoedhe kedha wati sol midh nanga, nadh nanu mina mith guythuyan. Nan lak kuniya sol aymayginga, na kasa wati za aymiz.

³⁵ ‘Na matha ngoedhagidh lawnga nginu apaw lagaw boeradharoepa ukamaypa, a matha kedha na matha ngoedhagidh lawnga puwa woeydhan. Kedha wati adhabadh ngaru kasa adha thayan. Wa, ngitha ngaru koey poeypiyam bangal. Ngitha nanga kawralgal, kurusipoegemiw.’

15

*Yesu Kerison adha min tiday ya guythuyayzi mamuy midh nanga
(Mathayu 18.12-14)*

¹ Wara thonara koey garsar bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a adhapa imayzi

mabaygal thana ngapa Yesulpa kurusipoegaypa.
² Thana Parasaygal a yoewthaw sabiw ngurpay mabaygal nanga imadhin thana moegithap ya umadhin kedha, ‘In nubi mabayg nuydh midh paru ayawal maypa kedha ngoedhal adhapa imayzi mabaygal, a thanamuniya lak woergiya kalmel thanuriz a aydu purathiz?’

³ Yesulpa kakal kedha thana midh nanga umamoeyr, nuydh thanamulpa buwayl thayadhin a kedha adha min tiday yangukudu mulaydhin, ⁴ ‘Urapun mabayg ngithamulngu andred mamuylayg nanga a urapun thanamulngu kasa guythuyan sew bupanu, nuydh ngaru miza aymoene? Nuydh ngaru wanamoeyn sethabinaynti nayn balbaygi mamuy, thana kasa bupal purthamoeyr. Nuy uzariz a luman guythuyayzi mamuy. ⁵ Kurusipa nuydh iman a nungu ika koezya. Nuydh nungu thabaynu wanan, ⁶ a kuniya lagoepa manin senabi guythuyayzi mamuy. Nuydh mura thurimoeyn nungu igalgal a pasiw mabaygal a thanamulpa kedha muliz, “Ngalpa kalmel ika dhiw gasampa kedha, ngath ngaw guythuyayzi mamuy luman, a ngath iman. Ngalpa kalmel ay ayimpa.” ’

⁷ Kalanu Yesu lak mulaydhin thanamulpa, ‘Kedha kay urapun wati pawa mabayg nanga mina garki thayan nungu kulay igililmayngu, ina za koey ikalnga dhiwalnga thanamulpa sey daparoenu gimal. Wara nayntinayn mabaygal thana sike balbayginga goeygi matha toedipu; kasa kay kedha Awgadh nuydh kedha koey ika gasamoeyginga nuydh midh na gasamadhin senabi garki thoeayzi mabaygoepa.’

Yesu Kerison adha min tiday ya guythuyayzi kula bokadhza midh nanga

⁸ Kalanu Yesu nuydh lak thonara tidamoeyr kedha, ‘Wara yoepkaz nabiya ten koethil silba bokadhzapul. Nadh urapun guythuyan, sew kaliya nadh luman. Nadh thunge gamu woeydhan a mathay tadin lagiya a nadh ngaru luman kurusipa nadh iman. ⁹ Kalanu nadh amadhan mabaygal thurimoeydhin a igalgal. Na thanamulpa kedha muliz, “Ika gasamaw ngaybiya kalmel, ngath ngoezu guythuyayzi bokadhza luman a ngath iman.” Wa, na matha kedha ngoedhalnga muliz, “Ngay ngithamulpa kedha, ngalpa kalmel ay ayimpa a sagul.” ’

¹⁰ Wa, Yesun yangukudu thanamulpa kedha, ‘Ina ngoedhe kedha ngoedhalnga, Awgadhaw angelal midh, ika koeyza urapun wati pawa mabayg garthi thayan nungu wati pawangu, Awgadhoepa.’

Yesu Kerison adha min tiday ya Nungu, thathiw guythuyayzi kazi midh nanga

¹¹ Kalanu Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Wara mabayg nanga nubiya ukasar kuyk kazi. ¹² Wara goeyginu nuy kuthay kazi kedha mulaydhin nungu thathipa, “Thatthi, kedha thonar ngidh ngayapa mar, setha mi rugal nanga ngaw ya tharayzimayl mura ngaw kupay.” Wa, kalanu nuy thatthi dhadhiya dhadh mamayidhin thanamun boeradhar a rugal nungu ukasar kuyk kazipa.

¹³ ‘Kasa moenari goeygil kalanu nuy kuthay kazin nungu kupay boeradhar a rugal yoewd-haydhin bokadhzapupa. Kalanu nuydh nungu lag geth wanaydhin, nubiya karmel mura sethabin bokadhzapul. Nuy koey sigal lagoepa miyaydhin a senawbi lagoenu nanga nuydh kasa sagul paladhin mura nungu bokadhzapul mura nungu kasa ubi midh nanga.

¹⁴ ‘Kurusipa nuydh mura nungu bokadhzapul sagul palimoeydhin nanga koey aygi wath mangaydhin a nuy kazi koey aygi zagi mabayg aymoedhin. ¹⁵ Nuy uzaraydhin senabi goegathaw mabaygoepa, zagethaya lumaydhin, a nuydh nuyn aymoedhin nungu burumpa danal poethaypa. ¹⁶ Nungu gamu ayginga, amadhan nungu burumaw ayngu purthay, bupaw puy koewsal, a mabaygan nuyn aydu poeybayginga.

¹⁷ ‘Kurusipa nuydh kuniya wakay thoemamay gasaman kedha, “Ngaw Thathiw Ayza mina koey garsar, a mura nungu zagethaw mabaygal, ngay mipa ngapa koepa, ina ngath koey maytha aygi gasampa?” ¹⁸ Ina gegeyadh, matha ngoedhagidh kedha ngay lak kaday tharepa a uzaripa Ngaw Thathipa, a bangal muledhe nubepa, “Bab ina ngaw gegeyadh ngath aymoedhin Awgadh a matha kedha ngin. ¹⁹ Ngay bangal matha ngoedhagidh lawnga mabaygal ngoena bangal ngibepa kazi ayman. Ngay bangal koey apal nginu ya lumayzi zagethaw mabayg midh nanga.”

²⁰ ‘Wa, nuy kaday tharaydhin a kuniya uzaraydhin nungu thathipa,

‘Nuy matha koey sigal lagoengu woelmay ngapa, nungu thathi nuyn iman. Nungu thathiw

ika dhiw mina koezya, a koerkak badh; nungu tari, kazipa a geth thayan, a gud thapaman nuyn. ²¹ Nuy kazi kedha mulaydhin, “Thathi, ngath koeyma gegeyadh madhin Awgadh a matha kedha ngin. Matha ngoedhagidh lawnga mabaygan bangal ngoena ngibepa kazi ayman.”

²² ‘Lawnga thathin nuydh nuyn maman manin, a gamupa gasaman, mura zagethaw mabaygal thuriz a muliz thanamulpa, “Ayawal tharay, setha mina rugal ngapa mamayi, ubamaw in, a koethil za kay oengaw dhimuriya, a azaz san kay ngaranu angimoeriw. ²³ Ladhu, seyzi ngalpan buzarl kazi kaw ngapa mariw a mathamaw kay, ngalpan kay koe y aygud a sagul kayke. ²⁴ In ngaw kazi ngoedhe maygum nge, nuydh lak nungu purkaw buya gasaman, nuyn guythuyaydhin, a ngalpa lak nuyn iman.” Wa, thana koe y ay aymoedhin.

²⁵ ‘Senabi thonara nuy kuykuy kazi adhal zagethaw boeradharenu. Nuy nanga kuniya tidaydhin, amadhan na lagoepa aymoeydhin, nuydh na karngemin a soegul. ²⁶ Imaypa, nuydh wara zagethaw mabayg thuran, a yapu poeybiz, “Sena miyay ayimpa.”

²⁷ ‘Nuy zagethaw mabayg nubepa kedha muliz, “Nginu tukuyap ngapa kuniya tidema lagoepa, a nginu thathin mathamoenu koe y buzarl kazi kaw. Thathiw ika koezya dhiw kedha, nuy balbayginga kuniya mangiz.” ²⁸ Nungu kuykuygaw thabukir koezya, nuy muy uthayginga loegiya. Kalanu nungu thathi ngapa adhapadhan, a nubepa yoewdhaydhin ngapa muya yoewthaypa.

29 ‘Nuy kuykuyg ubigig. Nuy kedha mulaydhin thathipa, “Bab, ngi ngulayg kedha, ngay ngoedhe zagethaw mabayg koeyma wathalnga ngibepa zagethan merngu. Ngath wara nginu ya pathid-hayginga. Ngidh ngayapa za miyay manin, mina lawnga moegina uruy, nani, ngayapa mayginga, ngayapa ngaw igalgoepa aypa aymoeypa. 30 Kasa kay kedha in nubi kazi nginu, nuydh mura sagul paladhin nginu zapul, wati yoepkazipa, a nuy na lagoenu kuniya mangiz ngidh buzalar kazi kaw mathaman nubepa.”

31 ‘Nuy thathi nungu kuykuy kazipa kuniya mulaydhin, “Ngaw kazi, ngi mura thonara in ngaybiya, ngoeba ngoedhe urapun nge, mura ngaw zapul nginu zapul. 32 Nginu tukuypaw doegam nanga, koey soegalulnga koey dhiwalnga, kedha zoenguz kedha, nuy kuthayg ngoedhe maygum nge nuy lak purkaw zuru kuniya gasaman; a nuy thadhumay asidhin, a ngalpa lak nuyn imangu.” ’

16

Ukasar paru bokadhzoengu danal poethay mabayg

1 Kalanu Yesu nuydh za thonar tidan nungu niyay kazipa kedha, ‘Wara koey aydeg zapulayg, mabaygal nuyn yadu palgadhin kedha, nungu bokadhzoengu danal poethay mabayg nuy wati mabayg, nuydh kasa nungu kuyku mabaygaw bokadhzapul sagul palepu. 2 Kuyku mabayg nuyn thuran a nubepa kedha mulaydhin, “E! Ngi midh merngu nginu zagethan? Ngath wara

yaday kerngemipu nginu may. Ngidh ngaru ngoena ngulayg palaypa kedha, nginu mura bokadhzoengu zageth midh nanga, mura ngaw zapul. Ngi bangal lawnga ngaw bokadhzoengu mabayg, ngibepa ngath muwasin poeybane.”

³ ‘Nuy bokadhzoengu mabayg muliz kedha nubiya muynu, “Ngaw kuyku mabaygan bangal ngoena adhapa wayane kupayngu. Ngath bangal mi zageth gasamoene aypa zapa; ngay matha ngoedhagidh lawnga dharbaw zageth-oepa, a ngayapa koey aziralnga ngay bokadhzoepa yoewdhepu mabaygoepa. ⁴ Wa, ngath igalayg bangal koesimoeyne koezya, lak bangal thana ngoena muya thoyaypu thanamun niyay lagiya, ngay bangal zagethoegig nanga.”

⁵ ‘Kalanu nuydh thuremoeydhin mabaygal ngaya nanga nungu kuyku mabaygoengu umamayl aymoeydhin. Nuy thanamulpa yaynanob mulaydhin kedha, nuydh thanamun umamaypa mulupa thoyaypa. Nuy kulay mabaygoepa kedha, “Nginu umamayl midh?” ⁶ Nuy kuniya, “100 moegina dramal idilmayl.” Nuy bokadhzoengu mabayg kedha mulaydhin, “Ngoeba mulupa thayan matha 50.” ⁷ Nuy yapupoeybaydhin wara mabaygoepa kedha, “Nginu umamayl midh?” Nuy kuniya, “1,000 baykal kunalmayl.” Nuy bokadhzoengu mabayg kedha mulaydhin, “Ina nginu umanga poelayzinga, ngoeba mulupa thayan matha 800.” ⁸ Nuy aydeg zapulayg moegina thawmadhin nungu wati zagethaw mabayg, kuyk nuydh koeyma wardhan nungu gegeyadh, a igalayg koesimadhin nubepa. Nubi apaw goewaw mabaygal

setha ngaya nanga yoewthaw kal thoeyayzi-mayl, thana mina koey ngulaygal thanamun matha ngoedhagidh ngalagaz. Matha Awgadhaw mabaygal koerawaygal.’

⁹ ‘Matha ngoedhagidh kedha ngidh nubi apaw goewaw mina zapul balbayginga maypa, a ngibepa igalayg koesimoeypa kay nginu ingaru niyaylagoenu. ¹⁰ Ngadh nanga moegina zageth balbayginga angan nanga, wa kakal kedha senabi mabayg balbayginga angane koey zageth; a ngadh nanga za puru ayman nanga moegina zagethoenu, na gegeyadh, nuydh bangal koey zageth lak kedha gegeyadh oengane.

¹¹ ‘Matha kedha nginu pawa na gegeyadh nanga, nginu igililmay zapa ina apal danal poethaypa, ngidh bangal daparaw zapul midh danal pathepu. Zoeyzi noeydhay mabaygan koey zageth ngibepa senabi zageth poeyban. ¹² Wara mabaygaw za nanga ngidh gegeyadh danal poethaypu nanga, mabaygal mura ubigigal nginungu zangu poeybayle nginu geth za, ngi waza wati danal poethay mabayg.

¹³ ‘Mabaygan koey zageth ukasar kuykupa zagethan meparu. Wara kuyk Awgadh a wara kuyk bokadhza. Wara nuydh maman manin urapun, a wara kuykupa nuy mamagig. Nuydh matha urapun kuyku mabaygaw ubilnga ayman, a wara kuyku mabayg nuydh adhapa iman. Nginu ngoenakap nginu bokadhzapunu mepa, ngidh Awgadhaw ubilmayl aymoeyginga.’

Ngitha ngithamun balbayginga memayipa

wara mabaygaw noegaypa

(Mathayu 11.12-13; Mathayu 5.31-32; Mareko 10.11-12)

¹⁴ Thana Parasayalgal matha memayipu si. Nungu senabi ngurpay nanga nuydh ayimpu, thana nuyn mulupa thoeyaypu, minguz kedha, thana koey bokadhzoengu ubilgal.

¹⁵ Nuy Yesu thanamulpa kedha mulaydhin, ‘Ngitha ngithamun balbayginga memayipa wara mabaygaw noegaypa, matha Awgadh ngithamun ngoenakapoengu ngulayg. Ngitha nanga kasa mamuy goengaw oengimipa nanga, na mabaygaw noegaypa balbayginga sike, na abere wati za Awgadhaw imaypa.’

¹⁶ Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Ngoenanu manin Awgadhaw kulba yabugud mabaygoepa; matha kedha sabil Minar Poelayzimayl a kulba peropethaw yaday kurusipa Yoewane Papthayson thonara. Sizi pawpa kapu yangu wakay yadu poelgaypu mabaygoepa; kasa kay kedha ngitha koerngayl kawra thoeyayinga. Ngitha midh paru imayginga kedha, mabaygal kayib koeyma nuthemipa gasamaypa senabi mina niyay lag? ¹⁷ Kasa kay kedha sabi bangal yakanurayg. Na ngoedhe moegina zageth kedha dapar kasa zaginga bangal aymoene a matha kedha ina gugu ubidh thoeyayinga mura muwasin, kasa kay kedha Awgadhaw sabi na ngaru koey ridhanga kaday sipa, moegina za nanungu wara guythuyayinga. ¹⁸ Matha kedha mina garwoeydhamay pawa midh nanga. Mabaygan ipi kuniya wayan, kalanu wara yoepkaz yoelpan; na ngoedhe kedha nge, nuydh puru

ayman wati pawa; a mabayg nga nanga garwoeydhamiz wara mabaygaw kuniya woeyayzi yoepkaziya, nuydh lak puru ayman.’

Ukasar mabaygaw kuth, wara koey aydeg zapulayg a wara aygig zagig, nel Lazaroes

¹⁹ Wa, Yesu thanamulpa adhamintidadhin kedha, ‘Wara mabayg koey aydeg zapulayg. Nuy matha kapu minaral rukan guraypu, a nuy niparuy mura mina ngoedhal zapunu, koey aygudoelayg. ²⁰ Wa, nuy wara mabayg nel Lazaroes, mina aygig zagig, nungu gamuya mura badhal. Nungu mabaygal nuyn mura goeyginu oengaypu, adhal pangu pasagudanu wanaypu, senabi koey aydeg zapulgaw mabaygaw lagoenu. ²¹ Nuy ubin mepa wati aypa aygudoepa senabi mabaygaw lagoengu, a matha kedha nungu badhal buth pathayinginga, kasa kobegadh umayl ngapa nungu badhiya neythay tadimoeypa.

²² ‘Kurusipa nuy aygig zagig um miyaydhin, angelan nuyn madhin kadaypa, Abramaniya amadhan nithadhin, koey ikalnga dapara gimal. Kalanu nuy aydeg zapulayg umanga a moerama thoeyadhin, ²³ a nuy muynu genoenu. Nuydh mina koey gegeyadh kikir gasampa. Nuydh na gima nagaydhin, Abraman koey sigapa imadhin, a nubiya amadhan Lazaroes.

²⁴ ‘Wa, nuy wal miyaydhin, “Thathi Abrama, ngidh ngayapa koerkak badh gasampa, ngidh Lazaroesan ngayapa wayar. Kapu za kedha nuydh nungu dhimur ngukinu thardhar woeray, ngaw neypa gabu poelaypa. Ngath gar koey kikir gasampa, ngay in genoenu thoeyaypa.”

²⁵ ‘Abrama nubepa kuniya kedha muliz, “Ngi wakay thayiz, ngaw kazi, nginu igililmaynu ngin matha mina zapun guraypu, a Lazaroes nungu mura zapul wati zapul. Wa, kedha thonara nuydh mina koey ika ina gasampa, a ngidh kay gegeyadh gasampa. ²⁶ A wara kedha, mina koey moeram ngoebaniya dhadhal, mabaygaw ubi nanga koezi ngibepa gasamoeypa, lawnga koey zageth; a seyzi na nginungu ngapa ngoeymulpa, lak koey zageth.”

²⁷ ‘Kalanu nuy nga nanga kulay aydeg zapulayg apa pudhiz Abramalpa, “Ngaw Thati, wara kedha ngidh gar Lazaroesan ngaw buwaypa wayar. ²⁸ Ngaw payb tukuypal sey, nuyn wayar a nuydh ngulayg palemoeyr thana. Thana bangal koey poeypiyam kedha wati lagoonu mangayle, a kedha koey kikiringu gasamoeyle.”

²⁹ ‘Abrama nubepa kedha mulaydhin kuniya, “Minar Poelayzimayl thusil sey nginu tukuy-poepa ngurpaypa, thana ngaru Moselpa a matha kedha kulba peropethoepa kurusipoegaypa.”

³⁰ ‘Nuy kuniya mulaydhin kedha, “Lawnga, Ngaw Thati, thana koerngayginga, kasa kay kedha mabayg na kaday tariz umangu uzariz thanamulpa, ngulayg palimoeyn, wa thana karngemin, a garthil thayamin thanamun wati pawangu.” ³¹ Abrama nubepa kuniya kedha mulaydhin, “Thanamulpa nanga Mosen thusipa koerngaypa lawnga, a matha kedha peropethaw Minar Poelayzimayl, thanamun ngoelkay yoepathaman koeyza kedha, mabayg na kuniya tidiz umangu thanamulpa, thana lak ngoelkay yoepathaman.” ’

17

*Mabaygaw pawa midh, gegeyadh ayman
lawnga midh, mina yoepathaman a kapu akasin
(Mathayu 18.6-7,21-22; Mareko 9.42)*

¹ Kalanu Yesu nuydh muynu ngurpan nungu niyay kazil kedha, ‘Mabaygiya nuthayl zapul ngaru dhadha mangemipu, mabaygal adhapa ruwamoeypa, kasa kay kedha nuy nga nanga yabugud, kedha ngoedhal wati zapa, nuydh bangal koey gegeyadh gasamoene. ² Nagemiw moegina kaz koeygarsar, a matha kedha mabaygal ngaya nanga koey ngulaygal lawnga; thana adhapa yoelpayg sethabi wati yabugudoepa. Koey gegeyadh bangal thanamun yoelpayzi mabaygoepa, nubepa matha ngoedhagidh kedha nubiya koey kula katanu thayan a malunu dudupan.

³ ‘Ngitha ngaru danal poethaypa ngithamun mab.

‘Nginu tukuyap na wati pawa, ngidh nuyn gar ngalkan; nuydh nanga senabi wati pawa wanan, a garthil thayan, wa, balbayginga, ngidh ngaru gud wayan nuyn ⁴ Nuydh nanga lak ayman, a kalanu lak garthil thayan, wa ngidh nubepa lak guythuyan nginu ngoenakapoengu. Seben thonarlnga urapun goeyginu nanga nuydh ayman a mura thonara nuy ngapa ngibepa a kedha muliz, “Ngay garthi thayiz nubi wati pawangu.” Wa, ngidh ngaru guythuyan nungu wati pawa seben thonarlnga.’

⁵ Kalanu thana niyay kazil kedha mulaydhin, ‘Kuykulnga, ngidh bangal koesimoene ngoeymun mina yoepathaman.’

6 Yesu kuniya mulaiydhin thanamulpa kedha, ‘Nginu na mina yoepathaman mina za nanga kasa midh moegina, ngoedhe bupaw moegina kapu midh nanga, wa, ngi ngulayg koey puypa muliz, “Puy, ngi boeradharoengu ad-hapa soeyzi malupa.” A nuydh puyn ayman nginu ubilnga.’ 7 Kalanu Yesu lak ngurpay aymoedhin thanamulpa kedha, ‘Ngithamulngu nanga wara mabayg zagethaw maobaygoelayg, ngithamulpa matha ngoedhagidh nuydh mi zageth ayman? Mamu nungu apaw poepathay zageth, lawnga mamuy danal poethay, kuniya na lagoepa tidiz nanga, kedha lawnga kedha nginu zagethaw mabayg kulay thayan aypa. 8 Na pawa kedha, kuyku mabayg muliz nungu zagethaw mabaygoepa kedha, “Ayde ngayapa buth pathamay, a ngi nginu geth buth pathi, a ngaw ayde ngukil kay yawaymidha. Sew kalanu kay ngidh nginu aygud gasamar a nguki.” 9 Sena nungu zagethaw mabaygaw zageth, nuydh kedha aymoeypa, nuy zagethaw kuyk eso poeybayginga.

10 ‘Wa, ngitha lak kedha Awgadhaw zagethaw mabaygal, ngitha nanga zageth ayman mura nungu ubilnga nungu yangukuduya; wa, ngi ngibiya muynu kedha, “In ngay kasa nungu zagethaw mabayg, ayman nungu ubilnga; mura zagethaw mabaygaw pawa midh nanga.” ’

Ten wati goengawl kikirilgal balbay tidamoeyn

11 Yesun mab matha ulaypu Yoerusalemoepa, nungu yabugud dhadhiya pudhaydhin ukasar koey goegath, Galilaya boedha doegamoenu a

Samariya getha doegamoenu. ¹² Nuy na ngapa mudhaw lagoepa woelmay, nubepa ngapa ten wati goengaw kikirilgal. Thana koey sigaz ¹³ wal tiduman kedha, ‘Yesu! Kuykulnga! Ngidh gar koerkak badh gasamar ngoeymulpa.’

¹⁴ Yesu nuydh imiz, a thanamulpa kedha muliz, ‘Ngithamun misnarepa ladhu, thana kay ngitha zoeyzi noeydhemipa.’ Wa, thana ladhudhin, thanamun maboenu thanamun gamunu badhal pupumoeydhin, mura balbayginga.

¹⁵ Matha urapun mabayg thanamulngu Yesulpa kuniya tidaydhin, nuydh nanga imadhin kedha nuy balbayginga nungu kikiringu; a nuy gima gudiya thawmadhin Awgadh. ¹⁶ Nuy nanga Yesuniya mangaydhin, nuy apa pudhaydhin boeradharoepa Yesun siyara apal, a koeyma eso poeybaydhin. Senabi mabayg nuy Yoewdhayaw mabayg lawnga, nuy Samariyalayg.

¹⁷ Yesu nuyn mabayg thawmadhin kedha, ‘Setha wara nayn mabaygal ngalaga, setha mura ten balbayg asimoeynu a? ¹⁸ Ina imaw, dhuray ngapa kuniya tidayginga eso poeybaypa Awgadhoepa, a thawmaypa. Matha in urapun ngapa wara goegathaw mabayg koeyma eso poeybema.’ ¹⁹ Yesu nubepa kedha mulaydhin, ‘Wa, ngi kaday tari a uzar, ngin mura buth pathan kuyk nginu mina yoepathaman.’

Awgadhaw Kupay bangal midh paru, a Nungu Basalaya

(Mathayu 24.23-28,37-41)

²⁰ Wara thonara thana Parasayalgal Yesulpa yapu poeybemidhin kedha, ‘Awgadhaw Basalaya

a nungu kupay midh thonara bangal imane? Nungu Yesun kuniya ya kedha, ‘Awgadhaw Basalaya mabaygan purkan imayinga,²¹ A mabaygoepa kedha mulaypa lawnga, “E! Imaw, kupay lag Awgadhaw, ina.” Lawnga wara sena, “E! Sepa nagemiw, Awgadhaw kupay lag.” Na kedha zoenguz kedha, Awgadhaw niyay lag in kayib ngithamuniya dhadhal.’²² Kalanu nuy buwayl thayadhin nungu niyay kazipa kedha, ‘Nan bangal thonar gasamoene kedha, Mabaygaw Kazi lak ngithamuniya mayginga, a ngithamun koey ubi senabi thonarpa gasamoeypa ngithamulpa purkaw gasamoeypa Mabaygaw Kazipa, kasa kay imayinga.’²³ Mabaygoepa kurusipoegayg kedha, “Mabaygaw Kazi sey.” Lawnga wara mabayg kedha, “In nuy.” Lawnga gurguy zoelmayg mabaygiya oesig.²⁴ Mabaygaw Kaziw kuniya mangay thonara nanga gasamoene, ngoedhe poenipoeniw buyadh bangal zilamidhe dapara gimal wara gizungu wara gizupa.

²⁵ ‘Wagel kay bangal thabi zapul aymoeyne, kulay nuydh koeyma gegeyadh gasamoene, a nubi maykuyku mabaygan nuyn adhapa imane.

²⁶ Wagel bangal nungu ngapa kuniya mangay, matha kedha Nowan thonar midh nanga,*

²⁷ mabaygan ay saran poegaypu, garkazil ipin poeybepu, a yoepkazil alaypa mamayipu, kurusipa senabi goeyginu Nowa uzaraydhin nungu koey butoepa muypa. Kalanu woer wayaydhin nubi apa goewaya a mura thoerpumaydhin,

* **17:26** Nowan zageth: wara Zenesis 6.5-8 geth tidi.

mura zapul uma mathamoeydhin.

²⁸ ‘Wa, Mabaygaw Kaziw kuniya mangay kedha kuniya, gumi za mabaygal kulay ko-erawaygal. Matha kedha Lothan thonar midh nanga, mabaygan ay saran poegaypu zapul sakariya idimpu, nagul uthumoeypu, a lagal moeydhamoeypu. ²⁹ Senabi goeyga, Lothan mabaygal koerngaylmayl, thana ladhudhin Sodomoengu. Kalanu koey muy a salpa ngapa daparoengu mulupa, mura mathamoeydhin Sodomaw mabaygal. ³⁰ Kedha ngoedhalnga Mabaygaw Kazi bangal yakamidhe senabi goeyginu.

³¹ ‘Senabi thonara mabayg nanga lagaw thodhanu gimal thanuriz gabupa, na matha ngoedhagidh lawnga nubepa mulupa maypa zapa gasamoeypa; matha kedha ngoedhalnga, mabayg nga zagethaw lagoenu adhal, koey zageth kuniya tidiz lagoepa. Matha ngoedhagidh ngi ngaru sobaginga. ³² Ngoenanu manin Lothan ipiw Kuth.† ³³ Mabaygan nanga nuydh nungu igililnga kaludhan, lawnga na gegeyadh nuydh guythuyan, a nga nanga sagul palan nungu igililnga mabaygoepa, wa nuydh bangal gasaman nungu igililnga.

³⁴ ‘Senabi kubilu bangal mabaygaw kuth yayanob, ukasar mabayg nanga urapun uthuy lagoenu muynu; wara mabayg palamulngu balbayginga adhapa yoelpan a wara kasa wanan. ³⁵ Zagethaw lagoenu lak kedha; ukasar yoepkaziw kunaw aymay zageth kalmel, palamulngu

† **17:32** Lothan ipiw ya gidha, wara Zenesis 19.26 geth tidi.

wara balbayginga adhapa yoelpa Mabaygaw Kazipa a wara na kuniya wanan.†

³⁷ Kalanu nungu niyay kazil nubepa kedha yapupoeybaydhin, ‘Kuykulnga, sethabi zapul bangal ngalaga?’

Nuy kuniya kedha mulaydhin thanamulpa, ‘Senabi thonara bangal kakal, ngoedhe uruyn nurimpa gibidhoepa.’

18

Yoepkaz mayk nga nanga koeyma yoewdhapu zoeyzi noeydhay mabaygoepa

¹ Kalanu Yesu adhamintidadhin nungu niyay kazipa thanamulpa ngurpaypa kedha, thana ngaru thoeythu pagemipu mura thonara gamu kawbasinginga. ² Nuy kedha, ‘Wara goegathoenu zoeyzinoeydhay mabayg niparuy. Nuy apasigig Awgadhoepa, Awgadhoengu akagig a nungu mabaygoepa koerkak badhoenginga. ³ Senabi goegathoenu meparu urapun yoepkaz mayk, na mura thonara ngapa nubepa, nanu mapunga nadh oengaypu nubepa nabepa ibupuydhaypa. Na mura thonara kedha umepu, “Ngoezu wati igalayg mura thonara ngoezu doegam gegeyadh madhin.”

⁴ ‘Kasa thonarpa nanga nuy ubig asidhin nanungu ibupuydhayle, kurusipa nuy muynu

† **17:35** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha: 36 Ukasar mabayg nanga kalmel zagethan memampa apaw lagoenu, thana ngaw garwoeydhamayzi angelal sepa nanga palamulpa, thana ngulayg wara mabayg oengane a wara mabayg kasa wanan.

kedha muliz, “Nag! In nubi yoepkaz mura thonara ngapa ngayapa. Ngay Awgadhoegi mabayg a matha kedha ngay mabaygoepa naginginga, ⁵ kasa kay kedha, nubi yoepkaz mayk mura thonara ngapa ulaypu ngayapa; ngath nanga nan ibupuydhayginga ngath bangal ngoenapudhay gasamayginga. Ngath ngaru nanu doegam balbayg palan, ngawngu gamungu kawbasile.” ’

⁶ Kalanu Kuykulnga kedha mulaydhin thanamulpa niyay kazipa, ‘Ngoenanu manin nungu wati zoeyzi noeydhay mabaygaw yangukudupa. Kurusipa nuydh ibupuydhay ayman. ⁷ A Awgadhd midh, nuydh ngaru balbayginga ayman nungu Adhapa Thamayzi Mabaygoepa, setha ngaya nanga nubepa yoewdhempu goeyginu a kubilnu. Nubepa thanamulpa adhapa imaypa lawnga. ⁸ Nuy mina nagepa kedha, kedha mabaygaw doegam ngaru balbay tidan. Kasa kay kedha Mabaygaw Kazi bangal ngapa wara goeyginu midh, nuydh iman kapu akasiw mabaygal itha apal a?’

Yesu nuydh thonar tidadhin Parasayalayg a bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg, palamun igililnga sakar pudhadhin

⁹ Dhuray mabaygal senabi lagoenu thanamun noegaypa thana balbayginga. Thana ngulayg wara mabaygiya mulupa noegaypa. Yesu nuydh thanamun igililmayl thonar tidadhin kedha, ¹⁰ ‘Wara goeyginu, ukasar mabayg uzarmoedhin

ngapa yaynanab koey yoewthoepa thoeythu poe-gaypa, wara Parasayalayg a wara bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg.

¹¹ ‘Nuy Parasayoelayg kadayn thoeythu poe-gay, a nuy kasa nungungu yakamay Awgad-hoepa kedha, “Awgadh ngay ngibepa eso poey-biz kedha, ngay kedha lawnga wara mabay-gal midh nanga; ngay sagul poelay mabayg lawnga, mabayg gegeyadh mayginga, a ngath wara mabaygaw ipi yoelpayginga; ngay kedha lawnga kedha bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg midh pinungap. ¹² Mura woekiya ngay aygudagoesipu ukasar thonaralnga ngaw apasin ngibepa, a ngath ngibepa mura ngaw gasamayzi zoengu moegina moegina pathaypu, mura ten zapul nanga urapun ngaru ngibepa.”

¹³ ‘Nuy gar bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg koeysigal thoeythu poegay, matha kedha nuydh paru gima thoeyayinginga daparpa, a nungu wati wakasin nuy kabu mathamay a Aw-gadhoepa yoewdhaydhin kedha, “Ngaw koerkak badh, ngay mina wati pawa mabayg, ngibepa ngaw wati pawapa noegaypa lawnga, balbay tidar ngoena.” ’

¹⁴ Wa, Yesu lak mulaydhin, ‘Ngay ngithamulpa kedha, in bokadhzoengu mabayg balbayginga kuniya tidaydhin, nungu lagoepa, nuy Aw-gadhaw purkapa matha ngoedhagidh, a in lawnga Parasayoelayg, nuy gegeyadh Awgad-hoepa. Ngaya nanga koey zapul aymoeypa thanamun geth kadaypa thamemipa, thana ban-gal mulupa thayamoeyne. A ngaya nanga

apa pudhemipa, thana bangal mina koey gimal gasamoene.'

*Yesu woenab poeybadhin moegina kazipa
(Mathayu 19.13-15; Mareko 10.13-16)*

¹⁵ Thana mabaygal mapethal mamayidhin Yesulpa, nubepa nungu gethapa gimal kabuthapa thanamuniya. Thana niyay kazil nanga imadhin thana lawnga mamayidhin mabaygal. ¹⁶ Kasa Yesu thuremidhin mura mapethal nubepa, a kedha mulaydhin, 'Ngitha lawnga maygi sethabi moegina kazil, kasa wanamay thana ngapa ngayapa. Minguz kedha, Awgadhaw Basalaya kedha ngoedhal moegina kazipa, both pathayzinga, thanamulpa niyay lag. ¹⁷ Ngoenanumanin kedha, ngunu nanga ubi senabi mina niyay lag gasaman Awgadhaw, nuy ngaru wara zaginga, moegina mapeth midh nanga. Kedha na lawnga, ngibepa muya yoewthaypa lawnga.'

*Wara yoewdhayalgaw kuyku mabayg nanga
koey rugalayg
(Mathayu 19.16-30; Mareko 10.17-31)*

¹⁸ Wara Yoewdhayalgaw kuyku mabayg yapu poeybaydhin Yesulpa kedha, 'Mina Ngurpay Mabayg, ngath bangal mi mina zageth aymoeyne mina igililmaypa gasamoeypa ngayapa?'

¹⁹ Yesu kedha kuniya mulaydhin nubepa, 'Ngidh mipa ngoena kedha thoeraypa ngay mina mabayg? Wara urapun mina mabaygoeginga, matha Awgadh kedha. ²⁰ Ngidh ngulayg nungu ten sabingu a? Mabaygiya puru aymayg, za puru

aymayg, ngidh woeydhayg wara mabaygiya, a ngidh koeyma apasin ngingu apu a ngingu Thathi.'

²¹ Wa, nuy kuyku mabayg kedha kuniya mulaydhin, 'Ngath mura thabi zapul aymoeyrngu ngaw yatha pathayngu thonarngu ngapa kurusipa kayib.'

²² Yesu na karngemidhin senawbi ya, nuy nubepa mulaydhin kedha, 'Matha urapun za ngidh aymoeyginga. Matha ngoedhagidh kedha ngidh yoewdhamoeyne bangal mura ngingu zapul bokadhzapupa; a sethabi bokadhzapul dhadhiya mamayine aygi zagi mabaygoepa, a ngingu bangal matha ngoedhagidh gimal daparoenu, kow kalanu ngi asir ngaybiya.'

²³ Nuydh na karngemidhin nanga nungu ngoenakap koey mapunga, kedha zoenguz kedha nuy koey aydeg zapulayg.

²⁴ Yesu imadhin nanga nungu ngoenakap mapu, a mulaydhin nubepa, 'Mabayg nanga koey rugalayg nubepa moegina zageth lawnga Awgadhaw Basalayoepa muya uthaypa. ²⁵ Wa, mabayg nga koey rugalayg nanga, nubepa muya uthaypa Awgadhaw Basalayoepa koey zageth. Koey uruy kameloepa matha ngoedhagidh sapur kimusaw kuykuyaya uthaypa.'

²⁶ Mabaygan ngadh nungu ya karngemidhin, thana nubepa yapupoeybemidhin, 'Kedha na nanga, mura mabaygoepa sike koey zageth mina igililmaypa gasamaypa.'

²⁷ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Miza nanga mabaygoepa koey zageth aymoeypa, Awgadhan ngulayg ayman.'

28 Kalanu Petheru mulaydhin, ‘Nagemiw, ngoey mura geth wanemidhin ngoeymun lagoengu, a ngibiya asimoezdhin, ngoey midh?’

29 Wa, Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, ‘Ngay mina ya muliz ngithamulpa mura; ngadh lag wanan, ipi, lawnga tukuypal, apu thathi, a kazil, kuyk thanamun ubi thana Awgadhaw Basalaya ayman, 30 thanamun kozan ngaru koeyza gasaman kayib thana midh guythuyan, a thanamun bangal ngaru igililnga kalaw goeyginu.’

*Yesu lak yadu palgadhin nungu kikir a um
(Mathayu 20.17-19; Mareko 10.32-34)*

31 Kalanu Yesu adhapa yoelpamoeyn nungu toewalob niyay kazil, a nuydh wakay mamayin thana, ‘Kurusipagemiw, ngitha mura ngulaygal kedha, ngalpa ladhun Yoerusalemoepa. Wa, gasaman nanga ngitha bangal imane, mura setha kulay peropethaw minar palayzimayl ngaru bangal kuyku nidhamoeyne, Mabaygaw Kazi midh bangal nanga. 32 Nuyn bangal wara goegathaw mabaygoepa manine, a thana bangal nuyn giwn mayparuy, a egi paraypu, a mosan tidaypu. 33 Thana nuyn poelngipu a umamathan. Thoreri goeygiw koeliya nanga nuy bangal kaday tharidhe igililnga.’

34 Thana niyay kazin wara nungu ya gasamoeyginga, thana aykap senabi yangukudu imayginga, koerawaygal nuy na midh umay.

*Wara maygum nuy yabugudoenu pasinu zapa
yoewdhepu, Yesun nuyn balbay tidadhin
(Mathayu 20.29-34; Mareko 10.46-52)*

35 Yesu a nungu niyay kazil thanamun mab woelmay amadhan Zerikopa. Wara maygum nuy yabugudanu pasinu nir, zapa yoewdhay nungu gamupa matha ngoedhagidhoepa. 36 Nuy na karngemin kedha koeygarsar mabaygaw mab nubiya amadhan woelmay, nuy mabaygoepa yapu poeybiz, 'Ina za miyay.'

37 Thana nubepa kedha mulemidhin, 'Yesu Nazarethoelayg in ulaypa.'

38 Nuy gima gudiya wal miyaydhin kedha, 'Yesu, Dhawithan Kazi, ngoena gar sib wanar?'

39 Mabaygan Yesuniya kulay tadir, koey dharadh mulemin maygumoepa kedha, 'Yagi asir.' Kasa kay kedha nuy maygum lak koey gimiya wal miziz, 'Dhawithan Kazi ngoena gar ibupuydhar?'

40 Yesun mab panidhan, a nuy muliz, 'Sena maygum ngapa mariw ngayapa amadhan.'

41 Kalanu Yesu yapu poeyban nuyn, 'Nginu ubi midh, ngath kay miza ayimpa ngibepa?'

Nuy kuniya mulaydhin, 'Kuykulnga, ngaw ubi ngath lak ngaw purkaw buya kuniya gasaman.'

42 Yesu nubepa muliz, 'Ngidh kuniya gasamar nginu purkaw buya, kuyk nginu mina yoepathaman.'

43 Mina senabi thonara nuy balbayg asidhin, nuy balbayginga nagaydhin, kalanu nuy Yesuniya wagel asidhin, thawmadhin Awgadh. Mura nanga mabaygal nuyn imadhin thana lak thawmadhin Awgadh.

19

Yesu nuydh thuradhin bokadhzangu garwoey-dhamay mabayg nel Zakiyoes

¹ Yesu a nungu niyay kazil, goegath Zeriko thana muya uthemidhin, mab thanamun woelmay. ² Nuy wara kuyku bokadhzangu garwoey-dhamay mabayg nungu nel Zakiyoes, nuy si niparuy, nuy koey zapulayg. ³ Nuy koeyma nuthepu Yesulpa imaypa, nuy koey thawpay mabayg, Yesun imayinga, mabaygaw kubiya. Nuy muynu wakay thayiz, thanamulngu mabayg nga Yesu. ⁴ Nuy tari zilamiz mabaygiya kulay thayiz a waliz kadaypa koey puya, Yesulpa imaypa, nungu kay mab ulaypu sinaki.

⁵ Yesu nanga senabi lag gasaman, nuy kadaypa nagiz, a Zakiyoesalpa kedha muliz, ‘Zakiyoes, ngapa tharay mulupa pagar. Kayibaw goeyginu ngay kay ngaru nginu lagoenu kalmel.’ ⁶ Zakiyoes sobaginga mulupa pagan a gud woeydhiz Yesun koey ikalnga.

⁷ Mura mabaygal thana na iman nanga thana dhubdhub ya mulemin, a ubigigal kedha, ‘Nuy midh paru sepa wati pawaw mabaygaw la-goepa?’

⁸ Kasa kay kedha nuy Zakiyoes kaday tharaydhin a mulaydhin Kuykulmaypa kedha, ‘Kuykulnga, kurusipagi ngayapa, ngath kedha thonara ya ayman kedha, mura zapul ngaw dhadhiya mamayin, ukasar doegampa a wara doegam ngath aygi zagi mabaygoepa mamayine, a wara

kedha, ngath nanga gethal oengay aymadhin kulay, ngaw yangukudu kedha, ngath kuniya modhabiya manin po thonaralnga gimal kabuthan.'

⁹ Yesu kedha mulaydhin, 'Wa, ina balbayginga mangiz nubi lagaw mabaygiya, Awgadhan nuyn kaludhan kayib. Nuy lak kapu akasin, matha kedha nuy Abraman buway mabayg.'

¹⁰ Mabaygaw Kazi ngapa lumaypa a kaludhaypa mabaygal ngaya guythuyayzimayl.

Yesun adha min tidayzi ya ten koethil bokadhzoepa

(Mathayu 25.14-30)

¹¹ Wa, thana kurusipagemir Yesulpa, nuydh thana ngurpamoeyr. Nuy amadhan Yoerusalemoepa, a mabaygaw kasa wakay thoemamay kedha, Awgadhaw Basalaya ngaru kakal iman senabi thonara. Lawnga, na kasa thanamun wakay thoemamay kedha, ¹² Nuydh thanamulpa ngurpay yadu umay kedha, 'Wara koey mabayg, nungu mina thonar gasamoedhin nubepa koey sigal goegathoepa, thanamulpa nubepa kuykulnga aymoeypa. Nungu ubilnga kedha thana nanga nuyn kuykulnga ayman, nuy lak kuniya lagoepa. Nungu niyay lag ngaru sey.

¹³ 'Wagel kay nuy geth wanaydhin nuydh thurimoeydhin ten zagethaw mabaygal nungu zagethaw mabaygoengu. Nuydh thanamulpa yaynanob madhin urapun bokadhza koethilnga. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, "Ngitha bangal koesimoene sethabi bokadhzapul, kurusipa bangal ngay kuniya tidhedhe."

14 ‘Kasa kay kedha nungu goegathaw mabaygal nungungu asimoeyginga; thana mabaygal yaday wayaydhin kedha, “Ngoey ubigigal kedha nubi mabayg ngoeymun kuykulnga.”

15 ‘Lawnga, nuyn ngaru kuyku mabayg aymoeydhin; kalanu nuy ngapa kuniya. Sobaginga nuydh nungu zagethaw mabaygal garwoeydhamaydhin nubepa, imaypa kedha thanamun bokadhzoengu zageth thana midh aymoeydhin.

16 ‘Nuy kulay mabayg ngapa muliz, “Kuykulnga, ngath koesimoedhin nabi bokadhza koethilnga, aymoedhin wara ten koethil bokadhzapul.”

17 ‘Nuy kuykulnga kedha mulaydhin, “Nginu zageth matha ngoedhagidh, ngidh moegina zageth matha ngoedhagidh oengadhin. Wa, ngath ngibepa manin ten goegathal, ngi thanamun kuyku mabayg aymiz.”

18 ‘Nubiya wagem ngapa kedha muliz, “Kuykulnga, ngath koesimoedhin nabi bokadhza koethilnga, aymoedhin wara payb koethil bokadhzapul.”

19 ‘Nungu kuyku mabayg kedha mulaydhin, “Wa, itha nginu payb goegathal, ngi bangal sew kuyku mabayg.”

20 ‘Lak wara zagethaw mabayg ngapa. Nuy kedha mulaydhin, “Kuyku mabayg, ina nginu koethil bokadhza, ngath kasa aradhin dhoe-mawakunu muynu. 21 Ngath kedha zoen-guz wardhadhin, ngay akan nginungu kedha ngi koey yadayg, ngidh kasa zagethoeyginga za gasaman, a matha kedha ayboedhaw thonara

ngidh ay gasaman wara mabaygaw uthuyzimayl.”

²² ‘Nuy kuyku mabayg nubepa kedha mulaydhin, “Ngi wati zagethaw mabayg, nginu geth yangukudu na ngin idimoene. Ngi kedha, nginu purkapa kedha ngay koey yadayg, a ngath kasa zagethoenginga za gasaman, a matha kedha ayboedhaw thonara ay gasaman wara mabaygaw uthuyzimayl. ²³ Kedha nanga nginu imaypa nanga ngidh minggu ngaw bokadhza muynu bokadhzoengu sakariya thoeyay lag oerayginga. Ngay nay ngapa kuniya ngath balbayginga gasaman, ngaw bokadhza moegina gimal nay.”

²⁴ ‘Kalanu kuyku mabayg wara mabaygoepa muliz, mabaygal si ngaya na memeyir, “Sena nungu koethil bokadhza nungungu adhapa mar, a sepa mar sena nga nanga ten koethil zapulayg.”

²⁵ ‘Thana nubepa kedha mulemidhin, “Kuykulnga, nubiya memayipa ten koethil zapul.”

²⁶ ‘Nuy kuyku mabayg kedha mulaydhin, “Ngay ngithamulpa muliz, mabayg nanga koey zapulayg, lak gimal kabuthan nubepa, a mabayg nanga zapugig, nungu moenarimayl zapul mura adhapa mamayin nungungu.” ²⁷ A nungu kuyku mabaygaw wara ridha yangukudu kedha “Setha ngaw wati igalgal ngaya nanga ngawngu ubigasimoeydhin ngay thanamun kuyku mabayg, thana mura ngapa mamayi koepa. Thana uma mathamoey ngaw parunu.” ’

Koeyma mabaygan Yesun thawmadhin nungu Yoerusalemau mangay

(Mathayu 21.1-11; Mareko 11.1-11; Yoewane 12.12-19)

²⁸ Yesun senabi ngurpay kaliya nuy Yoerusalemoepa miziz, mabaygiya kulay. ²⁹ Nuy nanga amadhan aymiz ngapa ukasar moegina mudhaw lagoepa Bethpayz a Bethoeni, palay dhadhal Olibaw Padoenu, nuy wayamoedhin ukasar nungu niyay kazi kulay, palamun zageth seysithamadhin kedha, ³⁰ ‘Sepa uzarmariw, goegath sey parunu, ngipel balbayginga imane asinaw kazi sey kunumayzinga. Mabaygan kulay niyayginga senabi asinaw kaziya. Ngidh nuyn adhapa gud wayar a ngapa mar kay.

³¹ ‘Wara mabayg kay na yapu poeybay, “Ngipel mipa gud woeyaypa?” Kedha kay mulemiriw, “Kuykulnga asinaw kazipa ubin mepa.” ’

³² Sepalbi kulay woeyayzi niyay kazi kulay uzarmoedhin a mura zapul imaydhin Yesu palamulpa midh na mulaydhin. ³³ Palay nanga gud wayadhin nuyn asinaw kazi, thana asinaw kaziw mabaygal kedha mulemidhin, ‘Ngipel mipa gud woeyaypa?’

³⁴ Palay kedha, ‘Kuykulnga ubin mepa.’

³⁵ Wa, palay madhin senabi asinaw kazi Yesulpa, kalanu palamun koey sodhal gud paliman senabi asinaw kaziya, a Yesun gimal nithan. ³⁶ Koeygarsar mabaygal sey Yesuniya, thana thanamun dhoemawakul thayamoeydhin Yesun yabugudiya poeydhamoeyn, nungu uruy yabugud mina balbayg poelaypa.

³⁷ Thana nanga Olibaw Padaw Guyanu thardhamoeydhin, mura nungu puziw mabaygal gima gudiya thawmadhin Awgadh, koey ikalnga, kedha zoenguz kedha mura adhapudhay zagethal nungu, thana imadhin. Thana kedha,

³⁸ ‘Awgadhaw woenab nubepa, Mopakuykupa, nga ngapa Awgadhaw zagethoepa oengaypa, a nungu nel.

Dapara gimal bangal pawdh,
a poerapar bangal gimal ngaru.’

³⁹ Parasayalgal wara si mabaygiya muynu. Thana kedha mulemidhin Yesulpa, ‘Ngurpay Mabayg setha nginu gamu puziw mabaygal lawnga mamayir.’

⁴⁰ Yesu kedha muliz, ‘Ngay ngithamulpa kedha, ngitha thana woerdhayg, thana ngaru ayman. Mabaygan nanga thawmayginga, wa, nubi thawmanin ngaru ngapa matha kedha kulangu.’

⁴¹ Yesu na ngapa amadhan aymiz Yoerusalemoepa, nuydh na imadhin senabi goegath nungu ngudi suleman, koerkak badhan. ⁴² Nuy kedha mulaydhin, ‘Ngitha Yoerusalemaw mabaygal, ngitha nay ngulaygal kayib, ngithamun pawdhaw pawa midh; lawnga ngitha imayginga, ngitha koerawaygal. ⁴³ Wati thonar bangal ngapa gasamoene; ngithamun thabukiriw mabaygal senabi thonara mina wati koewbu rugal moeydhamoeyne nabi koey goegathaw, yabugudaw pasi yathay bangal zilmemine.

⁴⁴ Thana bangal ngithamun mura mathamoene, a matha kedha ngithamun moegina kazil muynu. Wara urapun lagaw kula gimal woenaypa

lawnga, mura lag idimoeyn, kedha zoenguz kedha, Awgadh ngithamuniya mangiz zageth-oepa, a ngitha koerawaygal.’

Yesu muy yoewthaydhin koey yoewthiya
(*Mathayu 21.12-17; Mareko 11.15-19; Yoewane 2.13-22*)

⁴⁵ Kalanu Yesu muy yoewthiz koey yoewthiya, a nuy butha poethay zageth kuyk aymoedhin muynu yoewthanu. Zangu sakariya thoeyay mabaygal nuydh koey dharadh adhapa wayayamoeyn. ⁴⁶ Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, ‘Awgadhaw yangukudu Minar Poelayzinga kedha, “Ngaw niyay lag, bangal mabaygaw thoeythu poegay lag, kasa kay kedha ngitha wati mabaygal nan puru mabaygaw lag ayimpa.” ’

⁴⁷ Mura sethabi goeygil Yesu nungu ngurpay matha ayimpu muynu koey yoewthanu. Thana kuyku misnarel, a sabiw ngurpay mabaygal, a matha kedha Yoewdhayalgaw koey mabaygal, thana ubin memayipu Yesulpa mathamoeypa.

⁴⁸ Kasa kay kedha thana yabugud gasamoeyginga aymoeypa, kedha zoenguz kedha, mabaygal mura nubepa koeyma kurusipagemipu.

20

Yesun kupay midh
(*Mathayu 21.23-27; Mareko 11.27-33*)

¹ Wara goeyginu Yesu nuydh mabaygal ngurpadhin koey yoewthaw panu muynu. Nuydh kapu yangu wakay yadu palgadhin thanamulpa. Dhadhal nanga thana kuyku misnarel a sabiw

ngurpay mabaygal ngapa nubepa, thanamuniya dhuray yoewthaw koe y mabaygal. ² Thana mulemin nubepa, ‘Muli ngoeymulpa, ngidh ngalagaz kupay gasamoengu nabi zagethoepa, a ngibepa matha ngoedhagidh ngadh mangu?’

³ Yesu kuniya mulaiydhin thanamulpa kedha, ‘Ngay lak kedha ngithamulpa urapun yangukudupa yapu poeybepa, ⁴ Yoewane, nungu paptayso zageth ngalagaz ngapa, Awgadhoengu lawnga mabaygoengu?’

⁵ Thana matha thanamuniya luman kedha, ‘Ngalpa kay nubepa midh mulemipa? Wara kedha, ngalpa kedha, Yoewanen zageth ngapa Awgadhoengu, nuy kay Yesu kedha mulepa ngalpalpa, “Ngitha midh paru Yoewanen mina yoepathamayginga, nungu kupay nanga Awgadhoengu?” ⁶ A wara kedha, ngalpa kay nubepa kedha mulemipa, Yoewanen kupay Awgadhoengu lawnga, nuy kasa mabaygoengu, ngoeymun aka kedha, mabaygoengu ngalpalngu kulan mathamayle. Mabaygaw mina yoepathaman kedha, nuy Yoewane mina peropetha.’

⁷ Kurusipa thana kedha mulemidhin, ‘Lawnga ngoey koerawaygal, nungu kupay na ngalagaz ngapa.’

⁸ Yesu kedha thanamulpa, ‘Ngitha lak yagigal a, nungu kupay midh paru? Wa, ngay lak kedha, ngath ngaw kupay seysithamayginga ngithamulpa nubi zagethoepa, na ngalagaw kupay.’

Goereypaw apaw lagaw wati danal poethay mabaygal

(Mathayu 21.33-46; Mareko 12.1-12)

⁹ Wa, nuy ngaru ngurpay yadu umepa mura mabaygoepa; adha min tidan kedha, ‘Wara mabayg nuydh goereypaw apaw lag uthudhin, kalanu nuy yoenu madhin senabi apaw lag danal poethay mabaygoepa, a thana yawadhadhin kedha, ayde bangal dhadhiya dhadh mamayipa. Kalanu nuy kuykuthalnga yawar miyaydhin.

¹⁰ Ayboewdhaw thonar nanga nuydh zagethaw mabayg wayadhin danal poethay mabaygoepa, nungu modhabipa gasamaypa. Thana nuyn kasa palngidhin a aygig adhapa wayadhin. ¹¹ Nuy kuyku mabayg lak wara wayadhin zagethaw mabayg, a thana lak kedha palngidhin nuyn a wati pawa aymoedhin nubepa, kalanu aygig adhapa wayadhin. ¹² Nubiya wigel nge wara zagethaw mabayg wayadhin a thana nuyn badhal paladhin, a adha thayadhin.

¹³ ‘Kalanu nuy goereypaw apaw lagoelayg, koeyma ngoenanu madhin kedha, nuydh za miyay aymoene bangal. Nuy kedha “Ngath kay ngaw mamal kazi woeyaypa, thana sike nubepa apasimoeypa.”

¹⁴ ‘Thana nanga wati danal poethay mabaygal nuyn imadhin nanga thana kidhakidhan kedha mulemidhin, “In kuyku mabaygaw kazi, ngalpa mathampa nuyn, lak bangal nungu aykuyk mura ngalpa manine, lak bangal nungu mura zapul ngalpan zapul.”

¹⁵ ‘Kalanu thana nuyn kazi adhathayadhin goereypaw apaw lagoengu, a uma mathamadhin.

‘Nuydh apawlagalغان midh kay ayimpa wati danal poethay mabaygoepa? ¹⁶ Wa, nuydh bangal ngaru ngapa umamathamoeyne sethabi wati danal poethay mabaygal senabi apaw lag bangal mina mabaygoepa manine.’

Mabaygan na karnge midhin senabi ya matha ngoedhagidh, thana kedha, ‘Maygi, na mina wati ngoedha thoeyay.’ ¹⁷ Yesu wadhe thulu nagay-dhin thanamulpa a kedha kuniya mulemidhin, ‘Ngitha mura ubigigal a? Kedha nanga na midh paru kulkub minar paladhin adhamintiday ya kedha,

“Lagaw moeydhayzi mabaygal nanga,
thana mina kula adhathayan, wati kulapa
thaman.

Kasa kay kedha na mina kula,
nan ngulayg lagaw konanu kabuthan purid-
hiroepa.”

¹⁸ ‘Mabaygal nanga thabi kulanu gimal pudhemin, kalanu sethabi mabaygal moegina memayin; a wara kedha nubi kula nanga pudhiz mabaygiya gimal, wa sethabi mabaygal mura al mathamoeyn, poeythoey aymoeyn.’ ¹⁹ Thana sabiw ngurpay mabaygal a kuyku misnarel yabugud lumadhin nubepa gasamaypa senabi thonara, minguz kedha thana tidamoeyn kedha nungu ya matha ngoedhagidh thanamulpa kuniya. Kasa kay kedha, thana koey akan mabaygoengu.

Mabaygal modhabiya maypa Romaniw kuyku mabaygoepa, lawnga midh

(Mathayu 22.15-22; Mareko 12.13-17)

²⁰ Wa, thana nuyn danal poethaypu wara buthoepa, yabu lumay mabaygiya aremidhin. Sethabi mabaygaw kasa ngoelkay ubi ngurpaypa gasamoeypa Yesulngu, kasa gimiyana mina pawa oengaypu nubepa. Thanamun Yoewdhayalgaw kuyku mabaygaw ubi thana bangal karum palane Yesun, a nuyn gasaman a poeyban, Romaniw kuyku mabaygaw gethoepa poeyban.

²¹ Sethabi yabu lumay mabaygal kedha mulemidhin Yesulpa, ‘Ngurpay Mabayg ngoey ngulaygal kedha, ngi mura thonara mina yadu umepa, nginu ngurpay mina matha ngoedhagidh Awgadhaw ubi seysithamaypa mura mabaygoepa, kuyk ngi mabaygoengu akan lawnga; ngidh koey mabaygoepa a kasa mabaygoepa mina matha kedha nginu ngurpay poeybar. ²² Ngibepa midh, ngalpan sabinu matha ngoedhagidh ngalpa kasa bokadhzapul sakariya thayan Romaniw adhapudhay kuyku mabaygoepa, lawnga midh?’

²³ Yesulpa kakal kedha thana kasa gimal, muynu karum palay aymar nubepa. Nuy thana-mulpa kedha mulaydhin, ²⁴ ‘Ngitha kedha bokadhza yakamay ngayapa, a? Na ngunu paru a nel bokadhzapunu poelayzinga?’

²⁵ Thana kedha, ‘Sena nungu, Romaniw kuyku mabaygaw.’

Nuy kedha muliz, ‘Wa, setha mi zapul nanga, nungu Romaniw kuyku mabaygaw rugal, ngalpa

nubepa mamayipa; a setha mi zapul nanga Awgadhaw rugal, ngalpa nubepa mamayipa*.’

²⁶ Wa, thana kasa yan nuthemidhin nubepa karum poelaypa mabaygaw parunu. Minguz kedha nuy ngaru balbayginga yadu umepu. Thana koeyma madhu pamemidhin, kasa yagigal.

*Umaw kalaw igililnga midh nanga
(Mathayu 22.23-33; Mareko 12.18-27)*

²⁷ Kalanu Sadosayalgal ngapa Yesulpa. Thana mina yoepathamayginga, sena nanga wara igililnga umaw kalanu. Thanamun ngulayg kedha, mabaygoepa lak igililpa lawnga umaw kalanu.

²⁸ Thana ngapa Yesulpa kedha yapu poeybay ladhudhin, ‘Ngurpay Mabayg, Mosen poelayzinga ngoeymulpa kedha, “Garkaz nanga umanga, nuydh nungu ipi wanan kaziginga, ²⁹ nungu tukuyap ngaru geth dhoerdhimiz nabiya senabi maykiya, lak palay kazilayg aymoeman; lak nuydh nungu tukuypaw buth gud mathaman, palay nanga kazilayg aymoeman.” Wara thonara thana setha seben kuyk kazil, nuy kuykuyg geth dhoerdhimaydhin, kalanu nuy umanga kazigig.

³⁰ Nubiya wagel nanga lak nabiya geth dhoerdhimaydhin. ³¹ A dhoedhaylayg lak kedha kurusipa thana mura seben nabiya geth dhoerdhimoeydhin. Kalanu thana mura umamayl kazigigal.

³² Moeygoepa na yoepkaz umanga.

³³ ‘Kedha kay, kuthaw goeyginu nanga mura mabaygal bangal kadaypa memayine umangu,

* **20:25** *Awgadhaw rugal, ngalpa nubepa mamayipa:* wara Romaniw Thusi 13.6 geth tidi.

ina bangal nanga kuthaw thonar gasamoene, na bangal thanamulngu ngoenu ipi. ³⁴ Mura setha seben kuyk kazil waza nabiya geth dhoerdhimoeydhin.'

Yesu kedha thanamulpa, 'Garkazil a yoepkazil mura thabi thonara geth dhoerdhimoeypa, ³⁵ kasa kay kedha sethabetonara mabaygal ngaya nanga Awgadhaw imaypa balbayginga, thana kaday thoeraypa umangu nungu basalayoepa, nuy senabi thonaraw igililnga bangal geth dhoerdhimoeyginga. ³⁶ Thana bangal kedha, angelal midh nanga umaginga, ngoedhe kedha Awgadhaw kazil kedha zoenguz thana bangal kaday nithamoeyne umangu. ³⁷ Mosen ya kuyku nidhan kedha, umangu mabayg lak kaday tariz igililnga. Kedha zoenguz Moselpa lak yakamaydhin, mi thonara nanga nuydh imadhin bupanu muy yayamaydhin nuy mulaydhin kedha, "Mina Kuykulnga, Abraman Awgadh, a Isakan Awgadh, a Yakubun Awgadh." ³⁸ Wa, aykap muynu kedha, nuy Awgadh ngaru Awgadh igil mabaygoepa, umaw mabaygaw Awgadh lawnga. Moselpa kedha, nubiya nungu kulay mabaygal muruygal ngaru igililmayl. Nuy kedha zoenguz kedha mulaydhin, "Abraman Awgadh, a Isakan Awgadh, a Yakubun Awgadh." '

³⁹ Dhuray thanamulngu sabiw ngurpay mabaygal, balbayginga mulemidhin Yesulpa kedha, 'Ngurpay Mabayg, ngi mina balbayginga umayngu.' ⁴⁰ Na kalanu thanamulpa koey zageth nubepa kuniya yapu poeybaypa.

Awgadhaw Mina Adhapa Thamayzig, nuy

ngunu kazi?

(Mathayu 22.41-46; Mareko 12.35-37)

⁴¹ Kalanu Yesu thanamulpa yapu poeybaydhin kedha, ‘Mabaygal midh paru yadu poelgaypu kedha Awgadhaw Mina Woeyayzi Mabayg, Dhawithan Buway Kazi, ⁴² Dhawitha, nuydh minar paladhin nungu nangu thusinu muynu kedha,

“Nuy Kuykulmaypa mulaiydhin ngaw

Kuykulmaypa kedha,

‘Ngi ngapa in thanuripa ngaw getha doeg-amoenu,

⁴³ kurusipa ngath nginu mura thabukiriw mabaygal mulupa idimpa, a ngidh ngar tharal thanamuniya gimal.’ ”

⁴⁴ ‘Wa, Awgadhaw Woeyayzi Mabayg nanga, Dhawitha nuydh nuyn kedha tharadhin, “Kuykulnga”. Ngitha midh paru ngayapa kedha umamoeypa, nuy Dhawithan Buway Kazi, Dhawitha nanga nuyn kedha tharan, “Kuykulnga”. Nuy ngaru gimal.’

Thanamun sabiw ngurpay mabaygaw a Parasayalgaw wati igililnga

(Mathayu 23.1-36; Mareko 12.38-40)

⁴⁵ Sey mura mabaygaw parunu Yesu mulaiydhin nungu niyay kazipa, mabaygal mura kurusipagemir. Nuy kedha, ⁴⁶ ‘Koey poeypiyam bangal sabiw ngurpay mabaygoengu, thanamun pawa kedha, thana kuykuthal rugalgal toedipa, kapu koewsalmayl. Thanamun koey ubi kedha mabaygaw ayawal may thanamulpa koeyma

apasin muynu zangu sakariya thoeyay lagoenu. Thana adhapa thayan mina niyay lagal thana-mulpa muynu yoewthanu, a matha kedha koey aygudaw lagoenu thana ubin memayin koey mabaygaw niyay lag niyaypa. ⁴⁷ Muynu thana gegeyadh, alaygi mabaygaw rugal sagul palay ayimpu; thana midh paru koeyma gasampu kedha zagi mabaygoengu? Gimiya thana mamuy goengawl oengemipu, thanamun thoeythu poegay koey kuykuthalmayl. Kedha mabaygaw kuth bangal ngaru ipidhadh gegeyadh.'

21

Yoepkaz mayk nadh mura nanu bokadhza poeyban Awgadhoepa (Mareko 12.41-44)

¹ Yesu nanga yoewthanu muynu nir, nuy thana yawaymir koey bokadhzapul mabaygal, thana koethil bokadhzapul idimoeyr yoewthapa poeybamoeyn.

² A wara nuydh iman aygi zagi yoepkaz mayk, nadh thayamoeman ukasar kula bokadhza. ³ Nuy mabaygoepa mulaydhin kedha, 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, nabi aygi zagi yoepkaz, nanu poeybay koeyza mura thanamun kalmel poeybayzimaya. ⁴ Thanamun matha ngoedhagidh mina koeyza, urapun kay kedha, thana poeybamoeyn Awgadhoepa moenari koethil zapul, kasa na mayk nadh mura poeyban bokadhzagimay bokadhza. Nadh mura nanungu poeyban Awgadhoepa.'

*Thanamun koey yoewth midh paru
(Mathayu 24.1-2; Mareko 13.1-2)*

⁵ Dhuray niyay kazil nubepa kedha Yesulpa, ‘Itha yoewthaw moeydhayzi kulal mina kapu ngoedhalmayl.’ Thana thawmadhin zey kulal a yoewthaw rugal dhuray, mabaygaw poeybayzima yl Awgadhoepa, koethil zapul.

⁶ Yesu kedha mulaiydhin, ‘Kedha kapu zapa wakaythoemoemayg. Mura kapu zapul itha ngitha imiz, wa senabi thonara nanga gasamoene mura bangal noeridhedhe lak urapun kula gimal woenaypa lawnga.’

⁷ Thana bangal yapu poeybemidhin, ‘Ngurpay Mabayg, mi thunara bangal? a ngalpa midh paru ngulayg gasamoene senabi thonara nanga gasamoene?’

⁸ Yesu kedha, ‘Ngitha bangal koey poeypiyam a wer goegadhasig bangal ngoelkay mabaygoengu, koey garsar mabaygal bangal ngapa ngithamulpa kedha umamoeypu, “Mina mabayg ngay, Awgadhaw Adhapa Thoemayzinga”, a wara kedha umamoeypa, “Thonar amadhan thamiz.” Ngitha bangal thanamuniya oesig.

⁹ Ngitha akan maygi, koewbu yaday bangal ngaru koeyza gasaman. Mabaygal koey kawragigal koeyma silamaypa ubin memayipa. Kedha ngoedhal zapul bangal ngaru aymoeypu, lak moegina wigel nubi gugu ubidh thoeyayzima yngu kuth.’

¹⁰ Yesu lak mulaiydhin kedha, ‘Goegathal bangal kidhakidhan koewbu zapul siparu, a kuyku mabaygal bangal yatharmoeypu, ¹¹ senabi

thonara bangal boeradhar koeyma garguy medhedhe, laga lagiya; ayginga zaginga sethabi thonara bangal kikir mangedhe a kobegadh zapul ngapa a akal zapul kakal yakamoeypu dapara gimal. ¹² Wagel bangal thabi zapul aymemine, ngitha kulay gasamoeyn a thana ngaru ngitha gegeyadh danal poethaypu, a thana kalanu ngitha yoewthoepa mamayin thanamun kuyku mabaygiya paruya. Wa, thana ngulayg ngitha kunumoeyn, a koew apaw goewaw Kuykulmaypa poeybamoeypu, lawnga zoeyzinoeydhay mabaygoepa poeybamoeypu, kuyk ngitha ngaw puziw mabaygal. ¹³ Ina ngithamulpa dhadhabuth pudhiz Awgadhaw yoepa yakamoeypa, kedha koey mabaygoepa.

¹⁴ ‘Ngitha koeyma wakay thoemamayginga kotow parunu, ngithamun kotow yangukudupa, ¹⁵ kedha zoenguz ngath bangal kasa ngithamulpa poeybaypu yangukudu a ngulayg, kedha ngoedhalnga ngithamun wati igalgoepa koey zageth mulupa moeypa. Wa, thanamun danal poethay ngithamulpa kasa midh, ngithamun mina yangukudul ngaru kaday sipa, kuyk ngaw danal poethay ngithamulpa.

Mura bangal mabaygan wati ngoenakap gasampu ngithamulpa

¹⁶ ‘Ngitha bangal ngithamun apuwan thathin a tukuypan igalgan adhapa yawaymoeypu, a dhuray bangal ngithamulngu uma mathamoeypa. ¹⁷ Mura bangal mabaygan wati ngoenakap gasampu ngithamulpa, minguz kedha ngitha ngaw gamu puziw mabaygal.

¹⁸ ‘Kasa kay kedha ngithamun igililmayl ngaru bangal balbayginga, na ngoedhe kedha nge, ngithamulngu urapun yalbupoengu ngithamun kuykungu guythuyaypa lawnga. ¹⁹ Koey ridhanga bangal siparuy ngithamun matha ngoedhagidh sey mepa.

Abere wati za mangedhe Maygi Lagoenu dhadhal

(Mathayu 24.15-21; Mareko 13.14-19)

²⁰ ‘Ngitha nanga iman koewbu mabaygal amadhan thamemin mura karngur pagamiz Yoerusalemiya, ngitha ngulayg asimoeyn kedha, senabi ipidhadh gegeyadh bangal amadhan aymidhe.

²¹ ‘Ngithamun mabaygal ngaya nanga sey Yoewdhayalgaw doegamoenu, ngitha kasa sobaginga padoepa zilmemin seyzi. Ngaya nanga nabi koey goegath Yoerusalemoenu muynu, ngaru sobaginga adhapa, a ngaya nanga adhiya lumadhiya thanamulpa muya uthaypa lawnga nabi koey goegathoepa. ²² Kedha zoenguz kedha setha Minar Poelayzimayl midh nanga, sena bangal kuyku nidhane. Sethabi thonara gasaman wati modhabiya ²³ Awgadhan ngaru bangal koey dharadh mamayine. Mina koey gegeyadh bangal sethabethe goeyginu yoepkazil ngaya nanga maythalgat a moegina mapethalgat! Sena bangal mina koey koerkak badhalnga nubi koey goegathiya bangal gasampu.

²⁴ ‘Mabaygal bangal kuyay thurikan mathamoeypu, a dhuray mabaygal kunumoeypu. Thana bangal adhapa yoelpamoeyne, a mura

bangal goegath goegathiya thana wanedhe. Wa, Yoerusalema a nanu mabaygal senabi thonara mina goeygeyadh gasamane. Koewbu mabaygal adhaz ngapa koewbupa garwoeydhamoeyne, thana bangal idimoeyne goegath muynu. Ngitha bangal thanamuniya siyara apal kurusipa bangal thanamun kuth.

Nuy bangal Mabaygaw Kazi lak mangedhe

²⁵ ‘Wa, senabi thonar bangal nanga amadhan thamidhe mura mabaygan imane senabi ngoedha thoeyay. Daparoenu gimal, goeyga, moelpal a thithuyl bangal mura ngoedhal asimoeyne, a ina apal bangal mura goegathal mina koeyma aka gasamoene malu bubu a bawaw nur, a mabaygaw wakay thoemamay koe y garsar. ²⁶ Mabaygal gamul gegeyadh memayipu a mulupa bangal pudhemipu akan, senabi ugay thonara; kuyk thanamulpa kakal kedha senabi wati ngoedha thoeyay bangal aymidhe. Mura daparaw zapul ngadhag asimoeyne. ²⁷ Thana bangal imane Mabaygaw Kazi ngapa ziyanu dhadhal kalmel nungu woenab a poerapar.

²⁸ ‘Senabi thonara bangal aymidhe ngitha balbayginga kaday nithaman, parul balbayginga kadaypa thayamoeyne, kuyk sena ngithamun gudaz puydhay thonar amadhan thamiz.’

Wara puy dhani midh nanga, nanu kayn mal-guy adhay midh nanga

(Mathayu 24.32-35; Mareko 13.28-31)

²⁹ Sew kalanu Yesu nuydh adha min tidar thanamulpa kedha, ‘Ngitha imaw senaw puy nel dhani, a matha kedha setha dhuray puyl;

³⁰ thana nanga kayn nikil guythuyamoeyn a kalanu maludh gam asin nisal, ngi ngulayg asin kedha, naygay thonar amadhan. ³¹ Matha kedha ngitha bangal nanga imane sethabi koey thonaral, ngitha bangal ngulayg asimoeyne kedha, Awgadhaw Basalaya amadhan thamiz, a nungu kupay zageth.

³² ‘Ngay ngithamulpa balbayginga muliz kedha, dhuray nabi maykuyku mabaygan bangal imane, thana bangal igililmayl, senabi thonara.

³³ Daparaw zapul bangal a matha kedha ina apal, ngaru bangal muwasine, kasa kay kedha ngaw ya bangal matha meparu.’

Ngalpa mura koerawaygal senabi thonarngu

³⁴ ‘Ngitha koey poeypiyam bangal, ngithamun ngoenakapoengu mura nabi apaw goewaw pawaya oesile. Matha kedha koeyma gurukun woenig, a koewbadh wakasig thabi apaw goewaw mura goeygiw buwayl thoeyayl midh paru nanga. Ngithamun igililmayl kedha ngoedhal-mayl nanga senabi goeyga ngithamulpa gumi mangedhe, ngoedhe poethe midh nanga uruypa.

³⁵ ‘Wa, senabi goeyga bangal mura nubi apaw goewaw mabaygoepa aymidhe. ³⁶ Wati za koeyza bangal kaday tharidhe. Ngitha ngaru koey poeypiyam, a thoeythu pagemipu mura thonara, senabi thonarngu ngithamulngu idi-moeyle. Matha ngoedhagidh kedha, ngitha bangal mina ridh palimoeyn, ngithamulpa kadaypa moeypa Mabaygaw Kazinu parunu senabi goeyginu.’

Yesun moeygoepa goeygil

³⁷ Yesu mura goeyginu ngurpamoeypa koey yoewthaw boeradharanu muynu, a mura kubilu nuy mer padoenu gimal, nel Olibaw Pad. ³⁸ Matha kedha mura baythanga mabaygal sobaginga garwoeydhamoeypu nungu ngurpaypa koerngaypa yoewthanu muynu.

22

Yudhan imul pathan Yesuniya

(Mathayu 26.1-5; Mareko 14.1-2; Yoewane 11.45-53)

¹ Thanamun yoewthaw koey thonara amadhan thamayidhin, thana matha yistagi thoewa ay purthaypu. Nuy senabi za kedha thoeraypu kaludhay thonar, Awgadhaw mak mabaygaw lagiya pasa gudanu kulkal ngalagiya nanga, thana Awgadhaw mabaygal. ² Thana kuyku misnarel a sabiw ngurpay mabaygal, thanamun ubi thana Yesun gumi gasaman umapa, thana aka gasamoedhin nubepa zangu aymoeyle mabaygaw parunu.

³ Kalanu Sathana muy yoewthaydhin Yoewdhaniya. Nuy Keriyothoelayg, wara urapun Yesun mabayg, nungu toewalob niyay kazingu. ⁴ Yudha uzaraydhin a mulaydhin Kuyku misnarepa a yoewthaw danal poethay kuykupa, nuydh bangal Yesuniya midh bangal imul pathane thanamulpa.

⁵ Thanamulpa koey ubilnga a thana nuyin bokadhza ya wadhadin.

⁶ Wa, nuy asin, kalanu nuy koeyma nuthay kapu buthapa Yesulpa thanamulpa maypa kasa gumi mabaygoepa.

Yesun karmel thanamuniya Moeygoepa Aygud (Mathayu 26.17-25; Mareko 14.12-21; Yoewane 13.17-33)

⁷ Wa, thana koey goeyga gasaman, yistagi kunaw aygudoepa, a karmel kaludhay mamuyi mathamoeyn yaynanab mura lagiya, eso Awgad-hoepa. ⁸ Kalanu Yesu wayamoedhin Petheru a Yoewane, ya kedha mulaiydhin, ‘Uzarmariw, a buth pathaw Kaludhay Ay ngalpalpa purthaypa.’

⁹ Palay kuniya nubepa kedha mulemin, ‘Nginu ubi ngalaga kay buth pathaypa.’

¹⁰ Nuy kedha muliz, ‘Ngipel kay na koey goegath muynu gasampa, ngipeniya kay mabayg, garkaz mangepa. Nubiya kay ngukiw za meparuy ngukilnga. Asimariw kay nubiya, a muy uthemariw nubiya. ¹¹ Mulemariw kay lagaw thathipa kedha, “Ngalpan Ngurpay Mabaygan yaday wayaman ngibepa kedha, ‘Aygudaw lag ngalaga, ngay a ngaw niyay kaziw ngoeymulpa Kaludhay Aypa gasamoeypa.’” ¹² Nuydh kay nungu gethan yadu palgaypa aygudaw lag kapu koey gudainga gimal kathaygoenu, mura nanu zapul si nabiya muynu sew kay buth pathane.’

¹³ Wa, palay uzarmoedhin. Mangemidhin nanga palay imaydhin mina mura zapul balbayginga kedha, nuy Yesu nanga palamulpa midh mulaiydhin. Kalanu palay aygudaw zapul mura buth pathamoeydhin Kaludhay Aypa.

¹⁴ Wa, nan nanga thonar amadhan thamayidhin, nuy apa thanuraydhin nungu niyay kaziya karmel lawlowya. ¹⁵ Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ina ngaw koey ubilnga kedha, wigel kay ngaw kikir, ngay ngaru kulay nubi Kaludhay Ay purthar ngithamuniya karmel. ¹⁶ Ina kedha zoenguz ngayapa koey ubilnga, ina ngaw moeygoepa buth ngayapa ngithamuniya karmel nubi ay purthar, kurusipa nubi za mina kuyku nidhane Awgadhaw Basalayanu muynu.'

¹⁷ Kalanu nuydh lak kedha, umal ngukiw kap madhin a eso poeybaydhin Awgadhoepa. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'In, mar a ngithamuniya dhadhiya dhadh maypa. ¹⁸ Ngay ngithamulpa kedha, koezi pawpa ngayapa lak woenipa lawnga nabi puy koewsaw ngukipa, kurusipa Awgadhaw Basalaya bangal mangedhe.'

¹⁹ Kalanu Yesu nuydh madhin nan yistagi bred yoewdhadhin eso Awgadhoepa, kalanu nuydh nan dhadhiya patidhadhin thanamulpa, nungu niyay kazipa. Nuy kedha thanamulpa, 'Ina ngaw gamu ngath ngithamulpa poeyban. Ngitha nubi za bangal aymparuy ngayapa ngoenanu maypa.'

²⁰ Senabi aygudaw kal nuydh matha kedha ngoedhalnga umal ngukiw kap gasamadin, yoewdhadhin eso Awgadhoepa, a kalanu thanamulpa madhin nuyn kap, a thanamulpa kedha mulaydhin, 'In nubi kap matha kedha kayn yawoedhayzinga ngithamulpa, ngaw kulka ngithamulpa pay yoewdhayzinga.'

²¹ Kalanu nuy lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ina bangal kuyku nidhane kedha, urapu mabayg ngithamulngu nuydh kedha thonar

ngaybiya kalmel aydu purthar, kasa kay kedha nuydh bangal ngoena guda arane mabaygoepa. ²² Ina mina yangukudu kedha, Mabaygaw Kazi ngaru uma mathamoene matha kedha Aw-gadhaw mulayzinga midh nanga, kasa kay kedha mabaygan ngadh nanga ngoena guda arane, nungu kuth bangal ngaru adhapudhay gegeyadh.’ ²³ Thana kidhakidhan kedha yapu poeybepa, thanamulngu ngadh kay ayimpa nubi za.

Thanamulngu nga adhapudhay mabayg

²⁴ Kalanu thana niyay kazil kidhakidhan ya pathukamoeyr kedha, thanamulngu nga nanga adhapudhay.

²⁵ Yesu karngemidhin a thanamulpa kedha mulaydhin, ‘Nubi apaw goewaw mopakuykul mura koey goegathaw, thana thanamun pawanu nipa mura thanamun mabaygiya gimiya, a mabaygal ngulayg kedha ngoedhal mopakuyk kedha thoeraypu, ibupuydhay mabayg.

²⁶ ‘Kasa kay kedha ngitha kedha pawanu niyayg. Matha ngoedhagidh kedha ngithamulngu nga nanga adhapudhay nungu igililmay pawa ngaru mina kayn mabaygaw pawa midh nanga. Ngithamun kuyku mabayg nuy ngaru kedha nge, zagethaw kaz midh nanga. ²⁷ Ngithamulpa midh, wara mabayg nanga nuydh aydu purthan a wara nuydh aydu poeyban a danal poethay ayman nubepa. Palbi ukasar mabaygoengu adhapudhay mabayg nuy nga purthayzi mabayg, lawnga mabaygan ngadh nanga nubepa aydu poeyban a danal

poethay ayman? Wa, ngitha ngulaygal kedha, mabaygal kedha umepu, ayngu purthayzi mabayg ngaru adhapudhay, kasa kay kedha ngay in ngithamuniya ngay ngoedhe kedha senawbi zagethaw kaz ngadh nanga danal poethay ayman. ²⁸ A ngithamulpa kedha, ngitha ngaybiya puzimoeyrngu mura thonara, matha kedha ngaw nuthaynu. Thonar koey bedhalnga.

²⁹ ‘Ngaw Thathi nuydh ngayapa kupay poeyban mopakuyku zagethoepa aymoeypa, a ngay matha kedha ngithamulpa ya woedhaypa kupayl. ³⁰ Ngaw Basalayanu muynu nanga ngitha ngaru bangal kalmel aydu purthane ngaw lawlowya a ngitha mura yaynanob kupay niyay lagalgal Isoereylgaw mabaygaw toewalob buway kuykul, minamay zagethoepa aymoeypa thanamulpa.’

Yesu kulay yakamaydhin Petherun gud thadhay yangukudu
(*Mathayu 26.31-35; Mareko 14.27-31; Yoewane 13.36-38*)

³¹ ‘Simona, Simona ngayapa kurusipagi, Sathana gudoepa thoerayngu ngithamulpa nuthaypa, kedha ngoedhalnga ngoedhe kunaw kapu nanga apaw lagaw zagethaw mabaygan adha ngulamoeyn noerangu.

³² ‘Kasa kay kedha ngath thoeythu poegay aymarngu ngibepa kedha, nginu mina yoepathamoeyle idimoeyle. Kurusipa ngidh lak ngayapa buwayl thoeyaypa. Wa senawbi thonara ngidh ngaru ridha palan nginu tukuy-paw mina yoepathaman.’

³³ Petheru kuniya mulaydhin Yesulpa kedha, ‘Ngayapa ngibepa kasa woenaypa lawnga, kasa midh thana ngin kunumay lagoenu thayan lawnga uma mathaman, wa thana ngoena lak kedha mathaman.’

³⁴ Yesu kedha kuniya mulaydhin Petherulpa, ‘Kame, ngay ngibepa kedha, lawnga! Kaybaw kubilu, wigel kay garkaz pawl poeybepa, ngi kay kulay thoeri thonaralnga ngawngu koerawayg kudun tharepa.’

Yabugudaw rugal thanamulpa niyay kazipa

³⁵ Kalanu Yesu wara yangukudu mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Ngitha ngoenanu mamayipa kedha, kulay thonar nanga ngath ngitha adhapa woeyamoeydhin zagethoepa, ngitha senawbi thonara wara rugagigal; bokadhzoegingu zapugigal, yanagigal, wara azaz sanoegigal, kasa kay kedha ngithamun igililnga matha ngoedhagidh sethabi thonara a?’

Thana kuniya, ‘Wa, ngoeymun igililnga sethabi thonara mura balbayginga.’

³⁶ Kalanu nuy kedha yangukudu poeybaydhin thanamulpa, ‘Wa, kulay balbayginga, kasa kay kedha ina thonar wardh, ngithamulngu nga nanga bokadhzangu za lawnga yana nuydh ngaru nubiya oengaw. A ngithamulngu nga nanga kuyay thurikoegig nuydh ngaru nungu koey sodh yoewdhan bokadhzapupa, a nungu geth thurikoepa barpudaypa. ³⁷ Maygi Thusinu Minar Poelayzinga ngoena yakamaypa kedha, “Mabaygal nuyn madhin wati mabaygiya

kalmel.” Wa, in nubi minar poelayzi yangukudu ngaru bangal kuyku nidhane ngaw doegamuya.’

³⁸ Thana nubepa kuniya mulaiydhin kedha, ‘Kuykulnga, ukasar kuyay thurik ipal ngal-paniya.’

Nuy kedha, ‘Wa, kasa kedha woenaypa.’

*Yesu thoeythu poegaydhin Olibaw Padoenu
(Mathayu 26.36-46; Mareko 14.32-42)*

³⁹ Kalanu Yesu wanadhin koey goegath, Olibaw Padoepa nuy miyaydhin, nubiya kalmel nungu niyay kazil. Kedha waza nungu mura goey-giw apa niyay lag. ⁴⁰ Gasamadhin nanga, senawbi lag nuy thanamulpa kedha mulaiydhin, ‘Ngitha thoeythu poegay aymoeziw ngithamulngu karum poelayle.’

⁴¹ Kalanu nuy thanamulngu moegina sig thamadhin. Nuy kulun pasinoeydhin a thoeythu pagaydhin kedha, ⁴² ‘Thathi, in gar nubi za-geeth ngoedhe kedha koey sisaberal ngukiw kap ngayapa woenipa. Ina nanga sike ngibepa matha ngoedhagidh adhapa mar ina nabi adhapudhay kikiwiw mapu ngawngu, kasa kay kedha ina nginu ubilnga kuyku nidhaypa, ngaw ubilnga lawnga.’

⁴³ Senawbi thonara daparaw angela nubepa yakamoeydhin a nungu ngoenakap lak ridh paladhin. ⁴⁴ Nuydh lak koey magawlna thoeythu pagaydhin a nungu ngoenakap kikir mina koeyza. Nungu mag kasa koeyza ngoedhe kulkaw sulay poewthangu mulupa pudhaydhin boeradharoepa.

⁴⁵ Kalanu nuy kaday tharaydhin a kuniya miyaydhin nungu niyay kazipa, imaypa thana uthuy kuyk thanamun koerkak badh mura goegadh paladhin thana. ⁴⁶ Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, ‘Ngitha mingi uthuy poeydhanu? Dan palemw, kaday tharemiw, yoewdemiziw nuthayl zapungu ngithamulngu karum poelayle.’

Yudha mangiz nubiya kalmel koewbu mabaygal

(Mathayu 26.47-56; Mareko 14.43-50; Yoewane 18.3-11)

⁴⁷ Yesun yangu dhadhal koey garsar mabaygal mangemidhin, Yudha wara nungu niyay kazi thana ngapa yoelpamoeydhin. Nuy ngapa Yesulpa nubepa gud thapamoeypa.

⁴⁸ Yesu nubepa kedha mulaydhin, ‘Yudha! Ngidh mipa ngapa gud thapamoeypa, Mabaygaw Kazipa guda arane?’

⁴⁹ Yesun mabaygal nanga imadhin kedha, zapul midh paru nanga, thana nubepa kedha yapupoeybaydhin, ‘Kuykulnga, ngoey midh, koewbu ayimpa ngoeymun kuyay thurikan?’

⁵⁰ A wara thanamulngu nuydh nungu kuyay thurikan adhapa pardhadhin a woeremadhin koey misnarew zagethaw mabaygiya, adhapa pathadhin nungu getha doegam kawra.

⁵¹ Yesu kedha mulaydhin, ‘Kedha lak aymayg.’ Kalanu nuydh gethan gasamoedhin nungu kawraw poethayzi mabaygaw kawra, a nuyn kuyku nidhadhin. ⁵² Nuy thanamulpa buwayl thayadhin, kuyku misnarel, a koey

yoewthaw kunumaynbaygal, a koey mabaygal. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, ‘Ngitha mipa ngapa, kuyay thurikalgal a gabagabalgal ngayapa gasamaypa? Ngay koerngaygi mabayg sabingu adhiya ulaypa lawnga. ⁵³ Ngay mura goeyginu senaw koey yoewthanu, ngath ngurpay aymarngu ngithamulpa amadhan, kasa kay kedha ngitha nuthayginga ngayapa gasamaypa. Ina nubi zageth ngithamun kedha ngoedhalnga, ngitha ngaru ngapa nungu inuraw mopakuykulmay thonarnu.’

Petheru nuy gud thadhaydin Yesulngu

(Mathayu 26.57-58,69-75; Mareko 14.53-54,66-72; Yoewane 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Thana nuyn gasamoedhin a yoelpamoeydhin nungu kuyku misnariw lagoepa. Petheru nuy sigal woelmay Yesun wagel uzaraydhin. ⁵⁵ Kulaw pangu muynu thana zagethaw mabaygal gamu woeydhadhin muy a ngapa muypa garwoeydhamoeydhin apa nithamoedhin, a Petheru thanamuniya kalmel thanuraydhin. ⁵⁶ Urapun zagethaw yoepkaz mopakuyku misnariw, nadh Petheru imadhin si, kuyk muylungu buya. Na wadhe thulu nagaydhin nubepa a kedha mulaydhin, ‘Nubi mabayg nuy kulay sey senawbi yatharayzi mabaygiya kalmel.’

⁵⁷ Kasa kay kedha Petheru gud thadhaydhin kedha, ‘Kake! Ngay nungungu koerawayg.’

⁵⁸ Wagel kay moegina dhadhabuth, wara mabaygan nuyn imadhin a kedha mulaydhin, ‘Ngi lak kedha senawbi doegam mabayg.’

Kasa kay kedha Petheru kuniya mulaydhin, 'Kame! Ngay kedha doegam mabayg lawnga!'

⁵⁹ Wagel kay moegina dhadhabuth urapun awa sikedh, wara mabayg nuy koey dharadh mulaydhin kedha, 'In ngalpalpa kakal! In nubi mabayg nuy ngaru sethabi mabaygoengu, kuyk nuy lak kedha Galilayaw mabayg.'

⁶⁰ Petheru kuniya mulaydhin, 'Kame, ngay koerawayg kedha ngi ngabiya mulepa.' Nungu yanu matha dhadhal kalakala poeybaydhin.

⁶¹ Mina senabi thonara, Kuykulnga buwayl thoeyadhin a wadhe thulu nagaydhin Petherulpa. Nuy Petheru ngoenanu mamayidhin Yesu midh nanga mulaydhin nubepa kedha, 'Wagel kay kalakala poeybepa, ngi kay kulay mina sobaginga ngawngu gud thadhepa thoeri thonaralnga.' ⁶² Nuy adhapadhaydhin a nungu kasa may mina koeyza.

Romaniw koewbu mabaygan giwn soelmadhin a gethan mathamadhin Nuyn

⁶³ Yesun kunumaynbaygal matha giwn soelmaydhin a gethan mathamadhin nuyn. ⁶⁴ Thana dhoemawak yatharadhin nungu purkiya, kalanu kobegadh mabaygal thanamulngu mathamadhin nuyn a nubepa kedha mulaydhin, 'Ngi peropetha a, ngi ngoeymulpa muli kedha, ngadh ngin mathaman a?' ⁶⁵ Thana lak koey garsar giwn soelmay yangukudul nubepa mulemidhin.

Yesu mura yoewthaw koey mabaygiya parunu (Mathayu 26.59-66; Mareko 14.55-64; Yoewane 18.19-24)

⁶⁶ Baythaynga na goeyga nanga, thana yoewthaw koey thathil kawnselaw, matha kedha kuyku misnaren a sabiw ngurpay mabaygal kalmel garwoeydhamoeydhin, a nuyn Yesun thanamuniya parunu thayaydhin.

⁶⁷ Thana nubepa kedha mulaydhin, ‘Ngi nanga Keriso Awgadhaw Adhapa Thoemayzig, wa ngoeymulpa muli.’

Yesu thanamulpa kedha kuniya mulaydhin, ‘Ngay nay ngithamulpa muliz nay, ngitha ngaru ngoena mina yapathoemayinga, ⁶⁸ A matha kedha ngay nay ngithamulpa wara yapu poeybayzi yangukudu maypa nay ngithamulpa ngayapa kuniya ya mulaypa lawnga, ⁶⁹ kasa kay kedha koezi pawpa Mabaygaw Kazi bangal apa thanuridhe adhapudhay Awgadhaw getha doegam gethanu.’

⁷⁰ Thana mura yapu poeybemidhin kedha, ‘Nginu aykap miyay, ngi Awgadhaw Mina Kazi a?’

Nuy kuniya mulaydhin thanamulpa, ‘Ngithamun yangukudu balbayginga.’

⁷¹ Thana kedha, ‘E! Ina mina kakal, nungu abere wati yangukudu, ngalpalpa wara mabaygoepa lumaypa lawnga nubi zapa yadu poelgaypa kotoenu, kuyk ngalpa mura kawran karngemin nungu ya!’

23

*Yesu Pilathoniya parunu
(Mathayu 27.1-2,11-14; Mareko 15.1-5; Yoe-
wane 18.28-38)*

1 Mura sethabi mabaygal thana kaday nithamoedhin, yoelpadhin Yesun Pilatholpa.

2 Thana kuyk aymoedhin yaday Pilatholpa, Yesulpa kuniya ngurpu woeydhadhin kedha, nuy ngoelkay mabayg. Thana kedha mulemidhin, 'Ngoey nuy n iman, nuydh adhapa pathamoeypa mabaygal mina yabugudoengu, mura thabi goegathoengu kawragi yabugudoepa. Nuydh mabaygal lawnga mamayipu bokadhzoengu modhabiya maythayle Romaniw kuyku mabaygoepa. A nungu kasa yangukudu kedha, nuy nungu geth Awgadhaw Adhapa Thamayzig, ngoedhe kedha nuy nungunguz nuy Kuykulnga.'

3 Nuy kalanu kay muliz Pilatho, nubepa Yesulpa kedha, 'Ngi Mina Yoewdhayalgaw Kuykulnga a?'

Yesu kuniya kedha mulaydhin, 'Wa, nginu yangukudu moegina balbayginga.'

4 Pilatho kalanu kuyku misnarepa, a matha kedha mura mabaygoepa mulaydhin kedha, 'Ngath wara za gegeyadh nubiya imayginga ngayapa nubepa zoeyzinoeydhaypa.'

5 Kasa kay kedha thana ngaru koey puridharal-nga umamoeyr, 'Lawnga, nuydh ngaru mabaygal ya palimoeypa, nuy mina koey yaday mabayg. Nuydh senabi ya Galilayloenu kuyk aymoeydhin, ngapa mura Yoewdhaya, kurusipa ngapa ina.'

6 Pilatho na senabi ya gasamoedhin, nuy kedha yapu poeybadhin, 'In nubi mabayg Galilayaw mabayg a?' 7 Wa, nuydh na gasaman kedha, Yesu Galilayaw mabayg, nuydh ngoenanu madhin Erodhan. Nuy Erodh senawbi thoepiw kuyk,

a nuy senawbi thonar Yoerusalemoenu muynu. Pilathon wayadhin Yesun nubepa Erodhalpa.

⁸ Erodhan senabi thonara koey ubi Yesulpa imaypa; nuydh kasa yaday karngemipu a nungu ubi koeyza purkaw imaypa, kurusipa nuydh nuyn imadhin. Nungu ubi kedha, Yesu nuydh ayman nungu parunu koey zageth. ⁹ Erodhan yapa yapu poeybay koey garsar Yesulpa, kasa kay kedha nuy kuniya ngaru yagig.

¹⁰ Thana Yoewthaw kuyku misnarel a ngurpay sabiw mabaygal, thana senabi thonara koey puridharalnga yapu poeybaypa a ngurpu woeydhar Yesulpa.

¹¹ Nuy Erodh a nungu koewbu mabaygal thana nuyn mulupa thayan Yesun; thana nuyn kupay mabaygaw rugan ubamar kedha, nungu zageth mulupa thayar a giwn soelmar. Kalanu nuyn kedha rugalayg kuniya wayan Pilatholpa.

¹² Pilatho a Erodh palay kulay wati igalayg kazi; senabi goeyginu palay mina igalayg kazi aymoemoedhin.

Thana Yesulpa kuth tharan

(Mathayu 27.15-26; Mareko 15.6-15; Yoewane 18.39—19.16)

¹³ Pilatho nuydh lak garwoeydhamoeydhin, kuyku misnarel, a kuyku mabaygal a matha kedha mura mabaygal.

¹⁴ Nuy kedha thanamulpa, ‘Ngitha nuyn ngapa ngayapa manu zoeyzinoeydhaypa. Ngithamun kedha, nuydh mabaygal adhapa pathamoeypa kawragi yabugudoepa. Ngath nuyn zoeyzinoeydhiz ngithamuniya parunu, kasa kay kedha

zaginga. Ngath gegeyadh imayginga, ngitha ngayapa midh nanga umamoeyrngu. ¹⁵ A ngal-palpa kakal kedha, Erodh nuyn kuniya wayan ngayapa, nuydh lak kedha nubiya gegeyadh muynu imayginga. Na kakal sena kedha nubepa umapa gasamaypa lawnga, ¹⁶ ngath kay nuyn koewbu mabaygoepa poelngipa maypa, wagem kay pa woeyaypa.*

¹⁸ Mura sethabi mabaygal wal tidun kedha, ‘Lawnga, nuyn mathamaw. Ngidh wara mabayg pa wayar ngoeymulpa, Barabasan.’ ¹⁹ Barabas nuy sey muynu kunumay lagoenu, minguz kedha nuy koey kawragil mabayg, wara thonara nuy koey silamaynu muynu Yoerusalemoenu, a wara mabayg nuydh uma mathamoedhin.

²⁰ Pilathon ubi kedha, nuydh nuyn kasa kuniya wayan Yesun. Nuy lak yoewdhiz mabaygoepa, ²¹ kasa kay kedha thana wal tiduman kuniya nubepa kedha, ‘Sathawro puydhaw nuyn! Sathawro puydhaw nuyn!’

²² Nuy Pilatho thoeri thonaraInga thanamulpa kuniya kedha muliz, ‘Miyay za gegeyadh nungu? Ngath nubiya muynu koey kawrag imayginga, nubepa uma mathamoeypa lawnga. Ngath kay nuyn poelngi mabaygoepa maypa, poelngiw kalanu nuyn pa woeyaypa.’

²³ Kasa thana ngaru koey gimiya wal memayir kedha, ‘Nuyn ngaru sathawro puydhaw.’ Ku-

* **23:16** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 17. Thanamun koey pawa kedha, mura Kaludhay Ayngu thonara nanga, Pilatho ngaru mabaygaw ubilnga kunumayzi mabayg pa wayan.

rusipa kutanu thanamun ubilnga gasaman, kuyk thana midh na wal tidhumar.

²⁴ Kurusipa Pilatho thanamun ubilnga aymoey-dhin Yesulpa. ²⁵ Nuydh kunumay lagoengu gud wayan wara mabayg thanamun ubilnga. Nuy ya poelay mabayg a nuy mabaygaw mathamoeyzig. A nuydh nuyn Yesun poeybadhin thanamulpa, nubepa zapa aymoeypa thanamun ubilnga midh.

Yesun sathawronu puydhadhin

(Mathayu 27.32-44; Mareko 15.21-32; Yoewane 19.17-27)

²⁶ Thana nanga Yesun adhapa yoelpadhin nanga, thana wara mabayg imadhin, nel Simona, nuy Sayrinaw mabayg. Nuy goegathoepa ngapa woelmaw bupangu. Thana nuyn Simonan gasamoedhin a sathawropa oengaypa madhin Yesuniya wagem. ²⁷ Mabayg mina koey garsar Yesuniya wagem ngapa tadir. Dhuray yoepkazil thanamun koerkak badh, thanamun may mar nubepa.

²⁸ Nuy thanamulpa buwayl thayadhin a kedha mulaydhin, ‘Ngitha kow Yoerusalemaw yoepkazil, ngitha ngayapa may mar maygi. Matha ngoedhagidh kedha, ngitha ngithamulpa may maypa, a ngithamun kazipa.’ ²⁹ Nuydh thanamulpa thonar tidaypa kedha, ‘Senabi thonar bangal mangedhe, ngithamulpa bangal koey mapunga, a ngithamun koerkak badh bangal senabi thonara mina koeyza, ngithamun kazipa. Ngitha bangal kedha umepu, “Moegina balbayginga thanamulpa ngaya nanga kazigigal, setha ngaya nanga susun poeybayginga.”

30 ‘Senabi thonara nanga mabaygal bangal kedha mulemine padoepa, “Pad, ngi ngoeymun-niya pudhi; pad ngidh ngoeymun mura aban, mura koey wati zoengu.”³¹ Kedha thonara nanga ngalpan igilaw sakar moegina balbayginga, na ngoedhe puy kapu maludh gamulnga, kasa kay kedha thana kuyku mabaygal ngaru nubi wati pawa ayimpa. Wagel kay puy nanga mura poelal asin, mabaygal bangal midh wati pawa aymoene?’

32 Wa, thana nuyn yoelpadhin mabaygaw mathamayzi lagoepa. Thana lak ukasar koey kawragil mabayg gasamoedhin, yoelpamoedhin senabi lagoepa, lag nel Golgotha.†³³ Thana gasamoedhin senawbi lag, thana nuyn sathawro puydhadhin, a sepal ukasar kawragi mabayg wara nungu getha doegamoenu a wara nungu boedha doegamunu puydhadhin.

34 Yesu nungu Thathipa yoewdhadhin kedha, ‘Ngaw Thati, ngidh thana gud wayar thanamun ipidhadh gegeyadh, kedha zoenguz kedha thana koerawaygal thana midh nanga memayipa.’ Wa, senabi thonara thana days thayar imaypa kedha thanamulngu ngadh gasampa nungu gamungu rugal.

35 Mabaygal ngaya nanga nuyn milal yawayar, a thana koey mabaygal nuyn mulamoey kedha, ‘Nuydh wara mabaygal balbay tidamoeydhin ngalpa kay imane nuy midh, nuydh nungu geth igil paliz a, nuy nanga Awgadhaw Adhapa

† 23:32 *Golgotha*: muynu aykap kedha, Sibuy Lag.

Thamayzinga Keriso?’ ³⁶ Thana koewbu mabaygal lak nuyn giwn soelmaypa. Thana nubepa madhin sisaberal nguki.

³⁷ Thana kedha umamoeyr, ‘Ngi nanga sike Yoewdhayaw Mopakuyk ngi nginu geth igil pali.’

³⁸ Nubiya gimiya kedha poelayzinga, ‘Ina Yesu, Yoewdhayalgaw Mopakuyk.’

³⁹ Wara urapun nubiya pasinu mabayg puzir nuy wati zoengu aymoeyzig. Nuydh lak kedha nuyn giw soelmar. Nuy kedha, ‘Ngi nanga sike mina Awgadhaw seysithamoeyzi mabayg, ngi nginu geth igil pali a matha kedha ngalbe.’

⁴⁰ Nuy wara doegam satharawnu puzi mabayg, nuydh nuyn gud wadhan kedha, ‘Ngi mingi apapudhayginga Awgadhoepa? Ngalkan kuth urapun, ⁴¹ kasa kay kedha ngoeba mina kedha gegeyadh, nuy lawnga, nuydh za gegeyadh ay-mayginga.’

⁴² Kalanu nuy Yesulpa buwayl thayadhin a mulaydhin kedha, ‘Yesu, ngidh gar ngoena ngoenanu mayparuy, ngidh nanga bangal nginu Basalaya gasamoene?’

⁴³ Yesu nubepa buwayal thayadhin a mulaydhin kedha, ‘Ngay ngibepa mina ya muliz, ina nabi goeyginu, ngi kay ngaybiya kalmel mina kapu lagoenu.’

*Yesun umaw thonara
(Mathayu 27.45-56; Mareko 15.33-41; Yoewane
19.28-30)*

⁴⁴ Ina waza dhadha goeyga, a urapun kedha senabi lagoenu mura inur pudhaydhin kurusipa thoeri klok. ⁴⁵ Wa, goeyga senabi thonara zurug

asidhin a koey yoewthanu wulaw dhoemawak nanu geth pakadamoeydhin.

⁴⁶ Yesu senawbi thonara gimaw gudiya wal miyaydhin, ‘Ngaw Thathi, ngath ngaw mari nginu gethanu wanan.’ Kalanu nuydh moeygoepa gub uthiz.

⁴⁷ Thanamun Romaniw koewbu kuyk, nuydh nungu purkan imadhin mura sethabi zapul, kalanu nuydh Awgadh thawmadhin kedha, ‘In nubi mabayg nuy ngaru mina mabayg.’

⁴⁸ Mabaygal mura setha ngaya nanga si ngapa imaypa, thana kalanu imadhin senawbi ngoedha thoeyay, a thana lagoepa kuniya tidaydhin thanamun wakay thoemamay koey garsar a thanamun kabu mathamoeyr koerkak badhan.

⁴⁹ Mura setha ngaya nanga Yesulngu ngulaygal, a matha setha dhuray yoepkazil Galilayoengu nanga ngapa Yesuniya wagem asimoeydhin, thana moegina sigal siyamoyr, a thana yawaymoeyr.

*Yesun gamu sakaynu wanaydhin
(Mathayu 27.57-61; Mareko 15.42-47; Yoewane
19.38-42)*

⁵⁰ Wara mabayg thanamuniya Yoewsepa, nuy lak koey yoewthaw kupay mabayg, a nungu ngara pudhamay mina balbayginga. ⁵¹ Midh thonara nanga thana koey yoewthaw kupay mabaygal garwoeydhamoeydhin Yesulpa zoeyzi noeydhaypa, nuy Yoewsepa thanamuniya kalmel mayginga. Nuydh thanamun zagethaya oesiginga. Nungu geth niyay lag Aramathiya Yoewdhayanu. Nuy kapu akasi mabayg a nuydh

ugadhin Awgadhaw Basalaya. ⁵² Nuy sepa Pilatholpa yapu poeybaydhin Yesun gamupa.

⁵³ Kalanu nuydh nungu gamu mulupa madhin sathawrowngu, a pepe dhoemawakun nuradhin, a kayn kulaw sakaynu muynu wanadhin, na kayn anarayzinga, wara gamu senabi sakaynu wanayginga. ⁵⁴ Nuydh kasa sobaginga zageth ay-moedhin, ina thanamun butha poethay goeyga, thanamun sabadh mina amadhan thamaydhin. ⁵⁵ Sethabi yoepkazil ngaya nanga Yesuniya wigel uzaraydhin Galilayoengu, thana Yoewsepaniya wigel asimoeydhin kulaw sakaypa imaypa, a nungu gamu midh madhin nanga.

⁵⁶ Kalanu thana kuniya lagoepa tidemidhin. Mura kapu ganul zapul, gamu pini wakasul buth pathamoeydhin, kasa kay kedha thana ngoena pudhaydhin sabadhoenu thanamun koey sabi midh nanga.

24

Yesu kaday thariz

(Mathayu 28.1-10; Mareko 16.1-8; Yoewane 20.1-10)

¹ Wa, ina wikiw kuykuyam goeyga nanga, thana lak zageth ayman sethabi yoepkazil.

² Thana nanga ngabunan thana imadhin kula ad-hapa moeyzinga, sizi sakay gudoengu. ³ Kalanu muy uthemidhin, kasa kay kedha muynu thana gamu imayginga, Kuykulnga, Yesu matha lawnga muynu.

⁴ Thana nanga sethabi wakay thoemamaynu memayir. Nag! Ukasar mabayg mangemoeman, palamun rugal poenipoenidh koethilmayl. Thana imamoen palay pasinu siyamar. ⁵ Thana yoepkazil parul boeradharoepa mulupa thayan, kedha zoenguz kedha thana akan. Palay garkaz kedha mulemoeman thanamulpa, ‘Ngitha mipa ngapa igil mabaygoepa lumaypa, uma mabaygaw niyay lagoepa. ⁶ Nuy koezi matha lawnga. Nuy muwasin kaday tharema! Ngoenanu mayparu nungu kulay ngurpay ngithamulpa, nuy nanga sey ngithamuniya Galilayoenu muynu. Nuy kedha mulaydhin, ⁷ “Mabaygaw Kazi ngaru bangal wati pawaw mabaygaw gethoepa poeybane, nubepa sathawro puydhaypa, a thoeri goeygiw kalanu nuy bangal lak kaday tharidhe.”

⁸ Wa, thana nanga karngemidhin thana lak wakay thayamidhin nungu kulay goeygiw ngurpay thanamulpa. ⁹ Thana nanga kuniya tidemidhin sakayngu, thana mura umadhin leben niyay kazipa, a matha kedha dhuray mabaygal thanamuniya pasinu. ¹⁰ Moebaziw mabaygal, thanamun nelay kedha, Mariya nanu goegath Magdala, a Zowana, a wara Mariya Zemesan apu, a dhuray yoepkazil thanamuniya kalmel.

¹¹ Thana niyay kazil thanamulpa yoepkazipa mina yoepathamayginga, thanamun yangukudul ngoedhe ngadhoeginga. ¹² Imaypa nuy Petheru tari zoelmaydhin sakaypa. Nuy balbayg pudhaydhin muynu sakaynu. Nuydh imadhin matha yatharayzi dhoemawakul muynu mamayir, lak wara zaginga pasinu. Nuy kuniya tidaydhin

sizi; nuydh ngoenanu madhin kedha, zapul midh paru muynu nanga.

Ukasar niyay kaz Yesun imadhin yabugudoenu (Mareko 16.12-13)

¹³ Senabi goeyginu ukasar Yesun zagethaw mabayg uzarmoedhin wara mudhaw lagoepa nel Emayoes. Na leben kilomita sike Yoerusalemo-engu. ¹⁴ Palay nanga woelmemar, palay sepalbi yadu umemar, sena miza nanga aymoedhin nubepa Yesulpa. ¹⁵ Senabi yangu thonara nuy Yesu palamulpa koeyma gamupa thamaydhin, a nuy kalmel puzir palamuniya. ¹⁶ Kasa kay kedha palamun purka bibirigingna, nubepa ngurpaypa koey zageth.

¹⁷ Nuy yapu poeybadhin palamulpa kedha, ‘Ngipel mi yadu kalmel umempa, ngipel nanga woelmempa?’ Palay taremoe-man, palay palamun paru mulupa thayamoeman koerkak badhan.

¹⁸ Wara palamulngu nel Koelopas, Yesulpa mulaydhin kedha, ‘Mura Yoerusalemaw niyayzi mabaygal ngulaygal, sena miza nanga aymayngu senabi goeyginu, matha ngi sike koerawayg.’

¹⁹ Nuy lak yapu poeybaydhin, ‘Miza na?’

Palay kedha, ‘Yesu Nazarethoelayg, nuy peropeth, nungu ya koey bibirilnga, a nungu zageth nuydh ayimpu Awgadhaw parunu a mura mabaygaw parunu.

²⁰ ‘Kasa kay kedha thana kuyku misnarel a matha kedha mura ngalpan koey mabaygal madhin nuyn, mabaygoepa nubepa kuthoepa aymoeypa, kalanu nuyn sathawro puydhangu.

²¹ Ngoeymun kulay koey ubi kedha, nuy Yesu Aw-gadhaw Adhapa Thamayzi Mabayg, mabaygoepa gethiya yoelpaypa mura ngalpan sirisiringu. A wara kedha, ina kayib thoeri goeyga gasaman nungu sathawrowngu.

²² ‘A wara kedha dhuray ngoeymun yoepkazil madhin ngapa mina wara yangukudu ngoeymulpa, ngoey mina madhu pamamoeydhin. Thana mina bathaynga ladhun nungu kulaw sakaypa. ²³ Thana ngaru imayginga nungu gamu. Thana kuniya ngapa ngoeymulpa yangukudu kedha, thana goeygiw pikinu gasamanu angela, a palay angela kedha, “Nuy Yesu igililnga.”

²⁴ ‘Kalanu dhuray ngoeymun mabaygal ladhudhin nungu sakaypa. Thana imadhin zapul lak mura matha kedha yoepkazil midh nanga mulemidhin. Thana nuyn Yesun ngaru imayginga.’

²⁵ Nuy thanamulpa kedha, ‘Ngipel ngaru ngoenanu mayginga, kamel urabanu yan path banithoepa. Ngipel koey sobalnga mina yoepathamaypa, mura kulay peropethaw yaday midh nanga. ²⁶ Ngipel tidayginga kedha, Aw-gadhaw Woeyayzi Mabayg ngaru kedha kikir gasaman kulay, wigel kay nuydh gasaman koey poerapar a igililnga.’ ²⁷ Wa, nuy palamulpa sakar pudhadhin mura peropethaw Minar Poelayzimayl, nuy bangal midh paru nanga. Kuykayman Mose, kalanu mura peropethal a thanamun poelayzimayl nubepa midh nanga.

²⁸ Thana na amadhan aymoeydhin wara mudhaw lagoepa palay ngalagapa nanga

woelmemar, palay adhapa ruwamoemoen. Nuy matha woelmay, ngoedhe nuy wara lagoepa.

²⁹ Palay nubepa ngaru umempa kedha, 'Ina goeyga koeyma pawpa aymiz, matha ngoedhagidh ngi kay ngalbeniya dak narpaypa.' Wa, nuy palamuniya asidhin senabi kubilpa.

³⁰ Aygudaw thonara gasaman nanga nuydh kunaw susu manin, eso poeyban a sew kalanu dhadhiya madhin. Nuy palamulpa maypa madhin nanga ³¹ palay mina noegaypa mamamoedhin, a palay nuyn ngurpadhin. Senabi thonara nuy imayg asidhin palamulngu palamun purkaw buyangu.

³² Palay kidhacidhan muleman kedha, 'Wa, ngoeban ngoenakap koeyma asidhin nubiya, nuy nanga ya sagul sir ngoealpa yabugudiya dhadhiya, a nuydh ngoealpa mura sakar pudhar muynu Minar Poelayzinga midh nanga.' ³³ Palay sobaginga aygudaw lagoengu kaday thariman a Yoerusalemoepa uzarmoedhin. Palay gasaman Yesun leben niyay kazil, a dhuray igalgal urapun lagoenu nir.

³⁴ Thanamun yangukudu kedha, 'Wa mina, Kuykulnga kaday tariz, nuy yakamema Simon-alpa.' ³⁵ Palay ukasar palamun ya uman, palamulpa miza aymoenu yabugudoenu dhadhal, a kalanu palay ngurpadhin nuydh na kunaw susu pathidhanu aygudoenu.

*Yesu ngapa thanamuniya dhadhal thanurayd-
hin*

*(Mathayu 28.16-20; Mareko 16.14-18; Yoewane
20.19-23)*

³⁶ Palay matha ya umemar, Yesu nuy nungu kusayg ngapa thanamuniya dhadhal thanuray-dhin. Nuy kedha thanamulpa, ‘Awgadhaw woenab ngithamuniya kalmel.’ ³⁷ Thana madhu pamemidhin a thanamun aka mina koezya. Thanamulpa kedha ina mabaygaw mari.

³⁸ Nuy kedha thanamulpa, ‘Ngitha minggu gegeyadh gasaman a koeyma wakay thoe-mamipa? ³⁹ Ngapa nagemariw, ngaw geth a ngar imoemariw. Ina mina ngay. Ngapa ngoena gamu tharaw, a imaw kedha, ngay mari lawnga. Mari ngaru madhuginga a ridhaginga, a ngitha iman ngay midh nanga ngaybiya madhu a ridhal.’

⁴⁰ Nuy nanga thanamulpa umay nuydh yakaman nungu ngar a geth thanamulpa. ⁴¹ Thana yan mina yoepathaman, minguz kedha thanamun dhiw koezya senabi thonara a koeyma madhu pamamoeyn. Nuy thanamulpa yapu poeybiz kedha, ‘ngithamuniya wara kay mayginga aygudoepa?’ ⁴² Thana nubepa madhin muypu nathayzi wapi. ⁴³ Nuydh madhin a purthadhin thanamuniya parunu.

⁴⁴ Nuy thanamulpa kedha, ‘Senaw ngay ngithamulpa umepu, ngay nanga ngithamuniya kalmel meparu. Mura zapul bangal ngaru aymoeyne, setha palayzimayl Mosen Sabinu a matha kedha mura peropethaw Minar Poelayzimayl, a nangu Minar Poelayzimayl.’ ⁴⁵ Nuydh thanamun wakay thoemamayl ruwaman thanamulpa tidaypa mura Minar Poelayzimayl midh nanga. ⁴⁶ Nuydh sakar pudhan thanamulpa kedha, kay paypa kulay Minar Poelayzimayl

midh nanga. Nuy kedha, 'Awgadhaw Woeyayzi Mabayg, nuydh ngaru kikir gasaman, kalanu kay nungu kuth, thoeri goeygiw koeliya nanga nuy lak kaday tariz umangu.'

⁴⁷⁻⁴⁸ Kalanu bangal nungu yangukudu ngaru yakampu mura koey goegathiya, maw tariz. Yangukudu kedha, mabaygal ngaru garki thayan mura wati pawangu a thanamun wati pawal gud woeyamoeyn, yabugud senawbi mabayg. Nubi zageth kuyk ayimpa Yoerusalemoengu. Nuy lak sakar pudhaydhin thanamulpa kedha, 'Muynu nanga, ngitha mina ngulayg mabaygal mura thabi zapul midh nanga, a ngitha bangal ngaw yangu oengay mabaygal. ⁴⁹ Ngath bangal ibupuydhay mabayg wayane ngithamulpa matha kedha Ngaw Thathiw yawoedhayzinga midh nanga. Ngitha bangal ngaru kow mayipu thabi koey goegathoenu, kurusipa bangal ngitha gasamoene koey bibir daparngu ngapa, ngithamun zagethoepa. Na bangal ngoedhe ngithamulpa kayn gamu rug, ngithamulpa ridh poelaypa.'

*Nuy kadaypa miyaydhin thanamulngu
(Mareko 16.19-20)*

⁵⁰ Kalanu nuydh thana adhapa yoelpamoeydhin, amadhan, moegina goegath Bethoeni. Nuydh nungu geth kadaypa moemoedhin, poeybadhin thanamulpa woenab. ⁵¹ Nungu senabi zagethoenu dhadhal nuyn kadaypa madhin thanamulngu, daparpa. ⁵² Thana nuyn thawmadhin. Kalanu kuniya tidemidhin Yoerusalemoepa, thanamun ika mina koeyza. ⁵³ Thana

koeyma thonaralnga koey yoewthanu muynu
Awgadhoepa danal poethaypa.

Minar Poelayzimayl
Bible portions in the Kala Lagaw language of Torres
Strait, Australia

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators

Language: Kala Lagaw (Kala Lagaw Ya)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-11-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

10d4fb7f-25e7-5ff4-bc73-ba235b9172fa